

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**IZZIVI KANDIDIRANJA RAZISKOVALCEV UMETNIŠKIH
AKADEMIJ NA RAZPISIH JAVNE AGENCIJE ZA RAZISKOVALNO
DEJAVNOST REPUBLIKE SLOVENIJE**

Ljubljana, julij 2023

JAKOB BARBO

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani Jakob Barbo, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtor predloženega dela z naslovom Izzivi kandidiranja raziskovalcev umetniških akademij na razpisih Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko red. prof. dr. Adriano Reje Buhovac

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi;
11. da sem preveril verodostojnost informacij, ki izhajajo iz zapisov na podlagi uporabe orodij umetne inteligence.

V Ljubljani, dne 6. 7. 2023

Podpis študenta: _____

KAZALO

1	UVOD	1
2	RAZISKOVALNA ODLIČNOST	3
2.1	Označitev pojmov	3
2.2	Razvoj pojma raziskovalne odličnosti.....	5
2.3	Dimenzije raziskovalne odličnosti	7
2.4	Opredelitev raziskovalnega učinka	8
2.5	Raziskovalna odličnost in merjenje.....	9
2.6	Raziskovalna odličnost v umetnosti in umetnostno raziskovanje	11
2.6.1	Skupni in specifični izzivi ocenjevanja ved	11
2.6.2	Umetnostno raziskovanje	12
3	BIBLIOMETRIJA IN BIBLIOMETRIČNI KAZALNIKI	14
3.1	O bibliometričnih kazalnikih	14
3.2	Kazalniki uspešnosti revij – faktor vpliva revije	15
3.2.1	Zgodovina in oblika faktorja vpliva	15
3.2.2	Kritike faktorja vpliva	15
3.2.3	Prilagoditve faktorja vpliva	16
3.2.4	Mediana	16
3.2.5	Gostota citiranja.....	17
3.2.6	Struktura in velikost revije	18
3.2.7	Kritike vpliva naslova in jezika revije ter strukture faktorja vpliva	18
3.2.8	Trdoživost faktorja vpliva	19
3.3	Kazalniki uspešnosti raziskovalcev	19
3.3.1	Kronski kazalnik.....	20
3.3.2	H-indeks	21
4	PRIMERJAVA NACIONALNIH SISTEMOV FINANCIRANJA RAZISKOVANJA UMETNOSTI	22
4.1	Do odličnosti preko ocenjevanja.....	22
4.2	Metodologija primerjalne analize sistemov financiranja raziskovanja.....	23
4.3	Avstrija	26
4.4	Švica	28
4.5	Združeno kraljestvo.....	30

4.6	Estonija	32
4.7	Slovenija	33
4.7.1	O financiranju raziskovanja v Sloveniji na splošno	33
4.7.2	Metodologija Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.....	35
4.7.3	Šifranti Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.....	37
4.8	Rezultati primerjalne analize	38
4.9	Razprava rezultatov primerjalne analize.....	43
5	EMPIRIČNA RAZISKAVA O IZZIVIH RAZISKOVALCEV UMETNIŠKIH AKADEMIJ PRI KANDIDIRANJU ZA SREDSTVA ARRS	45
5.1	Metoda izvedbe empirične raziskave.....	45
5.2	Struktura empirične raziskave.....	46
5.3	Rezultati empirične raziskave	49
5.3.1	Rezultati polstrukturiranih intervjujev	49
5.3.2	Rezultati ankete	57
5.4	Razprava o rezultatih empirične raziskave.....	61
6	SKLEP	65
	LITERATURA IN VIRI.....	67
	PRILOGE	75

KAZALO TABEL

Tabela 1:	Naraščajoče število zadetkov na internetu in v znanstveni literaturi pri iskanju pojmov, povezanih z raziskovalno odličnostjo	10
Tabela 2:	Prvih deset najbolj citiranih revij v letu 2021 glede na JIF in njihova skupna števila citatov ter JCI istega leta.....	17
Tabela 3:	Splošni profil raziskovalne kakovosti in definicije zvezdic znotraj REF	31
Tabela 4:	Minimalno število čistih citatov (CI) po vedah oziroma področjih	35
Tabela 5:	Kriteriji vrednotenja prijav na razpise ARRS	36
Tabela 6:	Primerjava klasifikacij ARRS in FORD	37
Tabela 7:	Primerjava analiziranih držav po makroekonomskih agregatih, višini sredstev nacionalnih agencij, višini in deležu sredstev za raziskave s področja humanizma in deležih financiranja stabilno in kompetitivno	39
Tabela 8:	Specifični izzivi, kategorije izzivov in pogostost njihove omembe v intervjujih	49
Tabela 9:	Kategorija izzov zaradi meril ARRS.....	50

Tabela 10: Kategorija izzivov zaradi klasifikacije ARRS.....	52
Tabela 11: Kategorija izzivov zaradi pomanjkanja sredstev	54
Tabela 12: Kategorija izzivov zaradi organizacije umetniških institucij znotraj UL.....	56
Tabela 13: Število vseh anketirancev, od tega število raziskovalcev, ki so projekt že prijavljali, in od tega raziskovalcev, ki so bili pri kandidaturi uspešni	57
Tabela 14: Povprečja dejavnikov, ki po mnenju anketirancev vplivajo na verjetnost uspešnega kandidiranja za raziskovalna sredstva pri ARRS, po institucijah in z odgovori, normaliziranimi z Min-Max normalizacijo	60
Tabela 15: Povezava med podvprašanji iz četrtega vprašanja ankete in kategorijami izzivov, identificiranimi v intervjujih.....	61

KAZALO SLIK

Slika 1: Grafični prikaz določanja h-indeksa	21
Slika 2: Predlog povezave med pojmom raziskovalne odličnosti in ocenjevanja raziskovanja.....	23
Slika 3: Izbor držav za primerjalno analizo.....	26
Slika 4: Primerjava deležev različnih načinov financiranja raziskovanja v Avstriji z izbranimi evropskimi državami.....	28
Slika 5: Zagotavljanje kakovosti na FWF	28
Slika 6: Razporeditev sredstev med raziskovalne organizacije, visoko šolstvo in drugo	29
Slika 7: Estonski izdatki za R&D kot odstotek BDP	33
Slika 8: Delež kompetitivnega v primerjavi z institucionalnim financiranjem leta 2021 v Sloveniji	34
Slika 9: Delež BDP za R&D v izbranih evropskih državah	40
Slika 10: Delež sredstev za raziskave na področju humanizma	41
Slika 11: Delež institucionalnega financiranja in delež sredstev, ki ga nacionalne agencije namenijo za humanizem v primerjanih državah	42
Slika 12: Povezava med BDP države in deležem sredstev, ki ga nacionalne agencije namenijo za humanizem.....	43
Slika 13: Časovnica empirične raziskave	47
Slika 14: Povprečja dejavnikov, ki po mnenju anketirancev vplivajo na verjetnost uspešnega kandidiranja za raziskovalna sredstva pri ARRS (n = 15).....	58
Slika 15: Struktura odgovorov pripadnosti institucijam, na katerih anketiranci delujejo kot raziskovalci (n = 16).....	59
Slika 16: Trajanje raziskovalnega staža anketirancev (n = 16)	59

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Klasifikacija ARRS (2023).....	1
Priloga 2: Osnutki eksplorativnih intervjujev	6
Priloga 3: Celotna anketa iz empirične raziskave	10
Priloga 4: V tabeli strnjeni rezultati opravljenih intervjujev	13

SEZNAM KRATIC

angl. – angleško

nem. – nemško

AG – Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani

AGRFT – Akademija za gledališče, radio, film in televizijo Univerze v Ljubljani

ALUO – Akademija za likovno umetnost in oblikovanje Univerze v Ljubljani

AR – (angl. arctic research); umetnostno raziskovanje

ARRS – Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

BDP – bruto domači proizvod

CI – čisti citati

CTI – (angl. Commission for Technology and Innovation); Komisija za tehnologijo in inovacije

ERC – (angl. Estonian Research Council); Estonski svet za raziskovanje

EU – Evropska unija

FORD – (angl. Fields of Research and Development); Področja raziskav in razvoja

FWF – (nem. Fonds zur Förderung der wissenschaftlichen Forschung); Avstrijski znanstveni sklad

JCI – (angl. journal citation indicator); kazalnik citiranosti revije

JCR – (angl. journal citation reports); poročila o citiranosti člankov

JIF – (angl. journal impact factor); faktor vpliva revije

OECD – (angl. The Organisation for Economic Co-operation and Development); Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj

PBRF – (angl. performance-based research funding); na uspešnosti temelječe financiranje raziskovanja

PBRFS – (angl. performance-based research funding system); na uspešnosti temelječ sistem financiranja raziskovanja

PBRS – (angl. performance-based research funding system); na uspešnosti temelječ sistem financiranja raziskovanja

PPUD – priznanje pomembnih umetniških del

R&D – (angl. research and development); raziskave in razvoj

RAE – (angl. Research Assessment Exercise); Vaja za ocenjevanje raziskav

REF – (angl. Research Excellence Framework); Okvir odličnosti za raziskave

SFC – (angl. Scottish Funding Council); Škotski svet za financiranje

SNSF – (angl. The Swiss National Science Foundation); Švicarska nacionalna znanstvena fundacija

SSH – (angl. social sciences and humanities); družbene in humanistične vede

STEM – (angl. science, technology, engineering, and mathematics); znanost, tehnologija, inženirstvo in matematika

UK – (angl. United Kingdom); Združeno kraljestvo

UKRI – (angl. UK Research and Innovation); Agencija UK za raziskovanje in inovacije

UL – Univerza v Ljubljani

1 UVOD

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (v nadaljevanju ARRS¹) Dpodobno kot mnoge druge primerljive nacionalne agencije v Evropi in po svetu pred vsakim razpisom za dodelitev natančno določi delež sredstev, ki pripada vsaki raziskovalni vedi njene klasifikacije. Te vede se delijo na naravoslovje, tehniko, medicino, biotehniko, družboslovje in humanistiko (ARRS, 2016). A tovrstna klasifikacija ni brez pomanjkljivosti: kako uvrstiti, denimo, geografijo, ki se ukvarja tako z družboslovnimi kot naravoslovnimi vprašanji, zgodovinsko pa na našem področju celo s humanističnimi? In za predmet magistrskega dela še bolj relevantno vprašanje – kako naj z ozirom na problem klasifikacije za sredstva kandidirajo projekti raziskovanja umetnosti, ki v trenutni klasifikaciji svojega lastnega področja sploh nimajo?

Zadrede, nanašajoče se na uvrstitev raziskovanj področij umetnosti, nikakor niso lokalne, saj v svetu obstaja več različnih načinov njihovih klasifikacij. Za primer vzemimo raziskovanje glasbe. Evropski referenčni indeks za humanistiko (angl. European Reference Index for the Humanities) ga uvršča delno med zgodovino umetnosti, delno med muzikologijo, kar velja tudi za klasifikacijo področij Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (angl. Organisation for Economic Cooperation and Development, v nadaljevanju OECD). V Web of Science Subject Categories pa najdemo raziskovanje glasbe v posebni kategoriji (Hammarfelt, 2017). Klasifikacije raziskovanja ne le glasbe, ampak številnih področij humanizma in umetnosti, so med nacionalnimi agencijami, zadolženimi za razporejanje raziskovalnih sredstev, med seboj zelo različne, prav tako so različni načini ocenjevanja prijavljenih raziskovalnih projektov. Ocenjevanje raziskovanja (angl. research assessment) sicer predstavlja globalni izziv, saj je jasno, da so značilnosti družbenih in humanističnih ved (angl. social sciences and humanities, v nadaljevanju SSH) precej drugačne od tistih znanosti, tehnologije, inženirstva in matematike (angl. science, technology, engineering, and mathematics, v nadaljevanju STEM).

Še bolj splošen termin, ki se prav tako uporablja v povezavi z vprašanjem ocenjevanja kakovosti raziskovanja, je raziskovalna odličnost (angl. research excellence), Raziskovalci, kot sta Weinberg (1963) ter Polany in drugi (1962), jo skušajo opredeliti že od 60. let prejšnjega stoletja, dileme pa v treh vprašanjih po Mertononu (1960) izvrstno povzamejo Sørensen in drugi (2016, str. 230): katera osnovna enota dosežka naj odloča o njegovi prepoznavnosti? Katere kakovosti dosežka naj bi ocenjevali? Kdo naj bo tisti, ki ocenjuje? V svetu skoraj pol stoletja po njihovi formulaciji še vedno najdemo zelo različne odgovore na ta vprašanja. Kot pojasnjujejo Ferretti in drugi (2018, str. 732), morda raziskovalna

¹ 11. 5. 2023 se je delovanje ARRS preneslo na njeno pravno naslednjico, Javno agencijo za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS). Ker je dispozicija pa tudi glavnina pričujočega dela nastala pred spremembo, v njej ohranjam starejše poimenovanje.

odličnost sodi med tisto, kar Gallie (1955) poimenuje sporen pojem, saj je ne moremo definirati na en sam način.

Tako se zdi, da se raziskovalna odličnost ukvarja zlasti z vprašanjem vrednotenja raziskovanja na najbolj abstraktni ravni, konkretizira pa se v politikah financiranja posameznih držav, ki urejajo področje ocenjevanja raziskovanja. Razvoj sodobne informacijske tehnologije omogoča, da se to ne izvaja le na podlagi tistega, oklicali bi kritiki od 17. stoletja uveljavljenih strokovnih recenzij nemara oklicali za trivialno subjektivnost, ampak na podlagi bibliometričnih kazalnikov, ki naj bi omogočili ovrednotiti kvaliteto in kvantiteto znanstvenih publikacij. Pogosta je delitev na kvantitativne kazalnike (angl. quantitative indicators), kazalnike uspešnosti (angl. performance indicators) ter kazalnike strukture (angl. structural indicators), kot jih povzema Joshi (2014, str. 258). A obsežna literatura, ki se nanaša na ocenjevanje raziskovanja na različnih področjih, kaže na to, da je ocenjevanje z bibliometriko bolj primerno za projekte STEM kakor za tiste SSH (Donovan, 2007). Eden izmed najbolj opaznih razlogov, zakaj je ocenjevanje slednjih zahtevnejše, je pogosta lokalna usmerjenost, posledično pa manjši globalni učinek (Forbes in Abrams, 2004). Sploh pa je vprašanje tudi, kako razvito je ocenjevanje učinka (angl. impact) raziskovanja v SSH z ozirom na posebne lastnosti, ki jih imajo kot skupina in kot vsaka veda posamezno (Reale, 2018).

Da bi torej razumeli konkretno, lokalno problematiko dodeljevanja sredstev raziskovalcem² s področja raziskovanja umetnosti, je potreben izrazito globalen pogled. Razloge za izzive raziskovalcev lahko razumemo le, če vemo, zakaj so oblikovane obstoječe politike. Te je treba postaviti v mednarodni kontekst in se vprašati, zakaj različno razumemo, kaj je dobro, kakovostno raziskovanje in kako to raziskovanje merimo, ovrednotimo ter nagradimo, s čimer se ukvarjata pojma raziskovalne odličnosti in ocenjevanja raziskovanja.

Namen magistrskega dela je večplasten, in sicer najprej prispevati k obstoječemu dialogu o raziskovalni odličnosti in ocenjevanju raziskovanja v umetnosti, prav tako pa tudi k razumevanju različnih, nacionalno pogojenih načinov ocenjevanja in pomagati izboljšati položaj raziskovalcev na področju raziskovanja umetnosti pri nas.

Cilji magistrskega dela so naslednji:

1. identificirati različne poglede na opredelitev raziskovalne odličnosti in metodološke pristope za njeno merjenje v obliki ocenjevanja raziskovanja;
2. določiti stanje ocenjevanja raziskovanja v Sloveniji v primerjavi z drugimi državami;
3. določiti izzive, s katerimi se soočajo raziskovalci in potencialni raziskovalci visokošolskih umetniških ustanov.

² Pojem, zapisan v moški slovnični obliki, ima nevtralen pomen in se pod enakimi pogoji uporablja za oba spola.

Pričujoče delo odgovarja na dve raziskovalni vprašanji in preverja veljavnost ene hipoteze. **Raziskovalni vprašanji** sta:

1. Ali obstaja konsenz, kaj je raziskovalna odličnost in kako uspešnost raziskovanja ocenjevati?
2. Kakšni so izzivi, s katerimi se soočajo raziskovalci s področja umetnosti?

Teoretični uvod za obe raziskovalni vprašanji predstavljata drugo in tretje poglavje. V drugem predstavljam različne poglede in dimenzije raziskovalne odličnosti, pri čemer posebno pozornost namenim razumevanju pojma na področju raziskovanja umetnosti. V tretjem se osredotočim na bibliometrične kazalnike, in sicer na njihovo zgodovino, kazalnike uspešnosti revij in kazalnike uspešnosti raziskovalcev. Teoretično podlago nato razvijam v dve smeri – z odgovarjanjem na prvo raziskovalno vprašanje v četrtem in z odgovarjanjem na drugo v petem poglavju.

Na prvo vprašanje bom odgovoril s sintezo v obliki primerjalne analize različnih nacionalnih sistemov ocenjevanja raziskovanja s posebno pozornostjo na ocenjevanju raziskovanja umetnosti. Analizo bom oblikoval okrog **hipoteze**, da na delež sredstev, namenjenih raziskovanju umetnosti, pozitivno vpliva delež stabilnega, institucionalnega financiranja, negativno pa delež kompetitivnega, projektnega financiranja v posamezni državi. S preverjanjem hipoteze in oblikovanjem odgovora na prvo raziskovalno vprašanje, bom dosegel prvi in drugi cilj magistrskega dela. Za odgovor na drugo raziskovalno vprašanje bom izvedel empirično raziskavo s pomočjo več eksplorativnih intervjujev in ankete. Osredotočil se bom na raziskovalke in raziskovalce, zaposlene na treh umetniških akademijah Univerze v Ljubljani (v nadaljevanju UL) – Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje UL (v nadaljevanju ALUO), Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo UL (v nadaljevanju AGRFT), in Akademiji za glasbo UL (v nadaljevanju AG). V prvi fazi bom z globinskimi intervjuji z različnimi sogovorniki, zaposlenimi na različnih položajih v hierarhiji UL tako vertikalno kot horizontalno, identificiral glavne izzive, s katerimi se soočajo raziskovalci pri kandidiranju za sredstva ARRS. Za dodaten vpogled in potrditev identificiranih izzivov, prav tako pa za njihovo hierarhično razporeditev, bom izdelal anketo, namenjeno vsej populaciji raziskovalk in raziskovalcev umetniških akademij UL, ki mi bo omogočila odgovor na raziskovalno vprašanje in izpolnitev tretjega cilja magistrskega dela. Izsledke obeh praktičnih poglavji bom strnil v sklepu, kjer bodo povzete ključne ugotovitve, prav tako pa podani predlogi za prihodnje raziskovanje in izboljšave.

2 RAZISKOVALNA ODLIČNOST

2.1 Označitev pojmov

Raziskovalna odličnost je pojem, ki je od začetka uporabe v šestdesetih letih preteklega stoletja privabil mnogo pozornosti tako oblikovalcev zakonodaje, ki posredno ali

neposredno vplivajo na sisteme razporeditve sredstev, kot tudi raziskovalcev, na katerih delo ta razporeditev vpliva in ga, najsi bo to dobro ali slabo, tudi usmerja.

Pojem, kot opaza Tijssen (2003, str. 3), se je odcepil od enostavnega sinonima za »dobro opravljeno znanost« nekje v sedemdesetih in osemdesetih letih, kot pišejo Jackson in Rushton (1987) ter Merton (1973) kjer se začne proučevati sprva s sociološkega vidika, in sicer v ospredje postavljajoč vprašanje znanstvenega prestiža in njegovih posledic za majhni delež najuspešnejših znanstvenikov. Mertonov najznatnejši prispevek k opredelitvi raziskovalne odličnosti so pogosto parafrazirana tri vprašanja (Merton, 1973, str. 419–39), kot jih oblikujejo Sørensen in drugi (2016, str. 230), ki so še kako aktualna tudi danes, četudi prvotno formulirana v nekoliko drugačnem kontekstu prepoznavanja dosežka, ki zasluži prepoznavnost:

1. Katera osnovna enota dosežka naj odloča o njegovi prepoznavnosti?
2. Katere kakovosti dosežka naj bi ocenjevali?
3. Kdo naj bo tisti, ki ocenjuje?

Prvo vprašanje se nanaša na osnovno enoto, kot so članek, prispevek h konferenci, učbenik, monografija in druge oblike – produkti znanstvenega dela – ki jih je mogoče vrednotiti. A poraja se vprašanje, kako na enoto vpliva čas opazovanja, saj je njena vrednost lahko različna glede na to, v katerem časovnem obdobju in v kakšnem časovnem obsegu jo ocenjujemo. Prav tako je zanimiva socialna komponenta vprašanja, ki določa, komu in v kakšnem deležu gre pripisati morebitno odličnost osnovne enote – posamezniku, skupini, organizaciji, državi ali uniji (Ferretti in drugi, 2018, str. 733).

Drugo vprašanje je od vseh morda najbolj aktualno. V ospredje namreč postavlja za osrednje vprašanje ocenjevanja raziskovanja, ki je lahko bodisi subjektivno bodisi izvedeno s pomočjo objektivizirane³ metrike. Ni namreč jasno, ali je odličnost odvisna le od posamezni disciplini lastne definicije uspešnosti v smislu primerjave z odličnostjo drugih del te discipline ali pa (tudi) od vpliva na zunanje deležnike, torej učinka, ki ga ima odlična enota na družbo (Weinberg, 1963). Kako je kakovost definirana namreč – pogosto implicitno, v primeru britanskega sistema, imenovanega Okvir raziskovalne odličnosti (angl. Research Excellence Framework, v nadaljevanju REF), celo eksplicitno – usmerja raziskovanje, kar lahko vodi v to, da raziskovanje ne stremi več k abstraktnemu idealu odličnosti, marveč k izpolnjevanju za ocenjevanje odličnosti določenih meril. Tako nastane krožni sistem, v katerem se raziskovanje prilagaja ocenjevanju, čeprav naj bi se slednje prilagajalo njemu (Smith in drugi, 2011, str. 1375–1376).

A kdo naj sploh bo tisti, ki ocenjuje, torej odloča o tem, katere izmed možnih lastnosti (kakovosti) vseh možnih osnovnih enot so tiste, ki določajo raziskovalno odličnost?

³Izraz objektivizirane uporabljam, saj vsakršno merjenje samo po sebi pomeni odločitev, katere dimenzije dela štejejo in kakšne uteži so jim pripisane, torej povsem objektivno ne more biti niti merjenje. Problematiko naslavlja Espeland (2015).

Odgovori se ne razlikujejo le glede na to, ali raziskovalec deluje znotraj javne ali zasebne institucije, ker v dialog niso vključeni le raziskovalci, marveč tudi oblikovalci zakonodaje, ki presojajo raziskovanje s povsem drugega vidika in na podlagi bolj splošnih ter agregiranih podatkov. Zato opredelitev odličnosti nemara pove več o tem, kdo odloča, in manj o dejanski kakovosti raziskovanja, ki naj bi bila zajeta v odličnosti (Ferretti in drugi, 2018, str. 733).

Vsa tri vprašanja predpostavljajo relativno, primerjalno naravo odličnosti, kot jo poznamo, saj delo ne glede na način primerjave vedno postavljamo ob bok z drugimi (odličnimi) znanstvenimi deli (Tijssen, 2003, str. 5). Takšna primerjava pa je vse prej kot enostavna, zlasti če primerjamo dela s področij različnih znanstvenih ved. Tudi znotraj posamezne vede homogenosti, ki bi omogočala objektivno oceno, katero delo je »bolj odlično«, ni, njeno pomanjkanje pa je opaziti še posebej znotraj humanistike (Thelwall in Delgado, 2015).

Problematiko osvetljujejo tudi Merkx in drugi (2007), ki menijo, da različne skupine raziskovalcev stremijo k različnim ciljem, prispevanje k raziskovanju (v smislu napredka na področju) pa je le eden izmed njih. Te drugi cilji so pogosto povezani z inovacijo, učenjem, reševanjem problemov, svetovanjem, nenazadnje pa tudi z umetnostjo. Ocenjevanje raziskovanja naj bi torej odsevalo heterogenost ciljev, kar pomeni, da je odvisno od konteksta, v katerega je uvrščeno (Merkx in drugi, 2007).

S težavo opredelitve raziskovalne odličnosti se je ukvarjala raziskava Ferretti in drugih (2016), v kateri so avtorji, člani Skupnega raziskovalnega centra Evropske komisije (angl. Joint Research Center of the European Commission) proučevali pomanjkljivosti uveljavljenih kazalnikov odličnosti, ki naj bi odsevali kakovost raziskovanja. Center sam namreč od leta 2011 oblikuje Kazalnik raziskovalne odličnosti (angl. Research excellence indicator), ki naj bi združeval najpomembnejše kazalnike odličnosti evropskega raziskovanja. Avtorji so v okviru raziskave izvedli enajst polstrukturiranih globinskih intervjujev, v katere so vključili strokovnjake treh skupin: razvijalce tega kazalnika; uporabnike, torej oblikovalce politik, ki se opirajo na razviti kazalnik, in raziskovalce, ki jih oblikovana politika zadeva. Nadvse presenetljivo je, da je začetno vprašanje intervjuja, ki je enostavno spraševalo po definiciji raziskovalne odličnosti, intervjuvance spravilo v zadrego, analiza odgovorov pa je pokazala, da se o njej, kljub temu da zadeva vsakega, nikakor ne strinjajo. Izjave anketirancev kažejo torej kvečjemu soglasje, da je pojem zapleten, večdimenzionalen in subjektiven (Ferretti in drugi, 2018, str. 375–376).

2.2 Razvoj pojma raziskovalne odličnosti

Da bi pojasnili, zakaj je prišlo do nenadnega zanimanja za raziskovalno odličnost in njenega razbohotenja v zadnjih dvajsetih letih ter najmanj korelacije s pojavom sistemov za njeno merjenje, za primer vzemimo evropski prostor, v katerem se je z Lizbonsko strategijo leta 2000 tudi formalno uveljavilo prizadevanje za na znanju temelječe gospodarstvo (angl. knowledge-based economy) (European Parliament, 2000). K ekonomski rasti in vse višji

produktivnosti naj bi v skladu z idejo, ki je v veljavo pod vplivom objav OECD prihajala od leta 1996, največ prispevalo znanje v najrazličnejših oblikah (OECD, 1996):

1. vedeti, kaj (angl. know-what): dejstva, znanje, ki jih dobimo skozi izobraževanje in izkušnje;
2. vedeti, zakaj (angl. know-why): razumevanje konceptov, znanstvenih načel;
3. vedeti, kako (angl. know-how): praktično znanje in spretnosti;
4. vedeti, kdo (angl. know-who): povezave med ljudmi v poslovnih, raziskovalnih in v drugih mrežah.

Takšno gospodarstvo torej ceni znanje kot neprecenljivo sredstvo za povečevanje ekonomske vrednosti. Ta nastaja z inovacijo, izboljševanjem delovnih procesov, prav tako pa tudi z ustvarjanjem novih izdelkov in storitev. Na znanju temelječe gospodarstvo njegovega pridobivanja tudi ne omejuje le na ustanove, kot so univerze, javni raziskovalni centri in laboratoriji, temveč vključuje tudi raziskovanje, financirano z zasebnimi sredstvi (Chesbrough, 2003; Sørensen in drugi, 2016).

Kot zgovorno pričajo štirje glavni poudarki dokumenta OECD (1996), je potencial novega znanja zakoreninjen v raziskovalnem procesu – obstoječem znanju, ki je za nastanek novega potrebno, ljudeh, ki proces izvajajo in ga obdajajo, izkušnjah ter razumevanju znanstvenih načel. Proces najbolje poznajo tisti, ki pri njem sodelujejo, zato ne preseneča, da se je za njegovo ocenjevanje najprej uveljavil sistem strokovnega recenziranja (angl. peer review). Zgodovini strokovnih recenzij je Kronick (1990, str. 1321) sledil do zgodnjega leta 1731, ko so bile v predgovoru k izdaji *Medical Essays and Observations* založbe Royal Society of Edinburgh, kot navaja, te opisane takole: »Besedila, poslana po pošti, se glede na temo razdelijo tistim članom, ki so je najbolj večji. Njihova identiteta avtorjem ni znana.«

Citat navajam, ker so se osrednje ideje recenzije ohranile od začetka do danes: gre za ocene anonimnih strokovnjakov področja, ki ocenjujejo kakovost dela ne da bi poznali identiteto anonimiziranega avtorja. Da je na ta način mogoče dovolj dobro oceniti odličnost, priča dejstvo, da so strokovne recenzije hitro posvojile številne znanstvene revije, raziskovalci pa so vse bolj skeptično pristopali do objav, ki niso bile recenzirane. To je vodilo v institucionalizacijo prakse in njeno postopno posvojitve po drugi svetovni vojni, in to ne le v revijah, marveč tudi v sistemih za dodeljevanje sredstev raziskovalnim institucijam (Rennie, 2003, str. 1–4).

Vse večje potrebe določanja raziskovalne odličnosti zaradi oblikovanja politik financiranja so njihove snovalce vse bolj usmerjale k pristopu, ki vključuje merjenje. Če se ponovno navežem na primer iz evropskega prostora, predstavlja pomemben mejnik razvoj kazalnika odličnosti v raziskovanju (angl. excellence in research indicator), ki je bil predstavljen leta 2013 v sklopu poročil *Innovation Union Competitiveness* ter *Research and Innovation performance in EU Member States and Associated countries: Innovation Union progress at country level*. Gre za kompozitni kazalnik (angl. composite indicator), saj ga tvorijo štirje

posamezni, vsak izmed katerih pokriva eno izmed naslednjih dimenzij: visoko citirane objave, mesto med najboljšimi znanstvenimi univerzami in drugimi javnimi raziskovalnimi organizacijami, prijave patentov na Evropski raziskovalni svet in vrednosti dodeljenih štipendij taistega Evropskega raziskovalnega sveta (Sørensen in drugi, 2016, str. 220).

Vpeljava kazalnika v merjenje odličnosti pomeni pomemben mejnik, saj ta postaja nekaj, kar je domnevno mogoče meriti in ne prepustiti zgolj subjektivni muhavosti (Squazzoni in drugi, 2017, str. 352) irelevantnih (Moher in drugi, 2017, str. 174) in o procesu recenziranja neizobraženih recenzentov (Lee in Moher, 2017), katerih postopek pregleda traja predolgo (Bornmann in Daniel, 2010). A vendar so vse glasnejše kritike novega, s številkami podprtega sistema, katerega usmeritev v ustvarjanje konkurence tako med raziskovalnimi ter drugimi znanstvenimi institucijami kot med raziskovalci samimi ustvarja zapiranje ključnih, a znotraj oblikovanega sistema premalo konkurenčnih institucij in posledično neizbežno ustvarjanje oligopolov (Weingart, 2005, str. 117).

Niti eden niti drugi princip določanja raziskovalne odličnosti popolnoma ne zajame vseh njenih kompleksnih dimenzij. Da bi kar se da zmanjšali vpliv slabih strani enega in drugega ter od vsakega vzeli najbolje, se tako vse bolj uveljavljajo informirane strokovne recenzije. Z njim se poskuša ustvariti ravnovesje med interesi znanstvene skupnosti na eni ter snovalci politike na drugi strani. Gre za sistem informiranih strokovnih recenzij, ki deluje tako, da ima recenzent vpogled v različne bibliometrične podatke, na katere opre svojo oceno kakovosti dela, s čimer so sicer legitimne potrebe po transparentnosti uravnovešene z mnenjem strokovnjaka s področja, na katerem deluje tudi anonimiziran znanstvenik raziskovalec. Izzivi tega sistema so vezani zlasti na recenzenta, ki mora poleg svojega strokovnega področja dobro poznati, kako operirati z velikimi količinami primarnih podatkov, hkrati pa imeti visoko raven osebne integritete, ki prepreči zlorabo še posebej v smislu hkratne napačne interpretacije števil in zavajajoče subjektivne ocene (Weingart, 2005, str. 130).

2.3 Dimenzije raziskovalne odličnosti

Različne vidike raziskovalne odličnosti, postavljene v širši kontekst ustvarjanja znanja in s širjenjem njegovih kratko in dolgoročnih uporabnostnih lastnosti, je v sistem štirih dimenzij takole postavil Tijssen (2003, str. 10–11):

1. Vložki (angl. inputs) se nanašajo na vire, kot so znanje in izkušnje, raziskovalce, opremo, infrastrukturo, družbeno okolje in druge, ki vstopajo v raziskovalni proces. Ne glede na način merjenja so vložki tisti, ki določajo najvišjo stopnjo raziskovalne odličnosti, ki jo raziskovalna skupina lahko doseže.
2. Procesi dela (angl. throughputs) so procesi, aktivnosti in infrastruktura, ki podpirajo nastanek raziskovalnega dela. Dimenzija zadeva zlasti načine, kot so na primer ustrezna metodologija, eksperimenti, zbiranje podatkov, analize, s katerimi so vložki izkoriščeni v procesu obdelave. Izkoriščenost ključno vpliva na kakovost raziskovanja.

3. Rezultati (angl. outputs) so kratkoročni učinki, ki jih ima rezultat raziskovanja. Mednje sodijo zlasti nove metodološke tehnike ali njihove izboljšave, dognanja temeljnih raziskav, izumi ter druge pridobitve, neposredno povezane z raziskovalnim procesom. Ker je to dimenzijo mogoče direktno povezati s predhodnim raziskovanjem, so rezultati tisti, ki so pogosto najtesneje povezani z vrednotenjem raziskav.
4. Izidi (angl. outcomes) obsegajo dolgoročne učinke raziskovalnih rezultatov. O njih lahko govorimo, ko je, na primer, nova tehnika uporabljena v novih proizvodih ali ko je dosežen širši družbeni učinek, ki ga ima na svet rezultat znanstvenega dela. Je najbolj dolgoročna dimenzija, hkrati pa tudi najmanj oprijemljiva, saj je izid težko povezati z enim ali s katerimkoli procesom pridobivanja znanja.

Dimenzije in njihove splošne, nemara celo trivialne, razlage kompleksnega pojma odličnosti sicer ne pojasnijo povsem, vendar pomagajo pri razpravi, kje v procesu je raziskovalec lahko odličen. Na ta način se naslavlja torej drugo vprašanje, ki ga je zastavil Merton, torej katere kakovosti raziskovanja naj bi ocenjevali?

Naraščajoče zanimanje za raziskovalno odličnost, ki ga je, kot razpravljam v nadaljevanju, spodbudilo vse večja potreba po pravičnem dodeljevanju omejenih raziskovalnih sredstev s strani zakonodajalcev, je bilo sprva osredotočeno zlasti na neposreden nastanek znanja kot takega, ki bi v zgornjem sistemu spadal v tretjo dimenzijo, med rezultate. A ocenjevanje in nagrajevanje projektov, ki so osredotočeni zgolj na znanje, zanemarja tiste, ki so osredotočeni na dolgoročneje izide. Teh se z naraščajočimi potrebami družbe vse bolj zavedamo in jih z razvojem vse bolj sofisticiranimi orodij vse lažje merimo. Rezultati in izidi tako tvorijo učinek raziskovalnega dela.

2.4 Opredelitev raziskovalnega učinka

Pojmovanje učinka med raziskovalci lahko grobo razdelimo v dve skupini. Raziskovalci prve skupine verjamejo, da obstaja jasna razmejitev med kakovostjo v raziskovanju, torej relativno, primerjalno odličnostjo rezultatov, namenjenih akademski uporabi, ter učinkom, torej koristim, ki jih raziskovanje dolgoročno ustvari za družbo širše. Raziskovalci druge pa tako kakovost raziskovanja in (družbene) izide vidijo kot dve različni dimenziji učinka (Donovan, 2011, str. 175–176).

Zanimivo gledišče predstavlja naslednja klasifikacija, ki v tem smislu določa tri kategorije (Merkx in drugi, 2007, str. 7):

1. Znanstveno kakovost, ki odlikuje delo, ki premikanje meja znanega. Kdor lahko presoja, ali to drži, so drugi znanstveniki področja, in to v obliki objav ter citatov v znanstvenih publikacijah, s pomočjo česar je kakovost mogoče tudi ovrednotiti.
2. Družbeno kakovost, nanašajočo se na neposredne učinke, ki jih ima delo na družbo in ustvarjanje politike. Od raziskovalcev se tako pogosto zahteva, da prikažejo, kakšna je

neposredna vrednost rezultatov raziskovanja. Merjenje te je manj razvito kot merjenje znanstvene kakovosti, čeravno je razvoj opazen.

3. Družbeni učinek v smislu implementacije rezultatov raziskovanja (ne nujno s strani raziskovalcev) na načine, ki koristijo širši družbi. Merjenje učinka je prav tako zahtevno, zlasti ker je pogosto težko vzročno-posledično povezati raziskovanje z učinkom.

Po tem sistemu je torej bolj kot to, da ima kakovost dve dimenziji, zanimivo, da je z vidika družbe zaznavna razlika med kakovostjo in učinkom. Kljub temu, da je družbena kakovost bržkone najbolj zaznavna pri rezultatih s področij družboslovja, natančneje raziskovanja, usmerjenega v snovanje politike, jo je mogoče pripisati tudi številnim znanstvenim delom, nastalih iz sodelovanja raziskovalnih institucij s področja kemije in kemijskega inženirstva z industrijo, prav tako pa tudi raziskovanja umetnosti s humanistiko (van der Meulen in Rip, 2000).

Razumeti, kaj tvori učinek, je torej ključnega pomena za določitev, kako naj se ocenjuje in posledično nagraduje z dodelitvijo raziskovalnim sredstev. Številne kritične raziskave britanskega REF, prvega na uspešnosti temelječega sistema financiranja raziskovanja (angl. performance-based research funding system, v nadaljevanju PBRF) (Pinar in Horne, 2021, str. 1), to problematiko tudi izpostavljajo (Pinar in Horne, 2021; Smith in drugi, 2011; Watermeyer, 2016). Način ocenjevanja namreč oblikuje raziskovanje, saj raziskovalne organizacije začnejo delovati v smeri, ki jim omogoča zagotavljanje stabilnega pritoka sredstev (Smith in drugi, 2011, str. 1375–1376).

Kot dodatno komentira Donovan (2011, str. 176), se je v zadnjih dvajsetih letih spremenil tudi način razmišljanja o učinku v širšem kontekstu znanosti. Njen namen, kot naj bi bil prvotno razumljen, je bil povečanje kompetence države in ustvarjanje bogastva (angl. wealth creation), zato so bili tudi kazalniki vezani na ekonomsko uspešnost in inovacije s področja znanosti in tehnologije. Pozneje pa naj bi bilo raziskovanje vse bolj razumljeno kot del družbene pogodbe med znanostjo in družbo, kar bi pomenilo, da mora znanost naslavljati družbene probleme. Čeprav bi ta teza avtorjev dobro pojasnjevala spremembe v načinu ocenjevanja, zaenkrat ostaja nepreizkušena.

2.5 Raziskovalna odličnost in merjenje

A zakaj se literatura sploh ukvarja z iskanjem enotne opredelitve, izluščanjem disciplinam specifičnih dimenzij, kazalnikov in načinov merjenja? Če je raziskovalna odličnost zares sporen, torej kot ga imenuje Galie (1955) nedefiniran pojem, o čemer priča nelagodnost raziskovalcev, ki se ukvarjajo z odličnostjo, in v resnici sinonim dobrega raziskovanja, kaj je razlog, da ga poskušamo meriti?

Odgovor nam nudi hkratno povečevanje literature na temo raziskovalne odličnosti in sistematiziranja financiranja raziskovanja. Tako, denimo, pomemben mejnik na stari celini predstavlja že omenjeni kompozitni kazalnik znanstvene in tehnološke raziskovalne

odličnosti, ki ga je Evropska unija predstavila leta 2013. Pravično razdeljevanje raziskovalnih sredstev med projekte je možno le v primeru, da se jih da primerjati ne le znotraj posameznih disciplin, marveč med vedami, pogosto celo med državami, in to v točno določenem času. Zadnjih dvajset let, v katerih se pojem raziskovalne odličnosti vse bolj pojavlja v aktih zakonodajalcev, hkrati raste tudi zanimanje zanj tako med raziskovalci kot v širši populaciji. Zanimive podatke predstavlja tabela 1 – osnovana je na tisti, ki jo je objavil eden izmed pionirjev raziskovanja odličnosti Tijssen leta 2003, pozneje, leta 2014, pa so jo z novimi podatki dopolnil Sørensen in drugi (Sørensen in drugi, 2016, str. 219; Tijssen, 2003, str. 4). Tabela 1, ki sicer uporabi zelo splošno merilo za hiter vpogled v priljubljenost pojma, zgovorno priča o naraščajočem trendu, ki ga je doživelo proučevanje odličnosti v zadnjih desetletjih. Omenjeni posodobljeni tabeli iz leta 2016 sem dodal število zadetkov v letu 2023.

Tabela 1: Naraščajoče število zadetkov na internetu in v znanstveni literaturi pri iskanju pojmov, povezanih z raziskovalno odličnostjo

Iskani pojem ⁴	Internet ⁵			Znanstvena literatura ⁶		
	2002	2014	2023	2002	2014	2023
Centri odličnosti	148.000	3.030.000	5.300.000	38	15.800	85.600
Raziskovalna odličnost	38.400	330.000	11.800.000	32	5.600	230.000
Centri raziskovalne odličnosti	2.225	568.000	252.000	0	2.500	13.300
Kazalniki raziskovalne odličnosti	10	24.300	70.600	0	51	155
Merjenje raziskovalne odličnosti	2	24.100	98.800	0	20	53
Merila raziskovalne odličnosti	1	580	13.300	0	5	25

Vir: lastno delo na podlagi Sørensen in drugi (2016, str. 219).

Kljub temu, da sistematizacija ocenjevanja raziskovanja, ki jo prinaša potreba po učinkoviti in pošteno porazdelitvi sredstev, namenjenih raziskovanju, pojasnjuje, zakaj je prišlo do nenadnega in še trajajočega naraščajočega, ta ne pove ničesar o načinu, kako naj se kakovost

⁴ Uporabljeno je bilo natančno iskanje. Iskani pojmi so bili v angleščini, in sicer od zgoraj dol: »Centres of excellence, Research excellence, Centres of research excellence, Indicators of research excellence, Measurement of Research excellence, Metrics of research excellence«.

⁵ Število zadetkov natančnega Google iskanja.

⁶ Število zadetkov natančnega iskanja v Google Scholar.

raziskovanja meri. Opazimo pa lahko zaradi vse večje potrebe po primerjavi že omenjeni prehod iz sistema recenziranja, prevladujočega do prvega desetletja 21. stoletja, v sistem ocenjevanja s pomočjo kazalnikov uspešnosti, ki se vse bolj osredinjajo na rezultate raziskovanja, ki jih je lahko mogoče meriti.

Kot v sicer drugačnem kontekstu piše Porter, gre privlačnost rabe števil za merjenje iskati v tem, da se z njihovo rabo lahko na videz odločimo, ne da bi se zares odločili (v Ferretti in drugi, 2018, str. 732). Kljub temu da dajejo občutek objektivnosti, jih vendarle določa subjektivnost tistega, ki je določili, kaj je treba meriti. Tako je merjenje treba razlikovati od štetja – štetje v številih izraža nekaj, kar zares je, merjenje pa zahteva človeško interpretacijo (Ferretti in drugi, 2018, str. 732). Ker kakovosti raziskovanja ne moremo šteti, jo moramo meriti, kar počnemo s pomočjo kazalnikov, vendar se pri tem hkrati odpovedujemo hladni, nedvoumni objektivnosti, zaradi katere smo se sploh odločili za kvantitativni pristop. Dodaten izziv merjenja je nesporna potreba po poenostavitvi dimenzij, ki jih kazalnik zaobjema, saj bi v logičnem ekstremu – sistemu, v katerem odločitev sprejema popolnoma informiran ocenjevalec na podlagi vseh bistvenih gledišč – hitro prišlo do prekomernega prileganja (angl. overfitting). Torej nujna poenostavitev prinaša drugačne izzive z neizogibnim izpuščanjem, pretvorbo, pa tudi z občasnim osvetljevanjem napačnih dimenzij.

Problem stopnjuje dejstvo, da si odločevalci v želji po objektivnosti želijo kar največje poenostavitve, da je težko dostopati do podatkov, ki bi omogočali zasnovo kazalnika, ki odseva dejansko kakovost, ter nenazadnje da je zaradi neoprijemljive narave raziskovalne odličnosti zlasti ved SSH težko preveriti, ali kazalec meri kar naj bi v resnici meril (Ferretti in drugi, 2018, str. 732).

2.6 Raziskovalna odličnost v umetnosti in umetnostno raziskovanje

2.6.1 Skupni in specifični izzivi ocenjevanja ved

Sprememba prevladujočega načina ocenjevanja s tiste, ki temelji pretežno na strokovnih recenzijah, na sodobnejši sistem, ki v ospredje postavlja kvantitativne, med drugim bibliometrične podatke, je bolj pisana na kožo enih znanstvenih disciplin kot drugih (Thelwall in Delgado, 2015). V grobem lahko razliko potegnemo razliko med SSH na eni ter STEM na drugi strani (Reale in drugi, 2018). A splošni kazalniki, ki naj bi bili sposobni presojanja kakovosti raziskovalnega dela na glede na to, kateri disciplini delo pripada, ne ustvarjajo večjih razlik le med večjima skupinama, ampak celo med znanostmi posamezne skupine (Garfield, 2006; Klein, 2010, str. 2; Thelwall in Delgado, 2015, str. 819).

Da bi v najbolj splošnem odgovorili, zakaj prihaja do razlik med vedami, se ponovno oprimo na tri vprašanja, ki jih je zastavil Merton (1973): v prvem se sprašuje, kaj je osnovna enota raziskovanja, v drugem, katere lastnosti raziskovanja naj bi bile ocenjene, in v tretjem, kdo je tisti, ki naj bi sodil. Prvo vprašanje je vse bolj aktualno, saj se poleg ved, ki se ukvarjajo

z raziskovanjem umetnosti (raziskave z znanstveno metodo obravnavajo dela s področja umetnosti), torej vede, kot so umetnostna ali literarna zgodovina, zgodovina filma, estetika glasbe, muzikologija ter številne druge, vse bolj uveljavlja umetnostno raziskovanje (angl. artistic research), ki umetnosti ne jemlje le za predmet, ampak ustvarjanje tudi za sredstvo, metodo raziskovanja. Če to postavim v kontekst štirih dimenzij, kot jih predstavlja Tijssen (2003), procesi naenkrat postanejo tudi vsaki umetnosti specifične, izjemno individualne prakse, ki jih je zelo zahtevno primerjati, kaj šele meriti. Tudi pri drugem Mertonovem vprašanju, ki se pravzaprav ukvarja z razmerjem med kakovostjo dela v primerjavi z drugimi deli istega področja na eni in širšim (družbenim) učinkom, ki ga delo ima dolgoročno, na drugi strani, v ospredje pride problematika subjektivnosti takšnega raziskovanja. Če bi namreč za STEM lahko rekli, da je lažje merljiva, primerjalna kakovost nujen, a ne zadosten pogoj za določanje odličnosti, težje merljivi učinek pa jo dopolnjuje, je stanje v SSH obrnjeno na glavo – zaradi specifik, kot so pogosta nacionalna usmerjenost raziskovanja, ki ne omogoča visoke stopnje citiranosti člankov, slabšega vrednotenja relevantnih oblik publikacij, težje dostopnosti literature, manjše gostote citiranja, objavljanja v revijah z nižjim faktorjem učinka in drugih je nemara lažje meriti učinek kot dejansko, imanentno kakovost. Tako se zdi, da bi odgovor na tretje vprašanje, kdo naj raziskovanje ocenjuje, lahko bil le recenzent, vendar je zaradi predstavljenih razlogov dandanes ta možnost videna kot subjektivna in pri zakonodajalcih manj priljubljena (Hammarfelt, 2017). Primerjavo lahko naredimo bodisi med vedami bodisi znotraj vede. Med vedami primerjamo najtežje, sploh če jih razdelimo kar najbolj splošno, na STEM ter SSH, saj so razlike v vrednostih različnih kazalcev (denimo h-indeksa) velike. Kljub temu so celo znotraj STEM vrednosti kazalnikov zelo različne. A čeprav so razlike med vedami velike, so primerjave vsaj znotraj skupine lažje, vendar le ob predpostavki, da so dela uvrščena v pravilne kategorije, znotraj katerih tovrstna homogenost zares velja.

Prav to je tudi srčika problematike, obravnavane v pričujočem magistrskem delu, saj SSH, natančneje humanistika, obsega veliko število ved, ki so med seboj težko primerljive (morda ravno zaradi nakazane kategorične napake), nehomogene in druga proti drugi tekmujejo za skopo odmerjen del vse bolj skromnega proračunskega kolača.

2.6.2 Umetnostno raziskovanje

Še zlasti je problem težke primerjave viden v šele porajajoči se novi znanstveni disciplini, umetnostnem raziskovanju (angl. artistic research, v nadaljevanju AR). Eden izmed vidnejših dokumentov, pomembnih za uveljavitev umetnostnega raziskovanja, pod katerega so se podpisale pomembne izobraževalne in raziskovalne institucije, je Dunajska deklaracija o umetnostnem raziskovanju iz leta 2020 (Culture Action Europe, 2020). Izjava nagovarja zlasti snovalce politike, organe financiranja, pa tudi visokošolske in druge raziskovalne ustanove. Deklaracija v treh točkah opredeli, da želi (Culture Action Europe, 2020):

1. jasno predstavljene in dobro artikulirane koncepte in učinke AR, namenjene vpisu v OECD klasifikacijo za zbiranje statističnih raziskovalnih podatkov, kar bi omogočilo prepoznavo raziskovalnih aktivnosti na področju;
2. prenavo programov financiranja na regionalni in nacionalni ravni, prav tako pa tudi na področju Evropske unije (v nadaljevanju EU) in globalno, da bi dosegli izenačitev področja drugim vedam;
3. zagotovitev in prenavo prakse izvajanja študijev tretje stopnje v visokem šolstvu povsod po Evropi.

Od leta 2020, ko je bila deklaracija sprejeta, je mogoče opaziti trend naraščanja doktorskih programov – umetniškega doktorata – tretje stopnje s področja umetnostnega raziskovanja po vsej Evropi. To velja tudi za UL, kjer je umetniški doktorat v zadnjih fazah akreditacije.

A umetnostno raziskovanje je, ne glede na to, ali ocenjujemo delo samo ali njegov učinek, še težje primerjati z drugimi znanostmi, kaj šele znotraj skupine same (na primer delo slikarja z delom skladatelja). Če v to vključimo še kompleksnost tretje Mertonove dimenzije in za referenčne enote primerjave vzamemo dela, ki so nastala desetletja, nemara celo tisočletja pred nastankom dela, ki ga ocenjujemo, je pred nami naloga, ki je težko prepuščena čemurkoli drugemu kot subjektivnemu mnenju recenzenta. A tu se poraja vprašanje, ali je logični ekstrem ocenjevanja na podlagi popolne subjektivnosti raziskovanje iste kategorije kot tisto drugih znanosti?

Zagovorniki umetnostnega raziskovanja trdijo, da je odgovor na ta in podobna pravzaprav epistemološka vprašanja odvisen od definicije znanja in zaznavanja. Četudi namreč obstaja konsenz, da je znanje »upravičeno resnično prepričanje«, kakor se pogosto razume Platonovo stališče (van Benthem in Martinez, 2006, str. 17), ostaja problem strinjanja, kdaj mnenje postane prepričanje, kar pa je problem zaznavanja, ki je del subjektivne izkušnje. Kot komentira Klein (2010, str. 4), bi morali torej umetnostno raziskovanje raje kot umetnost, ki vključuje raziskovanje, razumeti kot raziskovanje, ki postane umetnost, saj je po njegovem mnenju zaznavanje tisto, ki določa resničnost prepričanja, katerega posledica je nastajanje znanja. Področja, na katerih lahko pride do raziskovanja na tak način so po dunajski deklaraciji arhitektura, film, fotografija, likovna umetnost, medijske in digitalne umetnosti, glasba in uprizoritvene umetnosti ter druge interdisciplinarne umetnosti (Culture Action Europe, 2020).

A problematika takšnega pojmovanja je, da sugerira, da noben recenzent ni sposoben oceniti dela, saj ga lahko ocenjuje le umetnik-raziskovalec sam. Tako prihaja umetnostno raziskovanje v notranja protislovja, za katera se zdi, da se jih zagovorniki zavedajo – kot se, na primer, nonšalantno izrazi von Borries (2015, str. 4): »Za razliko od znanosti se umetnost ne boji biti sama po sebi kontradiktorna«. A že ta izjava, ki v isti sapi s tezo, da je umetniško raziskovanje znanost, to utemeljuje z izpostavitvijo razlike med znanostjo in umetnostjo, kaže na težavnost tega mladega in še ne dovolj raziskanega področja.

3 BIBLIOMETRIJA IN BIBLIOMETRIČNI KAZALNIKI

3.1 O bibliometričnih kazalnikih

Z bibliometričnimi kazalniki poskušamo ovrednotiti kvaliteto in kvantiteto znanstvenih publikacij. Njihov učinek v najbolj splošnem bi lahko šteli (in ne merili) z upoštevanjem citatov enega članka v drugih. Na enak način, torej s štetjem skupnih citatov v posamezni reviji objavljenih člankov, bi bilo mogoče ovrednotiti pomembnost le-te. Iz razlogov, predstavljenih v nadaljevanju, štetje samo ne zadošča, zato se z razvojem bibliometrike z uporabo statističnih in matematičnih metod meri pomembnost knjig, člankov in drugih oblik znanstvenih prispevkov (Haeffner-Cavaillon in Graillet-Gak, 2009, str. 33; Joshi, 2014, str. 258).

Bibliometrika pomaga na eni strani znanstvenikom, saj objektivno prikazuje učinek njihovega dela v širši skupnosti, hkrati jo uporabljajo organizacije – agencije, inštituti, raziskovalni centri – za informirano razporejanje raziskovalnih sredstev, prav tako pa tudi za primerjanje dela posameznih raziskovalcev in raziskovalnih skupin (Durieux in Gevenois, 2010, str. 342).

Kot pravi Joshi (2014, str. 258) lahko bibliometrične kazalnike razvrstimo v tri skupine:

1. kvantitativni kazalniki (angl. quantitative indicators),
2. kazalniki uspešnosti (angl. performance indicators) in
3. strukturni kazalniki (angl. structural indicators).

Kvantitativni kazalniki se uporabljajo za merjenje produktivnosti raziskovalca. V tem primeru govorimo o štetju, in sicer publikacij posameznega avtorja v določenem časovnem okvirju. A problem takšnega pristopa je, da kvantiteta ne sovпада nujno s kakovostjo publikacij. Tako lahko štejemo tudi, koliko sredstev je bilo dodeljenih posameznemu projektu, kakšno je bilo število znanstvenikov, ki so sodelovali, število publikacij, koliko patentov je bilo razvitih in drugo, ne da bi zares dobili globlji vpogled v kakovost dela. Do določene mere lahko oceno izboljšamo z upoštevanjem različnih vrst publikacij, ki so jim pripisane različne uteži (Joshi, 2014, str. 258; Schmoch, 1997, str. 104). Dodatno lahko vrednotenje izboljšamo z upoštevanjem publikacij v najvišje uvrščenih revijah (Pontika in drugi, 2022, str. 893–894). Ta princip je široko posvojen in kljub številnim kritikam globalno uveljavljen (Gardner in Véliz Calderón, 2014; McKiernan in drugi, 2019).

Kazalniki strukture pomagajo vzpostaviti povezavo med publikacijo in avtorjem ter dejavniki, kot so njegova raziskovalna institucija, raziskovalno področje, na katerem deluje, jezik, v katerem piše, in drugimi. Ker pa so kazalniki strukture bolj usmerjeni v pojasnjevanje preseka raziskovalcev, njihovih afiliacij in obnašanja revij, za predmet magistrske naloge ključni Pomembni pa so kazalniki uspešnosti, ki v primerjavi s

kvantitativnimi kazalniki, s katerimi določamo produktivnost, merijo kakovost raziskovalca na eni in revije na drugi strani (Joshi, 2014, str. 258).

Joshi (2014, str. 258) kazalnike uspešnosti deli na kazalnike uspešnosti revij (angl. journal performance indicators) in kazalnike uspešnosti raziskovalcev (angl. researcher performance indicators). Prvi, v grobem, med revijami primerjajo število v njih objavljenih člankov, slednji pa vrednotijo raziskovalčev opus v smislu citiranosti člankov in njihovega vpliva na znanstveno skupnost.

3.2 Kazalniki uspešnosti revij – faktor vpliva revije

3.2.1 Zgodovina in oblika faktorja vpliva

Faktor vpliva revije (angl. journal impact factor, v nadaljevanju JIF) se je od svoje utemeljitve v petdesetih letih minulega stoletja v znanstveni skupnosti trdno uveljavil kot relevantno merilo za določanje učinka, ki ga imajo članki, objavljeni v reviji, na znanstveno skupnost. Idejo zanj je podal v petdesetih letih minulega stoletja Garfield (1955), skupaj z bibliometrikom Sherom pa sta jo izpopolnila v šestdesetih (Garfield in Sher, 1963).

Faktor vpliva tvorita števec – število citatov člankov določene revije v tekočem letu, ki so bili objavljeni v prejšnjih dveh letih – ter imenovalec – število vsebinskih člankov, objavljenih v istih dveh letih. Faktor torej spodbuja kakovost objavljenih člankov (števec) ter hkrati preprečuje hiperprodukcijo irelevantnih (imenovalec). Namesto dveh let bi za določitev zlahka vzeli le članke enega leta, kar bi pripomoglo k točnosti na hitro razvijajočih se področjih, po drugi strani pa bi lahko vzeli daljše obdobje, kar bi lahko povečalo relevantnost za nekatere druge vede (Garfield, 2006, str. 90).

3.2.2 Kritike faktorja vpliva

Kljub široki razširjenosti JIF ima ta tudi nekaj hib, ki jih je potrebno vzeti v obzir pri njegovi interpretaciji. Visok JIF, na primer, ne pomeni nujno, da je vsak članek, objavljen v reviji, kakovosten, saj je možno, da je JIF visok zaradi majhnega števila izjemno pogosto citiranih člankov. Tako je v letu 2007 JIF revije Nature znašal 28,751, a je 89 % citatov izviralo le od 25 % člankov, večina objavljenih pa je imela manj kot 20 citatov (Campbell, 2005, str. 1003–1004). A kot opaza Garfield (2006, str. 91), lahko pri tem opazujemo t.i. »fenomen 80/20« ali Paretovo načelo, pri katerem 20 % člankov sestavlja 80 % vseh citatov. Samo iz tega pa ne moremo upravičeno sklepati, da velikost znanstvene skupnosti določene vede bistveno kazi kakovost JIF, saj je pri večjem številu avtorjev večje število citatov, a tudi večje število člankov, ki se jih lahko citira. Kljub temu se tudi Garfield strinja, da mora biti JIF prilagojen vsaj za mediano (angl. half-life), gostoto citiranja (angl. citation density) in značilnosti vede (angl. subject speciality).

3.2.3 Prilagoditve faktorja vpliva

Prilagoditve za značilnosti vede revije so potrebne, ker je JIF višji v nekaterih vedah, kot je na primer medicina, bistveno nižji pa v drugih, kot so SSH. Medicino, ki je le del STEM, primerjam s celotno SSH namenoma, saj so celo znotraj STEM med, na primer, matematiko, kjer je JIF nizek, in biologijo, kjer je visok, zelo različne (Garfield, 2006, str. 90). Prav tako so JIF višji pri multidisciplinarnih revijah, nemara zaradi širšega kroga znanstvenikov, ki jih berejo in citirajo, kar lahko vodi do tega, da avtorji članke raje objavljajo v multidisciplinarnih revijah z višjim JIF kot v tistih, ki so se bolje prilegajo področju, obravnavanem v članku, a imajo JIF nižji (Seglen, 1997, str. 500–501). Pri primerjavi revij z različnih področij je njihovo raznolikost torej treba upoštevati, kar je z različnimi metodami, kot jih predlaga na primer Pudovkin (2004, str. 514) ali kot jih upošteva najnovejši kazalnik citiranosti revije (angl. journal citation indicator, v nadaljevanju JCI) iz leta 2021, ki ga je razvil Clarivate (2021a).

Tabela 2 prikazuje najnovejše podatke iz poročila o citiranosti člankov (angl. journal citation reports, v nadaljevanju JCR), letnega poročila, ki ga pripravlja Clarivate in na katerega je vezana ocena revije v podatkovni zbirki Web of Science (v nadaljevanju WoS). Vanjo sem vključil revije z najvišjim JIF, prav tako pa sem v poizvedbo dodal tudi izračun novega faktorja (JCI), ki upošteva različne uteži glede na kategorijo, torej znanstveno področje, s katerega članke revija objavlja. Pregled kategorij kaže, kako skromna je raznolikost vodilnih desetih revij klasifikacije.

3.2.4 Mediana

Drugi dodatni vidik JIF je mediana. Gre za število let, v katerih najdemo 50 % vseh citatov, ki jih je revija prejela v tekočem letu, izračunano od tekočega leta nazaj. Če vzamemo za primer revijo s področja aplikativne fizike Nature Materials z najvišjim JIF leta 2021 (47,656), njena mediana 8,0 pomeni, da je 50% citatov te revije iz obdobja zadnjih osmih let (Clarivate Analytics, 2021b). Mediana nam torej omogoča vpogled v daljnoročne učinke člankov, ki so objavljeni v reviji, saj lahko višja vrednost pomeni, da so članki aktualni tudi mnogo let po izidu. Hkrati drži tudi, da višje, kot je mediana, slabše je bil učinek revije označen z JIF, ki učinkovito spremlja obdobje dveh let. Tako primerjajmo mediani omenjene vodilne revije s področja fizike s tisto s področja psihologije. Revija Annual Review of Psychology z najvišjim JIF 27,782 ima mediano bistveno višjo, in sicer kar 12,9 let (Clarivate Analytics, 2021b). Zanimivo je, da trend od leta 1997 naprej kaže, da mediana revij postaja vse daljše, kar bi lahko pripisali vse boljši dostopnosti starejših publikacij, objavljenih na spletu, nemara pa tudi premiku od temeljnih raziskav k aplikativnim (Davis in Cochran, 2015, str. 4–5). Kljub temu raziskave kažejo, da že razvrstitev člankov v kategorije dovolj dobro kontrolira za različno mediano. Tudi povprečno število avtorjev na članek je med področji zelo različno, prav tako pa relativno homogeno znotraj kategorije (Joshi, 2014, str. 259).

Tabela 2: Prvih deset najbolj citiranih revij v letu 2021 glede na JIF in njihova skupna števila citatov ter JCI istega leta

Revija	Kategorija	Skupno št. citatov	2021 JIF	2021 JCI
CA: A Cancer Journal for Clinicians	Oncology	61.124	286,130	68,74
The Lancet	Medicine. General & Internal	403.222	202,731	21,87
The New England Journal of Medicine	Medicine. General & Internal	506.071	176,082	22,47
Journal of the American Medical Association	Medicine. General & Internal	242.43	157,375	10,46
Nature Reviews Molecular Cell Biology	Cell Biology	66.072	113,915	8,39
Nature Reviews Drug Discovery	[več kategorij]	47.615	112,288	9,76
Nature Reviews Immunology	Immunology	67.752	108,555	7,56
The Lancet Respiratory Medicine	[več kategorij]	29.214	102,642	13,32
The BMJ	Medicine. General & Internal	183.671	96,216	7,45
Nature Medicine	[več kategorij]	141.867	87,244	13,00

Vir: Clarivate Analytics (2021b).

3.2.5 Gostota citiranja

Dodatna pomembna dimenzija, ki se pri proučevanju citiranja pogosto upošteva, je gostota citiranja (Baldwin in drugi, 2013; Baldwin in drugi, 2012). Ta se običajno sicer računa na

nivoju članka in ne revije, in sicer kot količnik med vsemi citati članka in leti, odkar je bil objavljen (Jones in drugi, 2017, str. 74). Lahko pa izračunamo povprečno vrednost za članke, objavljene v reviji, s čimer dobimo povprečno gostoto. Ta je med posameznimi kategorijami zelo različna – matematika ima značilno nizko vrednost, molekularna biologija pa visoko (Garfield, 2006, str. 90).

3.2.6 Struktura in velikost revije

Če naj bi za upoštevanje različne mediane in števila avtorjev zadostovalo razvrščanje v kategorije, je upoštevanje tipa publikacije bolj zahtevno, saj je homogenost znotraj kategorij manjša. Revija, ki objavlja večje število preglednih člankov ali drugačnih tehničnih poročil ima krajši časovni razmik med oddajo s strani avtorjev in objavo, zato bo lahko imela večji faktor vpliva kot revija, ki objavlja predvsem izvirne raziskovalne članke, poleg krajšega razmika pa pregledni članki običajno prejmejo tudi višje število citatov (Opthof in drugi, 2000, str. 203). Kot navaja Joshi (2014, str. 209) je denimo leta 2012 revija *Physiology Reviews*, ki objavlja številne pregledne članke, imela JIF 30,174, kar je bistveno več kakor bolj v raziskovanje usmerjeni *Physiology* in njen JIF 6,760. Znotraj kategorije je pomemben dejavnik tudi velikost revije, s čimer je mišljeno število člankov, ki jih ta objavi v enem letu. Raziskave namreč kažejo, da obstaja korelacija med JIF in velikostjo revije (Garfield, 1999).

3.2.7 Kritike vpliva naslova in jezika revije ter strukture faktorja vpliva

Kljub širšemu konsenzu glede že opisanih potrebnih dopolnitvah podatka o JIF so mnenja različna glede vpliva naslova revija, njenega jezika in vpliva učinka tega, kaj vse je mogoče zajeti v števec in imenovalec izračuna JIF. Kot, denimo, opaža Linde (1998, str. 525–526), lahko revije zamenjajo svoje ime, da bi optimizirale svoje JIF. Prav tako Joshi (2014, str. 260) komentira, da imajo prednost revije, ki objavljajo v angleškem jeziku. Nadaljuje, da je dodaten problem, da imenovalec pri izračunu JIF vsebuje samo običajne članke, opombe ter preglede (torej poskuša iz množice vseh izluščiti le relevantne), medtem ko vrednost števca vključuje vse vrste prispevkov, tudi uvodnike, pisma in povzetke. Njihova vključitev naj bi igrala pomembno vlogo pri povečanju JIF, prav tako bi nanj lahko vplivali tudi raziskovalci sami s samocitiranjem, ker ni omejitev glede samocitiranja ali števila pisem, ki se jih lahko objavi v rubriki korespondenca. Podobno se opaža še, da lahko uredniki sami z JIF manipulirajo s spodbujanjem avtorjev k citiranju člankov, objavljenih v njihovi reviji, prav tako pa tudi s sprejemom manjšega števila v objavo ali objavljanja pretežno preglednih člankov (Joshi, 2014, str. 260).

Te kritike zavrača prvotni soavtor JIF Garfield (2006). Da JIF dovolj dobro upošteva različne jezike prispevkov, pričajo, po njegovem mnenju, številne uspešne revije zlasti s področja medicine v nemškem, španskem in francoskem jeziku, denimo *Deutsches Arzteblatt International*, ki je znotraj JCR 2021 z JIF 8,251 uvrščen na 25. mesto v kategoriji medicine (Clarivate Analytics, 2021b). Prav tako zavrača kritike lahke manipulacije sistema s

spremembo imena revije – pregled teh sprememb in združitvev različno poimenovanih, a de facto istih revij je opravljen vsako leto pred objavo JCR. Komentira tudi domnevno spornost vključitve nekaterih oblik, kot so korespondence, pisma, komentarji, osmrtnice, intervjuji, uvodnikov in drugih v števec, čeprav so izključene iz imenovalca. Omenjene oblike niso relevantne kot dejanska objava, saj se jih ne citira v smislu znanstvenega dela, zato njihovo visoko število pri revijah, kot so BMJ, Journal of the American Medical Association, Lancet, New England Journal of Medicine in drugih v imenovalcu ne bi odražala pravega JIF, njihova vključitev v števec pa JIF bistveno ne spremeni, lahko pa ga celotno oceno izboljša. V zvezi s tem drži tudi, da je vsakršna določitev publikacije za bodisi relevantno bodisi irelevantno subjektivna – enako torej kot tudi ne razlikujemo med kliničnimi in laboratorijskimi študijami ali med na praksi temelječimi članki in tistimi, ki temeljijo na raziskavah (Garfield, 2006, str. 90–92). Nazadnje je, da bi lahko upoštevali prispevek samocitiranja k JIF, v poročilu JCR na voljo tudi kazalnik samocitiranja (SCI), ki daje vpogled v delež, ki ga k JIF revije prispeva samocitiranje (Joshi, 2014, str. 260).

3.2.8 Trdoživost faktorja vpliva

V odsotnosti realne možnosti, da vsak ocenjevalec prebere vse revije ter jih na podlagi kakovosti vseh v njih objavljenih člankov razporedi po učinku, je JIF več kot dober približek za presojanje kakovosti. To nenazadnje dokazuje opažanje, da so najboljše revije tiste, v katerih je težko imeti članek sprejet v objavo, te pa so hkrati tiste, ki jih JIF uvršča visoko (Garfield, 1999).

Sijajno sintezo povedanega najdemo v Hoeffeljevih besedah (1998, str. 1225): »Faktor vpliva ni idealno orodje za merjenje kakovosti člankov, a boljšega ni, njegova prednost pa je, da že obstaja in je dobra tehnika ocenjevanja znanosti. Izkušnje so pokazale, da so na vsakem področju najboljši članki tisti, v katere je težko objavljati, in da so to revije z visokim faktorjem učinka. Večina teh revij je obstajala dolgo preden je bil zasnovan faktor vpliva. Uporaba faktorja kot mere kakovosti je široko razširjena, ker se dobro ujema z mnenjem, ki ga imamo v vsakem področju posamezno o najboljših revijah v naših specializacijah.«

3.3 Kazalniki uspešnosti raziskovalcev

Pod pojmom uspešnost raziskovalcev v najbolj splošnem smislu razumemo pogostost citiranja njihovih člankov. Glede na vidik delovanja raziskovalca, ki nas najbolj zanima, lahko zelo enostavno izračunamo povprečno število citatov v letu kot količnik med številom citatov in številom aktivnih let, prav tako lahko hitro izračunamo povprečno število citatov na publikacijo kot količnik med številom vseh citatov in številom vseh publikacij. A da bi v ozir vzeli raznolikost področij, zaradi katerih samo po številu citatov raziskovalcev različnih področij ne moremo primerjati, ali da bi se izognili učinku akumulacije citatov že dolgo neaktivnih raziskovalcev, uporabljamo različne kazalnike, med katerimi v nadaljevanju izpostavljam kronski kazalnik (angl. crown indicator) in h-indeks (angl. h-index).

3.3.1 Kronski kazalnik

Prvim poskusom normalizacije za področje, ki jih poskušamo doseči z rabo kronskega kazalnika, lahko sledimo do avtorjev, kot so Schubert in Braun (1986) ter Vinkler (1986), nato so ga kot kazalnik predlagali De Bruin in drugi (1993) ter Moed in drugi (1995). Takrat se je začel uporabljati kot kazalnik Centra za znanost in tehnologijo iz Leidna (Nizozemska), kjer so ga leta 2011 izpopolnili raziskovalci istega inštituta (Waltman in drugi, 2011, str. 39). Kazalnik si prizadeva doseči normalizacijo štetja citatov raziskovalcev različnih področij zaradi veliki razlik v številu citatov med njimi. Oblikovanje takšnega kazalnika je nujno, če se na osnovi števila citatov želi primerjati uspešnost raziskovalcev na nivoju univerz ali celo države (Waltman in drugi, 2011, str. 37).

Pri izračunu se najprej upošteva število vseh citatov. Določi se pričakovano število publikacij, ki je definirano kot povprečno število citatov vseh publikacij istega tipa (članka, pisma, pregleda), objavljenih v istem letu na istem področju, pri čemer za izbor področja avtorji kazalnika predlagajo klasifikacijo WoS. Nato se deli seštevka dejanskega števila citatov posameznih publikacij s seštevkom pričakovanega števila citatov posameznih publikacij (Waltman in drugi, 2011, str. 39).

V enačbi (1) n predstavlja število publikacij. Število citatov publikacije i predstavlja c_i , e_i pa pričakovano število citatov publikacije i za specifično področje. Z drugimi besedami je e_i enak povprečnemu številu citatov vseh publikacij na področju i (Waltman in drugi, 2011, str. 39). Rezultat kazalnika je decimalno število, ki prikaže razmerje med citati raziskovalca v primerjavi s povprečjem, rezultat 0,8 bi torej, na primer, pomenil, da je citatov 20% manj od svetovnega povprečja, 1,2 pa, da jih je za 20% več.

$$\text{Kronski kazalnik} = \frac{\sum_{i=1}^n c_i/n}{\sum_{i=1}^n e_i/n} = \frac{\sum_{i=1}^n c_i}{\sum_{i=1}^n e_i} \quad (1)$$

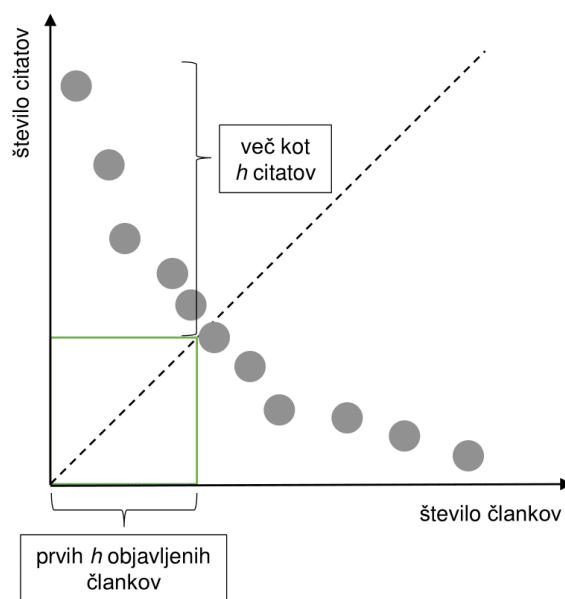
Kazalnik je prejel nekatere kritike – Lundberg (2007) in Opthof in Leydesdorff (2010) predlagajo drug sistem, ki za osnovo vzame povprečje razmerij dejanskih citatov in pričakovanih za vsak članek posebej. Tudi ta način je prisoten in uporabljan po svetu, vendar je, kot dokazujejo Waltman in drugi (2011, str. 40), pravzaprav le kronski kazalnik z utežmi, katerega izpeljavo predlaga kot novi kronski kazalnik (Waltman in drugi, 2011, str. 50–51). Dodatne kritike se nanašajo tudi na domnevno nezmožnost kazalnika upoštevati citatov raziskovalčevih publikacij izven glavnega področja delovanja (tako bi lahko izpadle objave v interdisciplinarnih revijah), vendar tudi ta problem naslavlja novi kronski kazalnik. Nesporna omejitev pa je dejstvo, da normalizacija ni opravljena na nivoju posameznih publikacij, ampak na agregiranih višjih nivojih, kjer se primerja citiranje posameznika, raziskovalne skupine ali celega oddelka, kar daje prednost starejšim publikacijam, zlasti preglednim člankom na področjih z visoko dinamiko citiranja (Rehn in Kronman, 2008).

3.3.2 H-indeks

H-indeks je predlagal fizik Jorge Hirsch leta 2005 (Hirsch, 2005). Definiral ga je z besedami: »Znanstvenik ima indeks h , če ima h od njegovih N_p člankov vsaj po h citatov, ostalih ($N_p - h$) člankov pa imajo vsak po $\leq h$ citatov« (Hirsch, 2005, str. 16569). V nadaljevanju piše, da je na podlagi vrednosti indeksa mogoče določiti pogoje za napredovanje profesorjev (Hirsch, 2005, str. 16571), kot opažata Light in Harrison (2022, str. 7) pa se tudi avtor indeksa sam zaveda, da gre za grobo oceno, eno izmed mnogih znotraj »potencialno katastrofalne« evalvacijske metrike.

Preprosto se h -indeks za posameznega raziskovalca lahko določi tako, da se objavljeni članki razvrstijo po številu objav padajoče. Nato se jih prešteje od zgoraj navzdol in ko razporeditvena številka članka naraste nad število citatov istega članka, je h -indeks zaporedno število prejšnjega članka. Na primer, znanstvenik je po podatkih WoS v analiziranem časovnem obdobju objavil 148 publikacij, ki jih WoS razvrsti po padajočem vrstnem redu glede na število citatov. Članek številka 29 ima 31 citatov, članek številka 30 pa 28 citatov, kar je manj od zaporedne številke članka. H -indeks bo torej 29, saj ima 29 člankom z vsaj 29 citati (Joshi, 2014, str. 261). Grafično je način določitve prikazan na sliki 1.

Slika 1: Grafični prikaz določanja h -indeksa

Vir: prirejeno po Alonso (2009, str. 4).

Dobra plat indeksa je zlasti popolna neodvisnost od števila vseh publikacij ali števila vseh citatov, prav tako odločitev, katere publikacije štejejo, na indeks nima pomembnega vpliva. Hkrati je metoda robustna, ker na rezultat ne vplivajo osamelci v smislu zelo pogosto ali zelo redko citiranih publikacij. Kljub temu tudi za h -indeks in morda še posebej zanj velja, da se med posameznimi disciplinami razlikuje (Malesios in Psarakis, 2014, str. 4).

Kot poročajo Adler in drugi (2009) je povprečno število citatov na članek v medicini skoraj šestkrat večje od tistega v matematiki in informatiki, zaradi česar je raziskovalce s teh področij na podlagi h-indeksa težko primerjati. Prav tako na vrednost vpliva gostota objavljanja in citiranja, značilna za disciplino. Dodatna omejitev je, da ne odseva, kako aktiven je raziskovalec trenutno, saj h-indeks ostaja enako visok tudi po prenehanju objavljanja, njegova vrednost se torej skozi raziskovalčevo kariero akumulira (Bornmann in drugi, 2008). Glede vpliva samocitiranja na rezultat so mnenja deljena. Joshi (2014, str. 261) poroča, da samocitiranje nima vpliva, Kelly in Jennions (2006, str. 169) pa, da je vpliv znaten. Tako tudi h-indeks ne daje popolne slike o dosežkih raziskovalca, ampak je za to potrebno uporabiti tudi druge vire (Bletsas in Sahalos, 2009).

Kritike, da h-indeks ne upošteva aktualnosti raziskovalca, je Hirsch naslovil s predlogom m-kvocienta, ki se ga izračuna kot količnik med h-indeksom in številom let akademske aktivnosti raziskovalca. A indeks prvih nekaj let akademske kariere ne doseže stabilnosti, saj pri mlajših raziskovalcih z nizkimi h-indeksi že njegove manjše spremembe povzročijo znatna nihanja. Poleg tega prvi članek ni vedno pravi mejnik za začetek kariere, saj gre lahko za neznamen prispevek, ki je nastal pred večino pomembnejših del raziskovalca. Poleg tega lahko m-kvocient nepravilno prikrajša tiste, ki delajo s krajšim delovnim časom, torej s prekinitvami, ali ženske, ki so kariero začasno morale prekiniti zaradi nosečnosti (Harzing, 2010, str. 10).

Vse večja potreba po merjenju na eni ter nezadovoljstvo nad obstoječimi kazalniki na drugi je sicer pripeljala do številnih kazalnikov, ki jih lahko uporabljamo za določitev uspešnosti raziskovalcev. Zlasti je nastalo mnogo različic h-indeksa, kot je g-index (Egghe, 2006), h(2)-indeks (Kosmulski, 2006), sodobni h-indeks (Khan in drugi, 2013) ter drugi, ki pa široke rabe kot h-indeks niso dosegli.

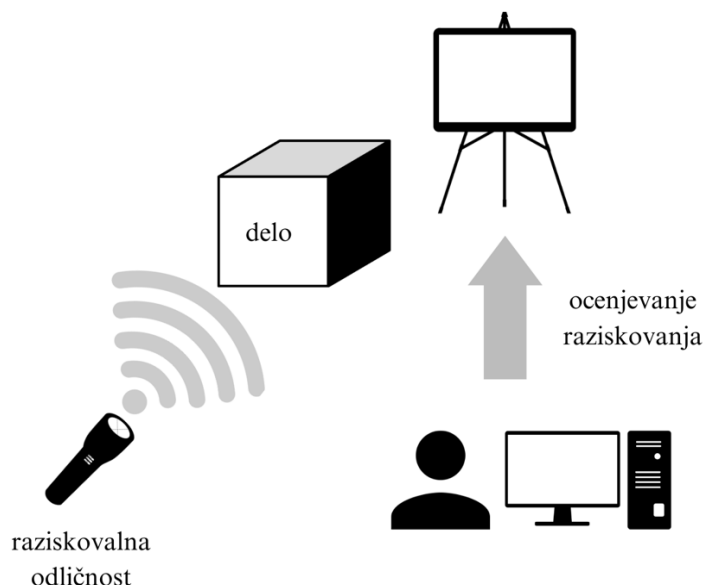
4 PRIMERJAVA NACIONALNIH SISTEMOV FINANCIRANJA RAZISKOVANJA UMETNOSTI

4.1 Do odličnosti preko ocenjevanja

Predstavljeno ocenjevanje raziskovanja (angl. research evaluation) je v najsplošnejšem smislu način vrednotenja odličnosti raziskovanja. Če je raziskovalna odličnost usmerjena v oblikovanje gledišč, ki določajo kakovost raziskovalnega dela, ocenjevanje raziskovanja poskuša najti način, kako jih vrednotiti. Predlog povezave med pojmi prikazuje slika 2.

A kaj je razlog, da ne ocenjujemo dela neposredno, ampak je v sliko vpeljana dodatna, na prvi pogled odvečna dimenzija raziskovalne odličnosti? Razlog se skriva v dilemi, kaj je na delu takega, kar konstituira odličnost. Gre za v prvem poglavju opisane probleme osnovne enote, učinka in kakovosti ter drugih, pri čemer je bistveno dejstvo, da tisti, ki določajo raziskovalno odličnost, niso tisti, ki delo tudi ocenjujejo.

Slika 2: Predlog povezave med pojma raziskovalne odličnosti in ocenjevanja raziskovanja

Vir: lastno delo.

Raziskovalna odličnost je torej odvisna od širšega konsenza glede tega, kar tvori odlično delo, čemur šele sledi določanje meril, uteži, s katerimi je nazadnje opravljeno ocenjevanje. Z drugimi besedami – ne glede na to, ali se raziskovanje ocenjuje na podlagi recenzije, izračuna ali kombinacije obojega, se nanaša na kriterije, ki pa so oblikovani glede na to, kar snovalci politike smatrajo kot relevantno, odlično. V tem smislu so torej snovalci tisti, ki definirajo, kaj bo raziskovalna odličnost predstavljala v neki državi, za dejansko uveljavljane državne politike s področja raziskav in razvoja (angl. research and development, v nadaljevanju R&D) pa je običajno zadolžena nacionalna agencija za raziskovanje.

Pri ocenjevanju raziskovanja dandanes ključno vlogo igrajo bibliometrični kazalniki, ki služijo najmanj kot podpora recenzentom pri ocenjevanju projektov. Njihovo rabo prevprašujejo ali celo izpodbijajo številni raziskovalci ocenjevanja na področju SSH, kot so Donovan (2011) in Reale in drugi (2018), pa tudi bolj splošno Pinar in Horne (2021), Jonkers in Zacharewicz (2016), van der Meulen in Rip (2000) in številni drugi, zato je področju ocenjevanja posvečena posebna pozornost v pričujočem poglavju, ki pod drobnogled jemlje financiranje raziskovanja v različnih državah.

4.2 Metodologija primerjalne analize sistemov financiranja raziskovanja

S pomočjo primerjalne analize bom lahko odgovoril na raziskovalno vprašanje, če obstaja konsenz glede definicije raziskovalne odličnosti in načina ocenjevanja raziskovanja. Da vsaj v teoriji konsenza ni, priča pregled literature v drugem poglavju, ki kaže na zelo različne opredelitve pojma, neenotno razumevanje elementov, ki naj bi odličnost sestavljali, zadrege

relevantnosti in načina merjenja raziskovalnega učinka itd. Odsotnost enotne opredelitve odličnost se odraža v še večji raznolikosti pri teoriji ocenjevanja raziskovanja, predstavljeni v tretjem poglavju. Pri predstavitvi obojega sem zasledoval izpolnitev prvega cilja magistrskega dela – identificirati različne poglede na opredelitev raziskovalne odličnosti in metodološke pristope za njeno merjenje v obliki ocenjevanja raziskovanja.

Za celosten odgovor, ki se opira tudi na prakso, prav tako pa tudi za izpolnitev drugega cilja magistrskega dela – določiti stanje ocenjevanja raziskovanja v Sloveniji v primerjavi z drugimi državami – pa je bila izdelana pričujoča primerjalna analiza. Ta je izvirna, saj agregiranih baz podatkov s tega področja na ravni EU ni. Bržkone je glavni razlog za to dejstvo, da so sistemi ocenjevanja raziskovanja in dodeljevanja sredstev zelo različni, zato se je bilo najprej treba omejiti na tiste, pri katerih je primerjava s slovenskim sistemom sploh mogoča. To ni neobičajno – raznolikost, pogosto celo polemičnost primerjav med državami na področju financiranja raziskovanja na splošno so denimo komentirali Zacharewicz in drugi (2018, str. 108). Ravno različne opredelitve, kot denimo tista raziskovalnega sistema, ki temelji na uspešnosti (PBRs), dejansko rezultirajo v nasprotujočih si zaključkih⁷.

Države za analizo sem izbral na podlagi dveh izločitvenih (zakaj države v analizi ne more biti) in enega uvrstitvenega (zakaj bi v analizi morala biti prav ta država) kriterija. Tako je bil prvi izločitveni kriterij za izbor posamezne države v primerjavo vsaj okvirna podobnost s slovenskim sistemom. Za primerjavo se je bilo treba omejiti na države, pri katerih raziskovanje usmerja ena osrednja agencija (hkrati pa ista agencija ne financira inovacij – najpogosteje, kot opisano na primeru Švice, je za inoviranje in mednarodno sodelovanje odgovorna druga). Še tu je bilo potrebna previdnost, saj v Združenem kraljestvu (angl. United Kingdom, v nadaljevanju UK) sredstva pravzaprav dodeljujejo posamezni sveti, statistika, ki omogoča pregled nad vsemi sredstvi pa je dostopna na krovni Agenciji UK za raziskovanje in inovacije (angl. UK Research and Innovation, v nadaljevanju UKRI) (UKRI, 2022a).

Drugi izločitveni kriterij je bila možnost dostopa do podatkov. Mnoge države namreč nimajo omogočenega natančnega vpogleda v dodeljena sredstva po področjih, kaj šele ta urejena tako, da bi bilo mogoče razbrati količino dodeljenih sredstev ne za raziskovanje na splošno, ampak specifično za področje humanizma. Raziskovanje humanizma (in ne raziskovanja umetnosti) je najbolj podrobni nivo, do katerega se lahko spustimo pri analizi objavljenih podatkov proučevanih sistemov. Države skoraj v vseh primerih⁸ globljega razreza – torej na katera področja se je znotraj humanizma delilo sredstva – ne ponujajo. Vendar je že analiza podatkov za humanizem dovolj informativna, saj vendar vsi projekt s področja raziskovanja umetnosti v celoti sodijo v sklop raziskovanja humanizma.

⁷ Zacharewicz in drugi (2018) denimo slovenskega sistema ne priznavajo kot PBRs, Udovič in drugi (2016) pa ga.

⁸ Med proučevanimi državami je izjema le Švica, ki tak vpogled omogoča.

Tretji kriterij, ki ni izločitveni, ampak uvrstitveni, pa so vendarle razlike od slovenskega sistema, saj primerjava samo z zelo podobnimi sistemi ne omogoča najzanimivejših ugotovitev, v čem se sicer podobne države razlikujejo. Za določitev držav sem se tako uprl na proučeno literaturo, ki ugotavlja, da je nevarnost denimo izjemno kompetitivnega sistema REF v UK, pa tudi drugih PBRs ta, da spodbuja raziskovanje na področjih, kjer se to splača (ne le v finančnem, ampak tudi v smislu točkovanja projektov), saj to raziskovalnim organizacijam zagotavlja višje prilive sredstev (Debackere in drugi, 2018b, str. 19–20). Kljub temu, da ta ugotovitev govori o raziskovanju na splošno, sem na njeni podlagi razvil naslednjo hipotezo: na delež sredstev, namenjenih raziskovanju umetnosti, pozitivno vpliva delež stabilnega, institucionalnega financiranja, negativno pa delež kompetitivnega, projektnega financiranja v posamezni državi. Poskusil bom odgovoriti še na vprašanje, kateri dejavniki poleg razmerja med vrstama financiranja še vplivajo na delež financiranja raziskav s področja humanizma. Upoštevajoč vse omenjene kriterije sem se tako uprl na obstoječo analizo, ki razvrsti nekatere države EU⁹ glede na delež financiranja projektno (kompetitivno) in institucionalno (stabilno) (Zacharewicz in drugi, 2018, str. 108).

Obe vrsti financiranja se razlikujeta glede na način, kako so sredstva dodeljena, prav tako pa tudi na svobodo organizacij pri njihovem nadaljnjem razporejanju. Projektno financiranje je dodeljeno na podlagi predloga kratkotrajnega projekta, pri katerem je zelo natančno opredeljeno, kako bodo sredstva porabljena, po poteku pa je o porabi treba običajno izčrpno poročati, če si raziskovalec želi zagotoviti možnost ponovnega kandidiranja. Tak sistem se v Evropi uveljavlja od osemdesetih let preteklega stoletja. V primerjavi s projektnim je institucionalno financiranje bolj dolgoročno in stabilno, organizacije pa imajo visoko stopnjo avtonomije pri nadaljnjem razdeljevanju sredstev svojim raziskovalcem in skupinam. Institucionalno financiranje je od države do države precej drugačno, saj lastno razpolaganje z večjimi količinami sredstev institucije spodbuja, da vpelje notranje mehanizme nadzora nad porabo, katerih cilj je dodeljevanje sredstev glede na uspešnost (to je tudi del definicije PBRs). Način in količina takšnega kompetitivnega dodeljevanja znotraj prevladujočega institucionalnega financiranja sta od države do države zelo različna (Zacharewicz in drugi, 2018, str. 106).

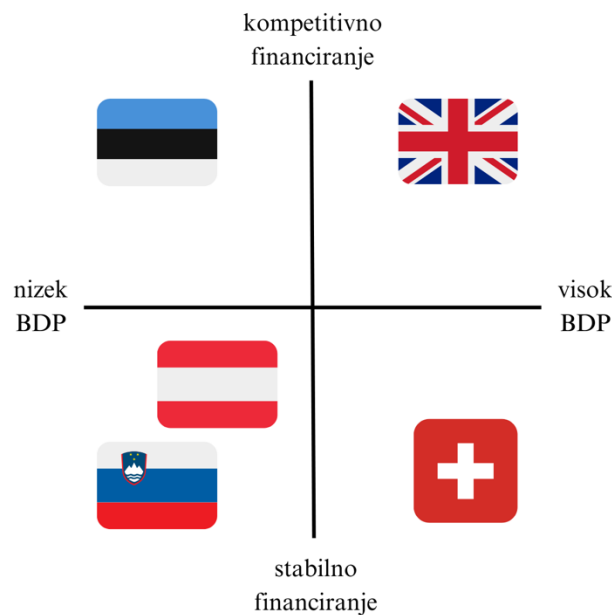
Izbral sem torej države, ki jih s Slovenijo lahko primerjam, za katere podatki so na voljo in ki imajo zelo različne deleže kompetitivnega in institucionalnega financiranja. Prav tako sem se odločil, da preverim, če in kako na količino sredstev vpliva velikost trga, zato sem vzel države z različnim bruto domačim proizvodom (v nadaljevnaju BDP). Tako sem za primerjavo s Slovenijo izbral Avstrijo in Švico (pri obeh je prevladujoče stabilno financiranje, Avstrija pa ima relativno nizek BDP v primerjavi s Švico) ter UK in Estonijo (pri obeh prevladuje kompetitivno financiranje, a ima Estonija relativno nizek BDP v primerjavi z UK). Za vsako državo v nadaljevanju predstavljam njeno raziskovalno politiko, delovanje agencij, posebne značilnosti, splošne lastnosti gospodarstva, pri čemer se pri vsaki

⁹ Kot sem komentiral, je tudi ta primerjava negotova, saj se definicije med državami razlikujejo.

osredotočam na njene posebnosti, ki lahko nudijo vpogled v dejavnike, ki vplivajo na financiranje raziskovanja v umetnosti.

Izbor držav (poleg Slovenije) prikazujem na sliki 3 v koordinatnem sistemu, kjer so glede na edinstvene lastnosti države vsaka v svojem kvadrantu.

Slika 3: Izbor držav za primerjalno analizo

Vir: lastno delo.

4.3 Avstrija

Avstrija je leta 2015 kar 73 % sredstev namenila financiranju raziskovalnih institucij, le 27 % sredstev pa raziskovalnim projektom (Cuntz, 2015, str. 13). Znesek institucionalnega financiranja je do leta 2021 celo narasel na 78% (Eurostat, 2023a). Struktura financiranja njihovega visokošolskega sistema se je sicer bistveno spremenila z novim zakonom o univerzah iz leta 2002 (in njegovimi dopolnitvami leta 2013, 2014 in 2015), ki organizacijsko in skupinsko financiranje visokošolskih ustanov ureja na podlagi triletnih pogodb, katerih pridobitev je odvisna od njihove uspešnosti. Cilj reform je bil zagotoviti bolj transparentno financiranje, katerega temelj je lažji in hitrejši dostop upravičenih kandidatov do proračunskih sredstev (Cuntz, 2015).

Omenjene pogodbe uvajajo različna proračunska področja, in sicer proračun za poučevanje, proračun za raziskave in razvoj umetnosti ter proračun za infrastrukturo. Za ocenjevanje uspešnosti na teh ločenih področjih je bila uvedena vrsta kazalnikov, med drugim število aktivnih študentov na znanstveno vedo, število diplomantov na znanstveno vedo, število doktorskih študentov, delež projektov, ki se financirajo iz javnih sredstev, delež projektov,

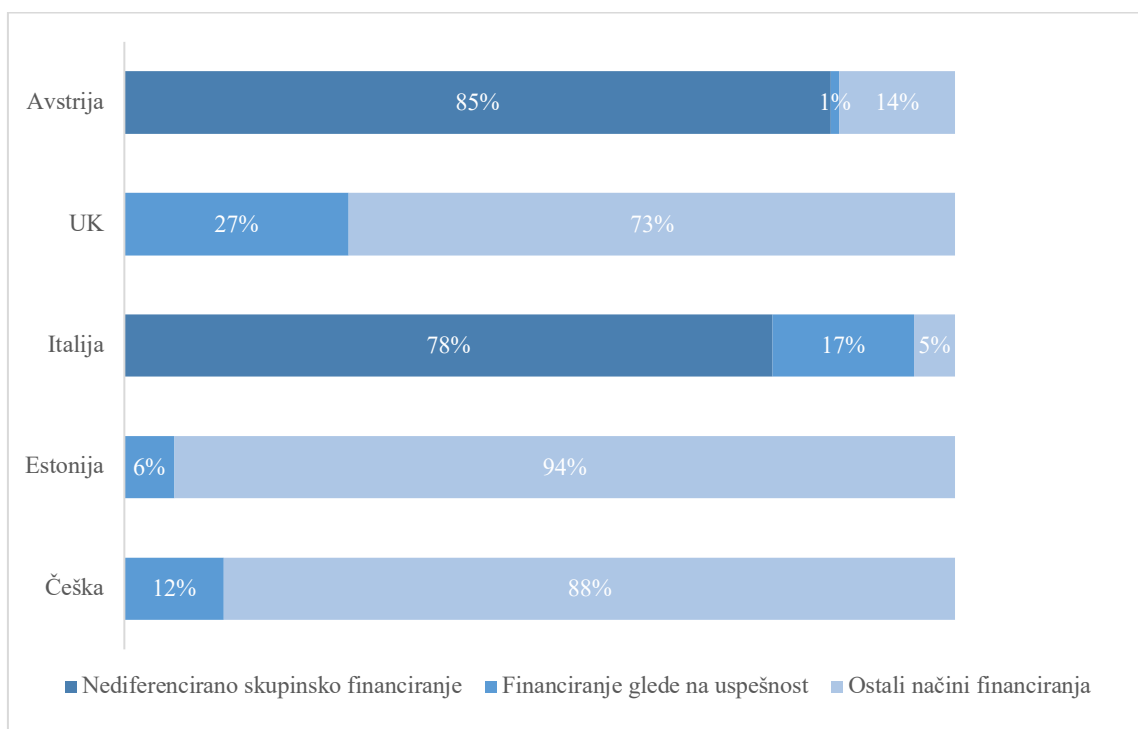
ki se financirajo iz zasebnih sredstev in industrije, prav tako pa številni drugi, bolj družbeno usmerjenih kazalnikov, kot je število žensk v doktorskih programih, udeležba v programih mobilnosti, število gostujočih diplomantov in drugih (Cuntz, 2015, str. 14–15).

PBRs Avstrija uporablja le na lokalnem nivoju, to je na nivojih posameznih univerz, saj naj bi se univerze bale spodkopavanja avtonomije in želele ocenjevanje organizirati same, kar otežuje primerjavo skupin na nivoju države (Debackere in drugi, 2018a, str. 111). Po predlogu različnih avtorjev bi bilo zato smiselno uvesti vsaj minimalne univerzalne kriterije, ki bi veljali na nivoju države, nemara na podlagi bibliometrike, kot je to storila Švedska (Debackere in drugi, 2018a, str. 112).

Na primeru Avstrije lahko vidimo, kakšna je bila v poročilu iz leta 2015 struktura načina podeljevanja sredstev. Iz slike 4 je tako razviden skromen delež financiranja glede na uspešnost, saj ta vpliva le na 1 % dodeljenih sredstev, kar je manj kot v večini drugih evropskih držav. Kot predvideva Cuntz (2015) pa se bo ta delež v prihajajočih letih zaradi novih reform povečeval, sistem pa bo prinesel postopen dvig tekmovalnosti. Trenutno pa so edini v Avstriji upoštevani kazalniki za uspešnost le uspešnost pri kandidiranju za sredstva doma, uspešnost pri kandidiranju za sredstva v tujini in število doktorskih študentov (Debackere in drugi, 2018a, str. 127).

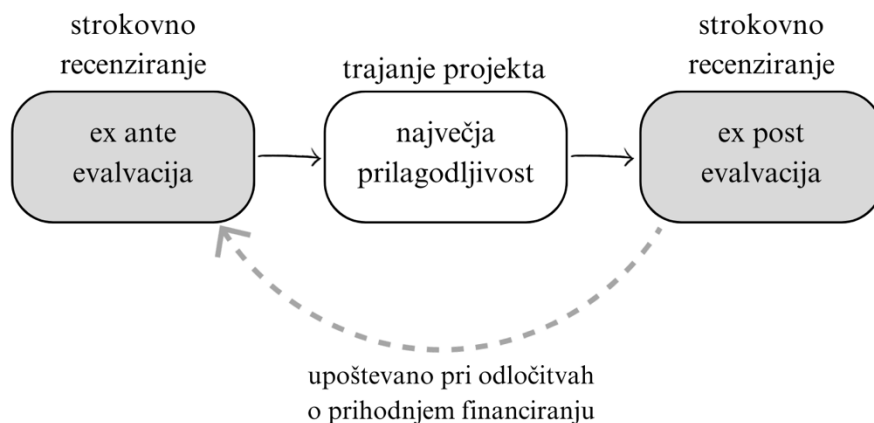
Avstrija je leta 2021 za R&D namenila 3,2 % kar je nad evropskim povprečjem in ciljnim 3,0 % (Eurostat, 2023b). Osrednja avstrijska agencija, ki razpolaga z raziskovalnimi sredstvi, je Avstrijski znanstveni sklad (nem. Fonds zur Förderung der wissenschaftlichen Forschung, v nadaljevanj FWF). FWF za ocenjevanje prijav uporablja sistem strokovnih recenzij, pred končanim obdobjem financiranja pa mora raziskovalec zadostiti bibliometričnim kriterijem, kot so število publikacij, število citatov, JIF revij, kjer objavlja, prav tako pa tudi drugim kriterijem, kot je zgodovina mentorstev doktorskim študentom, prejete nagrade, doseganje etičnih standardov in drugim. Podobno kot pri nas prijave po zadostitvi vstopnim pogojem ocenjujejo mednarodni recenzenti, ki so izbrani na podlagi njihovih izkušenj in kvalifikacij na področjih, relevantnih za vsak projekt posebej. Recenzenti torej niso stalni, ampak specifični vsaki prijavi, vsi pa morajo prihajati izven Avstrije, tretjina izven nemško govorečega sveta, vsaj 25 % pa mora biti žensk. Sredstva se sicer podeljujejo na podlagi ex ante prijave projekta, vendar ga že med samo izvedbo, zlasti pa ex post spremljajo ocenjevalci. Ex post poročilo se nato hrani v bazi podatkov, rezultati pa se upoštevajo pri prihodnjih prijavah, celoten postopek česar je prikazan na sliki 5 (FWF, brez datuma).

Slika 4: Primerjava deležev različnih načinov financiranja raziskovanja v Avstriji z izbranimi evropskimi državami

Vir: prirejeno po Evropska komisija (2018, str. 37).

Slika 5: Zagotavljanje kakovosti na FWF

Vir: prirejeno po FWF (brez datuma).

4.4 Švica

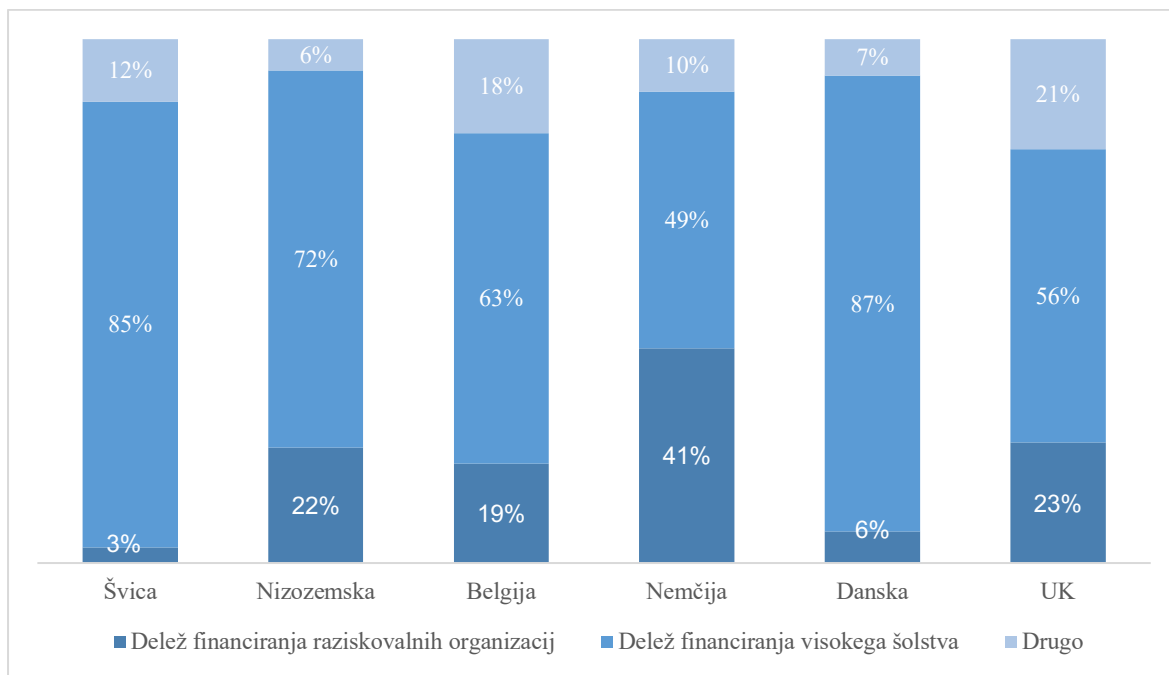
Posebnost švicarskega sistema financiranja raziskovanja je izrazito močna decentralizacija, kar v praksi pomeni, da je velika mera avtonomije pri razporejanju prepuščena posameznim kantonom. Kljub temu so nekatere izmed značilnosti, ki jih lahko prepoznamo na državnem

nivoju vse bolj znatno podpiranje aplikativnih projektov (poleg že tradicionalno visoke stopnje financiranja bazičnega raziskovanja), vlaganje v strateško pomembno raziskovalno infrastrukturo ter ohranjanje in povečevanje visoke ravni mednarodnega sodelovanja, prav tako pa tudi sodelovanja med javnim in privatnim sektorjem (van Dalen in drugi, 2014, str. 67).

Švica v primerjavi z drugimi državami za financiranje R&D nameni velik delež svojega BDP. V letu 2021 so zanj tako namenili 3,2 % svojega velikega, 747,6 milijard evrov težkega proizvoda (Eurostat, 2023b). Kot poroča van Dalen, v Švici zlasti velik delež predstavlja privatni kapital, vložen v raziskovanje, kar gre pripisati mnogim multinacionalkam, ki v tam delujejo in v raziskovanje in v razvoj tudi znatno vlagajo (van Dalen in drugi, 2014, str. 67).

Švica v primerjavi z drugimi državami, kot je razvidno iz slike 6, v primerjavi z drugimi državami, na primer Belgije in UK, presenetljivo majhen delež sredstev za R&D namenja financiranju raziskovalnih organizacij – večina teh sredstev je namenjena visokemu šolstvu, le 3 % pa raziskovalnim organizacijam. Sicer je ta podatek nekoliko zavajajoč, saj so raziskovalni inštituti v domeni zveznih inštitutov za tehnologijo, ti pa so formalno del visokošolskega sektorja (van Dalen in drugi, 2014, str. 67–68). Hkrati dejstvo osvetljuje omenjeno problematičnost primerjave različnih držav, saj jih je zaradi različnih definicij in razvrstitev težko primerjati. Še eno zanimiv podatek je, da se je v Švici leta 2021 le 32 % sredstev podelilo na osnovi prijave projekta, tako je bistveno večji delež namenjen stabilnemu financiranju (Eurostat, 2023b).

Slika 6: Razporeditev sredstev med raziskovalne organizacije, visoko šolstvo in drugo

Vir: prirejeno po van Dalen in drugi (2014, str. 67).

Osrednja švicarska nacionalna raziskovalna agencija je Švicarska nacionalna znanstvena fundacija (angl. The Swiss National Science Foundation, v nadaljevanju SNSF). V okviru svojih odločitev o financiranju deluje avtonomno, čeprav jo v celoti financira zvezdna vlada prek državnega sekretariata za izobraževanje, raziskave in inovacije (angl. State Secretariat for Education, Research, and Innovation) (Swiss National Science Foundation, 2023). Osredotoča se zlasti na bazične raziskave in financiranje visokošolskih ustanov. Leta 2021 je Fundacija razpolagala z 882 milijoni frankov sredstev (Swiss National Science Foundation, brez datuma). SNSF ponuja različne programe financiranja, med katere spadajo nacionalni raziskovalni programi (angl. national research programs) in nacionalni raziskovalni centri (angl. national centers of competence in research).

Prvi naslavlja akutnejše izzive, ki jih določa zvezdna vlada in običajno trajajo med 4 in 5 let, slednji pa so financirani dolgoročneje, a največ 12 let. SNSF dopolnjuje švicarska inovacijska agencija Komisija za tehnologijo in inovacije (angl. Commission for Technology and Innovation, CTI), ki se osredotoča na sodelovanje med visokoškolskimi ustanovami in zasebnim sektorjem. SNSF torej skrbi za financiranje bazičnih raziskav, delovanje CTI pa je usmerjeno k aplikativnim projektom, prav tako pa tudi k zagotavljanju pomoči novoustanovljenim podjetjem. Zasebni in javni sektor pri projektih delujeta simbiotično – CTI od zasebnega pričakuje, da krije 50 % stroškov posameznega projekta, v zameno pa ta pridobi pravico do izkoriščanja rezultatov raziskav (Swiss National Science Foundation, 2023; van Dalen in drugi, 2014, str. 68).

4.5 Združeno kraljestvo

UK je za predmet moje naloge posebej zanimivo zato, ker gre za prvo državo, ki je že leta 1986 uvedla sistem PBR¹⁰, katerega cilj je bil povečati selektivnost pri podeljevanju sredstev (Geuna in Piolatto, 2016, str. 15). Od takrat so sistem večkrat izpopolnili, tako se tudi danes velik delež sredstev podeljuje na podlagi ocene organizacije. Svet za financiranje visokega šolstva v Angliji (angl. Higher Education Funding Council for England) in druge organizacije držav znotraj UK (Scottish Funding Council, Higher Education Funding Council of Wales in Department for Employment and Learning) financirajo univerze v visokoškolskem sektorju v obliki nepovratnih sredstev, in sicer na osnovi rezultatov slovitih raziskav REF, ki je nadomestila že v prejšnjem stoletju vpeljani Vajo za ocenjevanje raziskav (angl. Research Assessment Exercise, v nadaljevanju RAE). RAE se je v UK izvedel štirikrat, in leta 1992, 1996, 2001, 2008, leta 2015 in 2021 pa sta bila izvedeni raziskavi REF (University of Edinburgh, 2023).

¹⁰V rabi so trije angleški termini in kratice: Performance-based research funding (PBRF), Performance-based research system (PBR) in Performance-based research funding systems (PBRFS ali kar PBR). Kljub temu, da se za primer UK v literaturi nekoliko bolj pogosto uporablja prvi, zaradi načel jasnosti in razumljivosti uporabljam kratico PBR, ki lahko pomeni skorajšnjo sopomenko (drugi termin), zanesljivo pa nadpomenko (tretji termin).

Gre za postopek evalvacije kakovosti raziskovalne dejavnosti britanskih visokošolskih institucij s strani omenjenih štirih državnih organizacij (UK Research and Innovation, 2023). Na podlagi rezultatov se dodeli približno 2 milijard funtov UKRI, pri čemer je zanimivo, da je kar 53 % javnih sredstev dodeljenih ne na podlagi stabilnega, dolgoročnega financiranja, ampak na podlagi projektnega (Eurostat, 2023b; van Dalen in drugi, 2014, str. 86). Hkrati sistem raziskovalnim organizacijam dopušča visoko mero avtonomnosti, da financirajo raziskovanje po lastni presoji, rezultat pa se nazadnje »ocenjuje« z REF, izvedenim vsakih 6 let (UK Research and Innovation, 2023).

Znotraj REF je uveljavljen sistem ocenjevanja z zvezdicami. Kot je razvidno iz tabele 3, ki prikazuje le eno izmed področij – splošni profil raziskovalne kakovosti – delo ocenjevalci vselej primerjajo globalno. Tako štiri zvezdice pomenijo vodilnost v svetu, tri širšo mednarodno odličnost, dve mednarodno priznanost, ena pa nacionalno priznanost. Če delo ne dosega niti nacionalnega standarda, dobi oznako neuvrščeno.

Tabela 3: Splošni profil raziskovalne kakovosti in definicije zvezdic znotraj REF

Število zvezdic	Opredelitev
Štiri zvezdice	Kakovost, ki je vodilna v svetu po izvirnosti, pomembnosti in temeljitosti.
Tri zvezdice	Kakovost, ki je mednarodno odlična v smislu izvirnosti, pomembnosti in temeljitosti, vendar ne dosega najvišjih standardov odličnosti.
Dve zvezdici	Kakovost, ki je mednarodno priznana v smislu izvirnosti, pomembnosti in temeljitosti.
Ena zvezdica	Kakovost, ki je nacionalno priznana v smislu izvirnosti, pomembnosti in temeljitosti.
Neuvrščeno	Kakovost, ki ne dosega standarda nacionalno priznanega dela. Ali delo, ki ne ustreza objavljeni opredelitvi raziskave za namene tega ocenjevanja.

Vir: prirejeno po Research Excellence Framework (2019, str. 84).

Sredstva natančneje usmerjajo raziskovalni sveti (angl. research councils), ki delujejo v okviru nacionalne agencije UKRI. Sveti po področjih so naslednji (UK Research and Innovation, 2022b, str. 3–4):

1. Svet za raziskovanje umetnosti in humanistiko (angl. Arts and Humanities Research Council)
2. Svet za raziskave na področju biotehnologije in bioloških znanosti (angl. Biotechnology and Biological Sciences Research Council)

3. Raziskovalni svet za inženirstvo in fizikalne vede (angl. Engineering and Physical Sciences Research Council)
4. Svet za ekonomske in socialne raziskave (angl. Economic and Social Research Council)
5. Svet za medicinske raziskave (angl. Medical Research Council)
6. Svet za raziskave naravnega okolja (angl. Natural Environment Research Council)
7. Svet za znanstvene in tehnološke zmogljivosti (angl. Science and Technology Facilities Council).

Raziskovalni sveti imajo visoko stopnjo avtonomije. V sklopu svojega delovanja lahko samostojno izbirajo glavna tematska področja, v katera bodo usmerili svoj raziskovalna sredstva, s čimer na teh področjih spodbudijo intenzivno raziskovalno dejavnost (van Dalen in drugi, 2014, str. 88).

4.6 Estonija

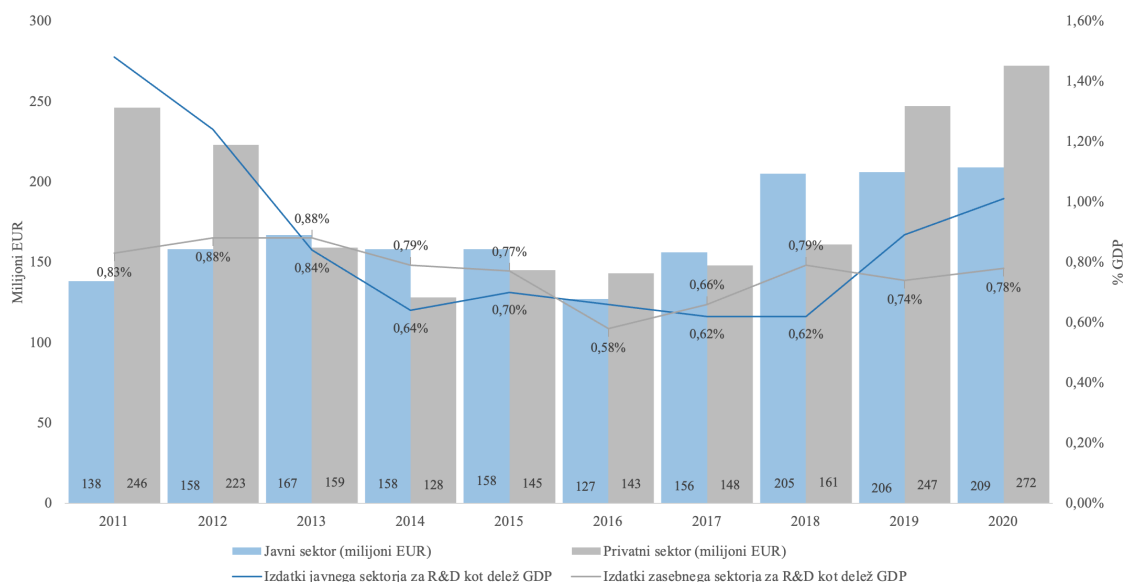
Estonija je država z največjim deležem kompetitivno, projektno dodeljenih sredstev v EU (Zacharewicz in drugi, 2018, str. 108). Tudi znotraj institucionalnega financiranja visok delež, leta 2016 kar 26 %, predstavlja financiranje PBRs. Podobno kot UK tudi Estonija pogosto izvaja ocenjevanje uspešnosti raziskovanja s sistemom, ki spominja na REF, a je za razliko od UK to ocenjevanje bolj pogosto, vsakoletno, čeravno manjšega obsega. Posebnost sistema je, da se poskuša ogniti zelo ostrim, za načrtovanje raziskovanja neugodnim rezom v financiranje institucij, zato se pri izračunu sredstev za vsako naslednje leto upošteva rezultate ne le zadnjega, ampak zadnjih treh let. Evalvacija poteka v sklopu delovanja estonskega Ministrstva za izobraževanje in raziskovanje, ki oblikuje tri do šestnajstčlanski komite, sestavljen iz izključno tujih strokovnjakov. Sama organizacija evalvacije pa ni v pristojnosti ministrstva, ampak osrednje agencije, pristojne za financiranje raziskovanja, Estonskega sveta za raziskovanje (angl. Estonian Research Council, ERC) (Jonkers in Zacharewicz, 2016, str. 56).

Estonski svet za raziskovanje, ki torej deluje pod nadzorom omenjenega ministrstva, in Državni center za skupne storitve (angl. state shared service center), ki ga nadzoruje Ministrstvo za finance, sta glavni državni instituciji, ki skrbita za razporejanje sredstev po ustreznih sektorjih. Kot v mnogih drugih že opisanih državah, sta se izoblikovali dve agenciji, Estonski svet za raziskovanje, ki je za predmet magistrskega dela večjega zanimanja, ter bolj v inovacije usmerjena Estonska agencija za podjetništvo in inovacije – slednja deluje pod okriljem ministrstva za gospodarstvo in komunikacije (Estonian Research Council, 2022, str. 7).

Estonija sicer v primerjavi z drugimi evropskimi državami za R&D nameni relativno majhen delež BDP. Ta je leta 2021 prvič presegel 1 %, hkrati se je v primerjavi s predhodnim letom povečal za skoraj četrtino, natančneje za 56 milijonov evrov, in sedaj znaša 286,4 milijone evrov. S tem se je tudi prekinil več let trajajoči trend stagniranja deleža sredstev, namenjenih financiranju R&D, kot prikazuje slika 7 (Estonian Research Council, 2022, str. 13).

Kakor Slovenija, Danska, Nemčija in Belgija je tudi Estonija v svojem strateškem dokumentu predvidela, da bo do leta 2014 delež BDP, namenjen financiranju R&D, povečala na 3 %, vendar pri dosegu tega ambicioznega cilja še ni bila uspešna. A naraščajoči delež omogoča zmeren optimizem, da se cilju kmalu približajo (Estonian Academy of Sciences, 2007; Estonian Research Council, 2022, str. 12–14).

Slika 7: Estonski izdatki za R&D kot odstotek BDP

Vir: prirejeno po Estonian Research Council (2022, str. 13).

4.7 Slovenija

4.7.1 O financiranju raziskovanja v Sloveniji na splošno

Slovenije je leta 2021 od svojega 48,8 milijard evrov težkega bruto domačega proizvoda 2,1 % namenila za financiranje R&D (ARRS, 2021, str. 13). Osrednja nacionalna agencija, ARRS izvaja javno financiranje raziskovanja, prav tako pa se osredotoča tudi na objektivni in neodvisen proces izbire in ocenjevanja projektov in programov ter nadzorovanje njihovega izvajanja (Udovič in drugi, 2016, str. 17).

Na spletni strani Agencije je omogočen zelo natančen vpogled v zakone, podzakonske predpise, druge normative akte, kot so usmeritve, metodologije in kriteriji, prav tako pa tudi vpogled v interne akte ARRS, s čimer je opis načina delovanja Agencije javnosti dobro dostopen. Kot ugotavljajo Udovič in drugi (2016, str. 18) je sistem evalvacije raziskovanja kompetitivnega raziskovanja precej razvit, zlasti v smislu ex ante evalvacije, ki jo izvajajo mednarodni recenzenti. Ex post evalvacija pa je, po drugi strani, bolj težavna, saj mora biti končno poročilo programa oziroma projekta pisano v slovenščini, zaradi majhnosti države

pa je težko najti recenzente, pri katerih ne bi bila nevarnost konflikta interesov previsoka (Udovič in drugi, 2016, str. 18).

Tudi v Sloveniji so nosilci raziskovalne in inovacijske dejavnosti univerze in visokošolski zavodi, javne raziskovalne organizacije in raziskovalne enote zasebnih podjetij. V bazo SICRIS, ki vodi evidenco raziskovalnih organizacij, je vpisanih 1207¹¹ takšnih nosilcev, ki jim vpis v razvid tudi omogoča kandidiranje za raziskovalna sredstva (SICRIS, brez datuma; Udovič in drugi, 2016, str. 18).

Študija iz leta 2015 je pokazala da v Sloveniji na institucionalno financiranje odpade 69 %, na projektno pa 31 % sredstev (Jonkers in Zacharewicz, 2016, str. 81). Najnovejši trenutno dostopni podatki iz leta 2021 pa kažejo, da je institucionalnemu financiranju, pod katerega sodijo raziskovalni programi (76,5 milijonov evrov), ustanoviteljske obveznosti (22,5 milijonov evrov) in infrastrukturni programi (11,8 mio milijonov evrov), namenila skupno 110,8 milijonov evrov, kompetitivnemu financiranju, kamor sodita financiranje raziskovalnih projektov (49,0 milijonov evrov) in mladih raziskovalcev (26,1 milijonov evrov), pa skupno 75,1 milijonov evrov. Novi delež institucionalnega financiranja je torej 60 %, projektne pa 40 %, kar kaže, da se je delež projektne v primerjavi z letom 2015 povešal, kot kaže slika 8 (ARRS, 2021, str. 26–29).

Slika 8: Delež kompetitivnega v primerjavi z institucionalnim financiranjem leta 2021 v Sloveniji

Vir: lastno delo na podlagi ARRS (2021, str. 26–29).

Slovenija za evalvacijo uporablja ex ante metodo, kar pomeni, da sredstva podeljuje an podlagi raziskovalnega predloga. Največji delež sredstev se podeli iz naslova financiranja raziskovalnih programov – sistema, ki je v uporabi od leta 1999, da zagotovi stabilnost pri financiranju osnovnega raziskovanja (Jonkers in Zacharewicz, 2016, str. 81; Udovič in drugi, 2016).

¹¹ Na dan dostopa 8. 6. 2023.

4.7.2 Metodologija Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

V metodologiji ocenjevanja prijav na razpise, prav tako dostopni na spletni strani ARRS, so pod poglavjem »splošno« najprej zajeti vstopni pogoji, ki omogočajo kandidaturo na razpisih. V nadaljevanju navajam povzetek, poenostavitev teh meril, do mere, ki omogoča razpravo, ne da bi magistrsko delo obtežila z zelo specifičnimi bibliometričnimi postopki, pri čemer se osredotočamo na podatke, ki so relevantni za predmet dela, torej tiste, ki posebej vplivajo na raziskovalce s področja umetnosti.

Najprej so določene kvantitativne ocene, ki merijo raziskovalno uspešnost raziskovalca na podlagi objavljenih del s poudarkom na njihovi kakovosti. Posebno je ocenjena tudi uspešnost raziskovalca pri kandidiranju za sredstva, ki niso tista, ki jih dodeljuje ARRS. Za vsako izmed omenjenih ocen so postavljene mejne vrednosti. Na podlagi ocen so nato določeni minimalni kvantitativni pogoji, ki se nanašajo tudi na število čistih citatov. Sledijo še posebni kvantitativni vstopni pogoji za mentorje, vodje raziskovanih projektov in programov, ki so zopet definirani opirajoč se na ocene, izračunane v prvi fazi. Minimalne ocene, prav tako pa tudi potrebno število citatov, so odvisne od področja, na katerem raziskovalec kandidira, prav tako so, med drugim, drugačne za mlade doktorje oziroma mlade mentorje. Tako je potrebno število čistih citatov, denimo, bistveno višje na področjih Naravoslovje, Mikrobiologija in imunologija ter Biotehnologiji kakor pri Humanistiki, Pravu in Narodnemu vprašanju (tabela 4) . Prijave ocenjujejo recenzenti, ki jih imenuje občasno strokovno telo (ARRS, 2023).

Tabela 4: Minimalno število čistih citatov (CI) po vedah oziroma področjih

Veda/področje	CI min.
Humanistika, Pravo, Narodno vprašanje	1
Družboslovje, Arheologija, Geografija	5
Rudarstvo in geotehnologija, Geodezija, Promet, Vodarstvo, Psihologija, Šport	15
Tehnika, Biotehnika, Matematika, Geologija	50
Medicina, Biologija, Računsko intenzivne metode in aplikacije, Kemijsko inženirstvo, Energetika, Materiali	100
Naravoslovje, Mikrobiologija in imunologija, Biotehnologija	200

Vir: ARRS (2023).

Pri ocenjevanju raziskovalnih projektov pa ARRS kandidate za vodje projektov ocenjuje na področju, ki ga prijavitelj navede v vlogi. ARRS vsako leto tudi objavi podatke o zmožnostih financiranja po področjih glede na to, koliko sredstev se je sprostilo za področja zaradi

zaključenih projektov. Hkrati je delež sredstev za interdisciplinarne raziskave določen po vedah, ob prijavi pa raziskovalec navede osnovno vedo in področje, nato pa še drugo vedo in podpodročje (ARRS, 2023).

Projekte, kot omenjeno, ocenjujejo recenzenti z izpolnjevanjem ocenjevalnega lista, pri čemer vsako prijavo ocenjujeta najmanj dva recenzenta iz tujine. Občasno strokovno telo je tisto, ki razdeli prijave v skupine z okvirno desetimi prijavi, če pa je prijav na posameznem raziskovalnem področju več, jih telo razdeli na podpodročja oziroma v skladu z vsebinskimi sklopi, ki so nato dodeljeni istim recenzentom. Pri interdisciplinarnih projektih telo upošteva, da recenzenti pokrivajo obe glavni področji prijave. Recenzentske ocene se razlikujejo glede na to, ali gre za bazične ali za aplikativne projekte. Pri prvih je osredotočenost na odličnosti raziskovalcev in kakovosti izvedbe, pri slednjih pa tudi na potencialnem vplivu raziskovanja. Za vsak kriterij je določen kazalnik, ki je izbran iz nabora vseh kazalnikov, vsak kriterij pa je lahko ocenjen z največ 5 točkami. Recenzenti torej projekte ocenijo z oceno od 0 do 5 na eno decimalko natančno, pri čemer upoštevajo v tabeli 5 predstavljene pomene ocen (ARRS, 2023).

Tabela 5: Kriteriji vrednotenja prijav na razpise ARRS

Opis ocene	Pomen ocene	Številčna ocena (število točk)
(Brez ocene)	Prijava kriteriju v celoti ne ustreza ali ocene ni mogoče podati zaradi pomanjkljivih informacij.	0
Nezadostno	Prijava kriteriju ne ustreza ali ima resne slabosti.	1,0–1,9
Pomanjkljivo	Prijava kriteriju ustreza, vendar ima pomembne slabosti.	2,0–2,9
Dobro	Prijava kriteriju ustreza, vendar ima precej pomanjkljivosti.	3,0–3,9
Zelo dobro	Prijava kriteriju zelo ustreza, vendar ima manjše pomanjkljivosti.	4,0–4,6
Odlično	Prijava kriteriju povsem ustreza, morebitne pomanjkljivosti so neznatne.	4,7–5,0

Vir: ARRS (2023).

Če poteka ocenjevanje v dvofaznem postopku¹², so določene tudi mejne vrednosti ocen (o njih so recenzenti obveščeni), katerih doseganje omogoči uvrstitev v drugo fazo, pred katero imajo kandidati možnost, da svojo prijavo dopolnijo (ARRS, 2023).

Raziskovalni programi zagotavljajo bolj dolgoročno financiranje. Zato se že ob prijavi opredeli, ali gre za nadaljevanje obstoječega programa, za novo prijavo s preoblikovanjem

¹² »V enofaznem postopku se ocenjuje vodja projekta in celotna projektna skupina. V dvofaznem postopku se v prvi fazi ocenjuje vodja projekta, v drugi fazi pa se ocenjuje vodja projekta in celotna projektna skupina.« ARRS. (2023, 10. januar). *Metodologija ocenjevanja prijav za razpise*. https://www.arrs.si/sl/akti/metod-skupna-17-26.asp#kvant_ocene.

ali za povsem novo prijavo. Preoblikovanje programa je možno na predlog raziskovalne organizacije, in sicer tako, da se obstoječi program priključi kateremu, pri čemer govorimo o združitvi raziskovalnih programov, se razdeli na dva ali več novih programov (razdružitev raziskovalnih programov) ali pa se preoblikuje na drug način. Ocenjevalne kriterije tudi tokrat tvorijo znanstvena odličnost raziskovalcev, njihova relevantnost, struktura skupine, vpliv potencialnih rezultatov, zopet so določeni kazalniki in merila, prav tako se prijave ponovno ocenjuje od 0–5, pri čemer pa recenzenti oceno podajo na pol točke natančno. O bolj dolgoročni naravi raziskovalnih programov priča tudi možnost povečanja obstoječega financiranja raziskovanih programov z izračunom, kolikšno to povečanje bo (ARRS, 2023).

4.7.3 Šifranti Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

Klasifikacija ARRS, ki jo zaradi obsežnosti v celoti navajam v prilogi 1, je izdelana na osnovi drugih klasifikacij, prav tako navedenih na spletni strani ARRS. V preteklosti so bile razprave na temo preoblikovanja področij že večkrat odprte, a do sprememb ni prišlo, ali pa so bile te manjše (denimo prenos področje arhitekture iz tehnike v družboslovje). Po hierarhiji klasifikacije najbolj splošno kategorijo predstavljajo raziskovalne vede, med katere spadajo: naravoslovje, tehnika, medicina, biotehnika, družboslovje, humanistika in interdisciplinarne raziskave (ARRS, 2017).

Tabela 6: Primerjava klasifikacij ARRS in FORD

ARRS	FORD
Zgodovinopisje	Zgodovina in arheologija
Arheologija	
Antropologija	
Etnologija	
Jezikoslovje	Jeziki in književnost
Kulturologija	
Literarne vede	
Muzikologija	Umetnost
Umetnostna zgodovina	
Filozofija	Filozofija, religija in etika
Teologija	
Geografija	Druge humanistične vede

Vir: prirejeno po ARRS (2017).

Znotraj humanistike najdemo naslednja podpodročja: zgodovinopisje, arheologijo, antropologijo, etnologijo, jezikoslovje, kulturologijo, literarne vede, muzikologijo, umetnostno zgodovino, filozofijo, teologijo in geografijo. Posamezna področja, kot je geografija, so še podrobneje razdeljena na podpodročja. Splošno razširjena uvrstitev Področij raziskav in razvoja (angl. Fields of Research and Development, FORD) členi vedo

»humanistične vede« na zgodovino in arheologijo, jezike in književnost, filozofijo, religijo in etiko, umetnost (umetnost, umetnostno zgodovino, izvajanje umetnosti, glasbo) in druge humanistične študije. Primerjava v tabeli 6 kaže, sta si pri vedah in področjih, ki jih vključujeta, podobni (ARRS, 2017).

4.8 Rezultati primerjalne analize

Analiza držav najprej osvetljuje predvidene razlike med državami, ki financirajo pretežno kompetitivno, in tistimi, ki pretežno stabilno. Za prejetje kompetitivnega, projektnega financiranja, so izjemno pomembni rezultati predhodnih raziskav, ki omogočajo dostop do novih projektnih sredstev, tako kratkotrajna narava projektnega financiranja raziskovalce spodbuja k hitrejši produkciji rezultatov. Tudi pri institucionalnem financiranju je mogoče nadzorovati dolgoročno uspešnost raziskovanja, in sicer s pomočjo PBRS, ki niso izvedeni le ex ante, ampak tudi ex post. PBRS so torej koristni, ker v odsotnosti visoke stopnje kompetitivnosti pri državah, usmerjenih k pretežno institucionalnemu financiranju, poskrbijo za povečanje kompetitivnosti med institucijami na podlagi dejanskih rezultatov njihovega raziskovalnega dela (Zacharewicz in drugi, 2018).

A rezultati analize kažejo, da je način financiranja, za katerega sem preverjal, ali vpliva na količino sredstev, namenjenih financiranju raziskovanja humanizma, le del bolj zapletenega, večdimenzionalnega sistema, ki ga pojasnujem v nadaljevanju V tabeli 7 sem tako na podlagi letnih poročil agencij proučevanih držav, podatkov, objavljenih na straneh EU, znanstvenih člankov in številnih drugih virov strnil najpomembnejše numerične podatke, ki omogočajo primerjavo.

Podatki o BDP in BDP per capita bruto domačem proizvodu so bili za leto 2021, ki je najnovejše objavljeno leto, skupni vsem državam, pridobljeni iz baze World Bank (brez datuma). Izvorno so bili navedeni v dolarjih, ki sem jih nato pretvoril v evre¹³. Pretvorba je bila potrebna, saj je bila za primerjavo nujna skupna valuta, večina podatkov o sredstvih agencij pa je bila v evrih. Odločil sem se za vključitev tako BDP kot BDP per capita – slednjega zaradi lažje realne primerljivosti, BDP pa, ker ima morda ravno celotna velikost gospodarstva vpliv na delež financiranja raziskav s področja umetnosti. Iz podatkovne baze Eurostat, ki zajema številne statistične podatke, relevantne za področje Evropske unije in Evropo širše, sem pridobil podatek o aktualnem (zopet za najnovejše vsem dostopno leto 2021) deležu sredstev, ki jih vsaka izmed proučevanih držav namenjuje R&D (Eurostat, 2023b).

¹³ Po menjalnem tečaju dne 29. 5. 2023.

Tabela 7: Primerjava analiziranih držav po makroekonomskih agregatih, višini sredstev nacionalnih agencij, višini in deležu sredstev za raziskave s področja humanizma in deležih financiranja stabilno in kompetitivno

Država	Avstrija	UK	Slovenija	Švica	Estonija
BDP (v milijardah €)	448,6	2.923,0	57,7	747,6	34,7
BDP per capita (€)	50.084	43.432	27.351	86.899	26.092
BDP za R&D	3,2 %	1,7 %	2,1 %	3,2 %	1,8 %
Javna agencija	FWF	UKRI	ARRS	SNSF	ETAG
Sredstva agencije (v milijonih €)	400	7.904	225	907	209
Od tega za raziskave na področju humanizma (v milijonih €)	38	207	22	58	24
Delež sredstev za raziskave na področju humanizma	9,5 %	2,6 %	9,9 %	6,4 %	11,6 %
Delež financiranja stabilno	78 %	47 %	70 %	68 %	26 %
Delež financiranja kompetitivno	23 %	53 %	30 %	32 %	74 %

Vir: lastno delo na podlagi World Bank (brez datuma), Eurostat (2023a,) Eurostat (2023b), Jonkers in Zacharewicz (2016).

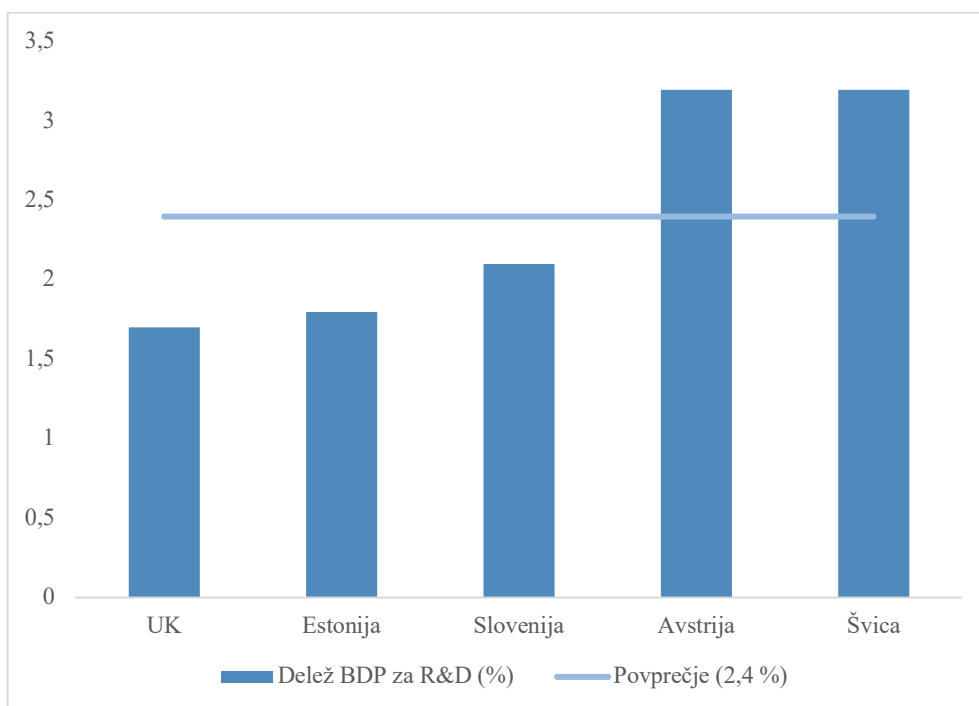
Iz analize vsake od držav sem za lažjo sledljivost izvora podatkov navedel ime (kratico) nacionalne agencije, ki financira raziskovanje. S spletnih strani posameznih agencij ali njihovih ločenih podatkovnih baz sem nato pridobil podatek o celotni količini sredstev, s katerimi razpolagajo, nato pa še o količini sredstev, ki jih namenjajo financiranju raziskav s področja humanizma. Iz obeh podatkov sem izračunal, kakšen delež predstavljajo slednje.

Nazadnje sem poskušal pridobiti točne in najnovejše podatke o tem, kakšen delež raziskovanja predstavljata institucionalno na eni in projektno financiranje na drugi strani. To se je izkazalo za težavno nalog, saj na Eurostat (2023a) najdemo navedene le podatke za države, ki o tem poročajo eksplicitno (izmed proučevanih so to Avstrija, Švica in Slovenija). Za preostale tri je na voljo nekoliko starejše poročilo na ravni Evropske unije, v katerem so avtorji pod drobnogled vzeli podatke od leta 2000 do 2014 in pripravili graf, ki prikazuje razmerje med obema načinoma financiranja, o natančnih številkah pa ne poročajo, ampak navajajo, da gre za »zaupne številke« (Reale in drugi, 2017, str. 42).

To le izkazuje že omenjeno problematičnost dostopa do podatkov, ki so pogosto prikriti, saj države različne vrste raziskovanje razumejo zelo različno¹⁴. Je pa točen delež za obe državi objavljen v nepovezanem dokumentu (Jonkers in Zacharewicz, 2016), ki je sicer iz leta 2016, vendar za namene magistrskega dela priskrbi dovolj kakovosten, četudi nekoliko starejši podatek za Estonijo in UK.

Na sliki 9 si oglejmo, kakšen delež BDP države, vključene v raziskavo, namenijo za financiranje R&D. Kot vidimo, sta nad povprečno vrednostjo 2,4 % Avstrija in Švica, ostale tri, UK, Slovenija in Estonija pa so pod njo. Slika 10 pa prikazuje, kakšen delež sredstev nacionalne agencije držav namenijo za financiranje raziskav s področja humanizma, kamor sodijo tudi vse proučevane raziskave s področja umetnosti. Nad povprečjem (8 %) se nahajajo Slovenija, Estonija in Avstrija. Zanimivo je, da se v obeh primerjavah nad povprečjem nahaja Avstrija, ki vlaga veliko v raziskovanje in razvoj, prav tako pa je tudi med vodilnimi po količini sredstev, ki jih namenja za raziskovanje umetnosti.

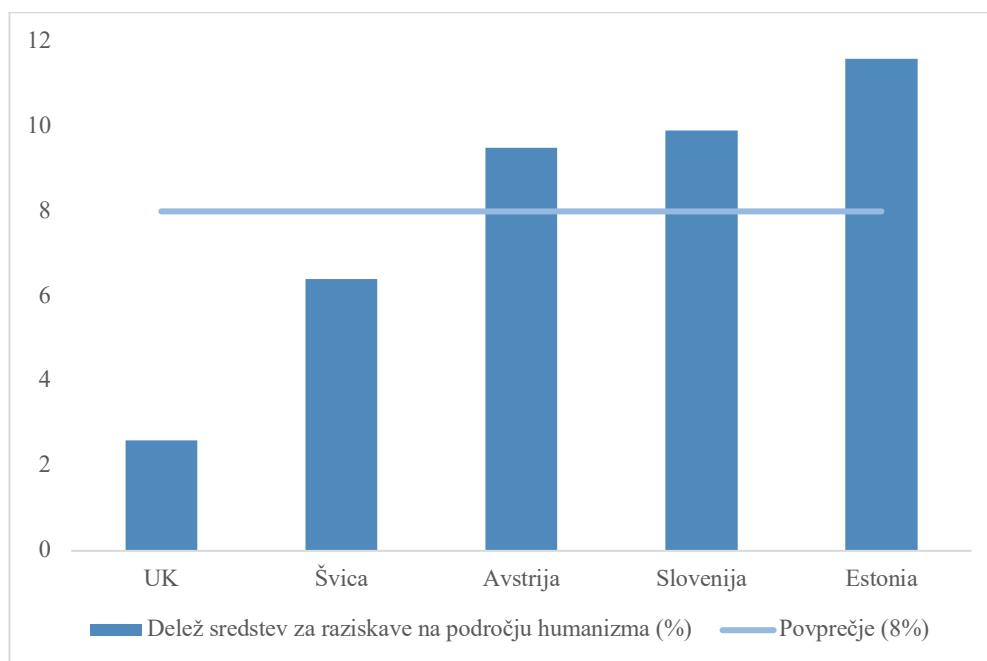
Slika 9: Delež BDP za R&D v izbranih evropskih državah

Vir: lastno delo na podlagi Eurostat (2023a), UKRI (2023), SNSF (2023a), FWF (2023), ARRS (2021), ERC (2022).

¹⁴ Podobno na dveh mestih komentira tudi Zacharewicz (2019, str. 108 in str. 113–114).

Slika 10: Delež sredstev za raziskave na področju humanizma

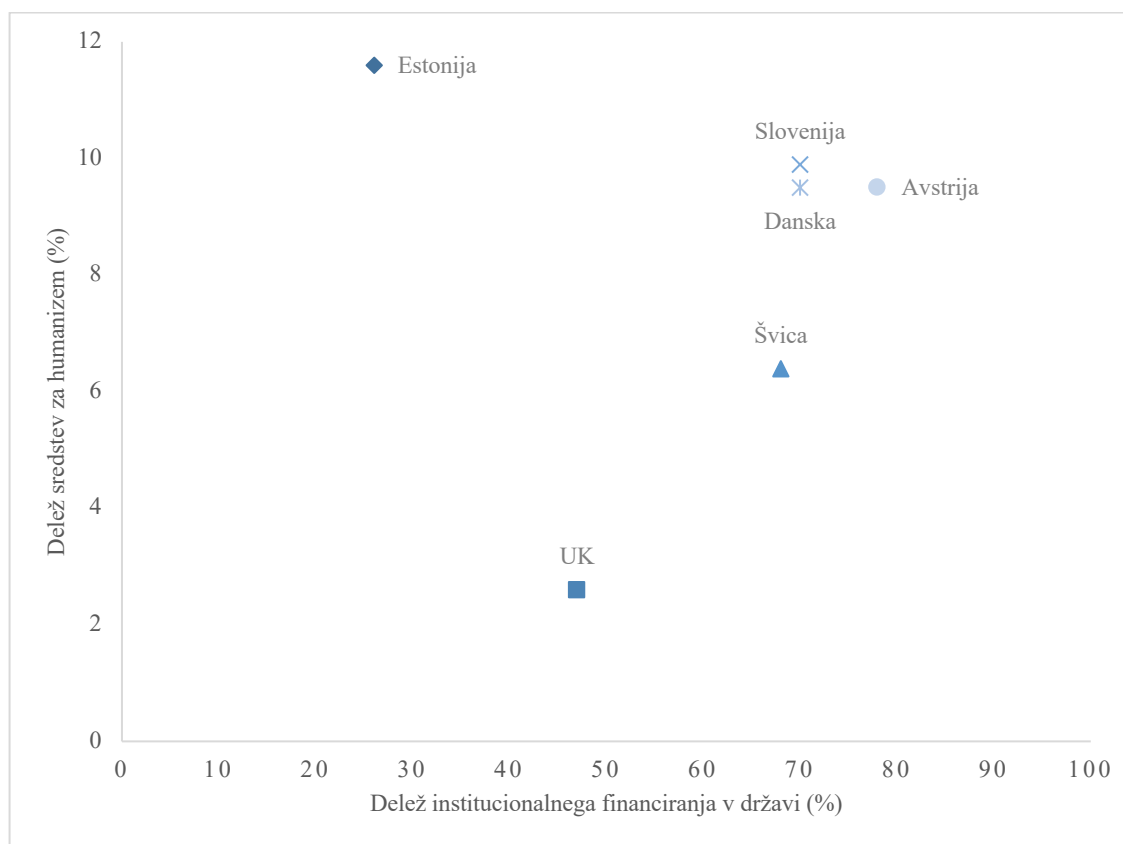

Vir: lastno delo na podlagi Eurostat (2023a), UKRI (2023), SNSF (2023a), FWF (2023), ARRS (2021), ERC (2022).

Med izbranimi državami za primerjavo po »koordinatnem sistemu« na sliki 3 spada Avstrija med države, kjer prevladuje institucionalno financiranje. Vseeno bi bilo potegniti vzročno-posledično zvezo med visoko stopnjo institucionalnega financiranja in visokim deležem sredstev, namenjenih financiranju raziskovanja na področju umetnosti, preveč zaletavo, saj je Avstrija tudi sicer ena izmed svetovnih ambasadork umetnosti. Visok odstotek institucionalnega financiranja imata vendar tudi Švica in Slovenija, pri čemer daje slednja nadpovprečno visok delež za financiranje raziskovanja umetnosti, prva pa podpovprečen. Hkrati je UK, ki je izrazito usmerjeno v projektno, kompetitivno financiranje, po deležu financiranja umetnosti v samem dnu, kar bi lahko sugeriralo, da kompetitivno financiranje v odsotnosti močnih tradicionalnih institucij škodi deležu sredstev za raziskovanje umetnosti, vendar temu spet nasprotuje delež Estonije, ki je največji izmed vseh primerjanih.

Podatki, prikazani na sliki 11, torej ne podpirajo predlagane povezave med »stabilnostjo« financiranja in deležem sredstev za raziskave s področja humanizma. Združeno kraljestvo in Estonija, ki izstopata po visokem deležu kompetitivnega financiranja, dodeljujeta tudi najbolj različna zneska raziskavam s področja humanizma (UK 2,6 %, najnižjega, Estonija 11,6 %, najvišjega). A na sliki 12 pogledimo, kako na količino dodeljenih sredstev za raziskave s področja humanizma vpliva celoten BDP, ki ne predstavlja le moči gospodarstva, ampak služi tudi kot ocena za njegovo velikost.

Slika 11: Delež institucionalnega financiranja in delež sredstev, ki ga nacionalne agencije namenijo za humanizem v primerjanih državah

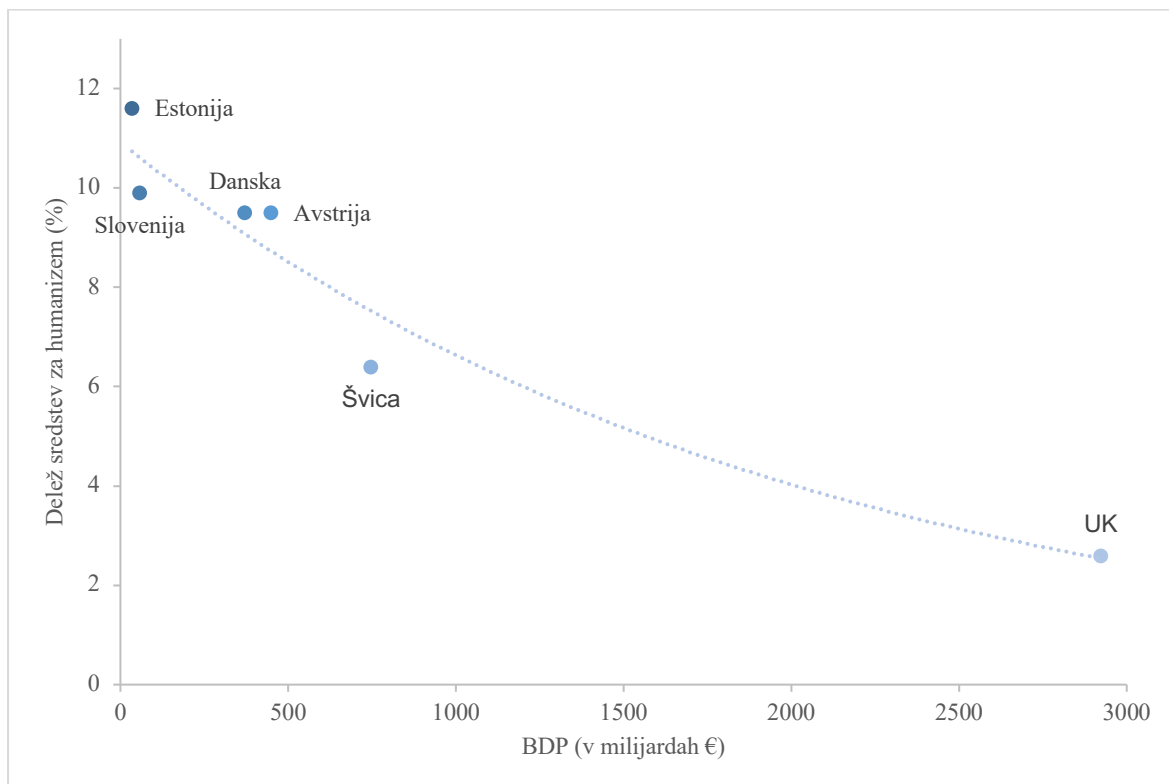

Vir: lastno delo na podlagi Eurostat (2023a), UKRI (2023), SNSF (2023a), FWF (2023), ARRS (2021), ERC (2022), Jonkers in Zacharewicz (2016).

Trend je jasno viden, četudi zaradi majhnega vzorca držav ne moremo potegniti povsem veljavnih zaključkov – večje kot je gospodarstvo, večji delež sredstev države namenijo financiranju humanizma.

Nazadnje naj primerjam še implementacije PBRs, ki omogočajo povečevanje stopnje kompetitivnosti tudi v državah, ki financirajo pretežno institucionalno. Kljub temu, da so podobne sisteme posvojile mnoge države EU, je prav tako več takšnih, ki jih še niso vpeljale, denimo Španija, Madžarska, Nemčija, čeprav so nekateri koraki v to smer že bili narejeni (Zacharewicz in drugi, 2018, str. 11). Možnih razlogov, da pravega PBRs trenutno tudi v Sloveniji še ni, je več. Ena od verjetnih razlag je, da je Slovenija relativno majhna enota z omejenimi sredstvi. Enako velja tudi denimo za Malto, Ciper in Luksemburg, kjer velikost države igra pomembno vlogo pri odsotnosti financiranja na podlagi uspešnosti (Zacharewicz in drugi, 2018, str. 11).

Slika 12: Povezava med BDP države in deležem sredstev, ki ga nacionalne agencije namenijo za humanizem

Vir: lastno delo na podlagi UKRI (2023), SNSF (2023a), FWF (2023), ARRS (2021), ERC (2022), World Bank (2023).

4.9 Razprava rezultatov primerjalne analize

Primerjava držav razkriva, da predlagana povezava med načinom bodisi stabilnega, institucionalnega bodisi kompetitivnega, projektnega financiranja vsaj na podlagi omejenih podatkov, uporabljenih v tej študiji, ni razvidna. Kljub temu, da določene države z visoko stopnjo institucionalnega financiranja, kot je med proučevanimi Avstrija, nenazadnje pa tudi Slovenija, nadpovprečno višino sredstev namenijo financiranju raziskovanja s področja humanizma, znotraj katerega prištevamo tudi vse raziskave umetnosti, največji delež razpoložljivih sredstev na tem področju nameni država z najvišjo stopnjo projektnega financiranja v Evropi, Estonija.

Po drugi strani se zdi, četudi ugotovitev velja za majhen vzorec držav, na delež financiranja raziskav s področja humanizma negativno vpliva velikost gospodarstva. Vprašanje za prihodnost je, ali gre za splošen fenomen neproporcionalno visokega financiranja majhnih panog, ki predstavljajo večji delež celote ravno zato, ker manjša absolutna količina sredstev raziskovanju sploh ne bi omogočala obstanka, ali za dejanski fenomen, specifičen za to področje. Velikost gospodarstva torej prepoznavam kot dejavnik, ki bi lahko vplival na delež

dodeljenih sredstev, težje pa je ugotoviti, kaj bi lahko bili razlogi za to – to bi lahko obravnavala druga samostojna, globinska raziskava.

Na tem mestu bi se lahko pojavil argument, da gre pri odvisnosti sredstev za financiranje raziskovanja humanizma od BDP le za korelacijo, vzročno-posledično povezavo pa bi bilo mogoče najti med velikostjo gospodarstva in načinom bodisi stabilnega bodisi kompetitivnega financiranja. A ta povezava, kot prikazuje slika 3, ne obstaja, saj sta si denimo ravno UK in Estonija po velikosti najbolj različni, vendar obe financirata izrazito kompetitivno. Enako sta Slovenija in Švica obe nagnjeni k institucionalnemu financiranju, po BDP pa sta zelo različni.

PBRS omogočajo povečanje stopnje kompetitivnosti znotraj sistemov, ki iz različnih razlogov dajejo prednost stabilnemu financiranju. Kljub temu, da so v večjih gospodarstvih bolj razširjeni, njihovo implementacijo v manjših (tudi slovenskem) preprečujejo razni dejavniki. Težave, s katerimi se pri zasnovi PBRS soočajo majhne države, so (Debackere in drugi, 2018b, str. 11–12):

1. neproporcionalni visoki stroški vpeljave zaradi majhnega sistema,
2. omejeno število področij, ki jih je sploh mogoče obravnavati s procesom recenziranja, zaradi česar morajo biti ta področja opredeljena bolj ohlapno in širše kakor v velikih sistemih,
3. potreba po zaposlitvi tujih recenzentov;
4. razne omejitve, ki so posledica »majhnih« jezikov pri izbiri recenzentov;
5. kapacitete za vodenje raziskovalno-informacijskega sistema.

PBRS imajo v nekaterih primerih kljub temu, da lahko spodbujajo kompetitivnost, tudi neželene posledice, na kar opozarja obsežna literatura, zlasti tista, ki se nanaša na PBRS z najdaljšo tradicijo – tisti v UK. Med glavna tveganja v povezavi s PBRS, kot je britanski REF, spadajo naslednji dejavniki (Debackere in drugi, 2018a, str. 20):

1. zmanjševanje stopnje interdisciplinarnega raziskovanja, saj je z omejitvijo na zgolj eno področje v omejenem obdobju lažje producirati objave in druge rezultate;
2. zmanjševanje stopnje visoko tveganega raziskovanja, ki je sicer bistveno, a se zanj raziskovalci ne bodo odločili, če bo morebitna odsotnost rezultatov ogrozila njihovo kariero;
3. zmanjševanje raziskovanja obrobnih tem ali raziskovanja z neobičajnimi metodami, ki jih bodo recenzenti nemara slabše ocenili;
4. spodbujanje objavljanja v angleškem jeziku, kar zanemarja domače, lokalne jezike;
5. pritiski s strani vodilnih v raziskovalni organizaciji na raziskovalce, s tem pa zmanjševanje njihove avtonomije, če se ne odločijo za obravnavo tem, ki bodo prinesle rezultate;
6. zmanjševanje vrednosti sodelovanja, saj je raziskovanje v očeh ocenjevalcev več vredno, če je avtonomno.

Dodatno oviro predstavlja tudi splošna nedodelanost teh sistemov, zaradi česar se pojavljajo skrbi o tem, da namesto, da bi se PBRs prilagajali ocenjevanemu, se začenja ocenjevati prilagajati njim (Pinar in Horne, 2021). Vseeno je razumevanje pomena evalvacije med samim potekom raziskovanja v vsakem primeru zelo važno, saj se tudi pri spremembah naše zakonodaje kaže trend povečevanja avtonomnosti raziskovalnih organizacij, zaradi česar bo potreba po spremljanju uspešnosti raziskovalcev in njenemu nagrajevanju vse večja. V prihodnosti torej velja proučiti implementacijo PBRs v tujini, ki bi Sloveniji kot državi z visoko stopnjo institucionalnega financiranja omogočili povečanje kompetitivnosti pri kandidiranju za sredstva ne le na področju umetnosti niti humanizma, ampak raziskovanja na sploh.

Rezultati primerjalne analize torej kažejo, da se sistemi financiranja od države do države zelo razlikujejo. Zakonodaja vsake namreč na svoj način organizira razporejanje sredstev, namenjenih za R&D, kamor sodijo tudi raziskovalna sredstva, ki jih dodeljujejo različne agencije. Države se razlikujejo tudi po deležu BDP, ki ga države namenijo financiranju R&D, prav tako pa po načinu financiranja, ki se v grobem deli na stabilno, institucionalno in kompetitivno, projektno financiranje. Razlike so predmet številnih raziskav, ki podkrepljujejo ugotovitve moje analize (Debackere in drugi, 2018a; Jonkers in Zacharewicz, 2016; van Dalen in drugi, 2014; Zacharewicz in drugi, 2018).

Z ozirom na pregled literature, ki kaže na neenotnost teorije, ter lastne raziskave nacionalnih sistemov, v katerih se zrcalijo pogledi snovalcev politik držav na ocenjevanje raziskovanja in raziskovalno odličnost, lahko na prvo raziskovalno vprašanje odgovorim negativno – konsenz definicije raziskovalne odličnosti ali načina ocenjevanja raziskovanja ne obstaja ne v teoriji ne v praksi. Prav tako zavračam hipotezo, da na delež sredstev za raziskovanje umetnosti pozitivno vpliva delež stabilnega financiranja, kot alternativno pojasnilo pa predlagam negativen vpliv velikosti gospodarstva, v raziskavi izražen kot njen BDP.

5 EMPIRIČNA RAZISKAVA O IZZIVIH RAZISKOVALCEV UMETNIŠKIH AKADEMIJ PRI KANDIDIRANJU ZA SREDSTVA ARRS

5.1 Metoda izvedbe empirične raziskave

V prejšnjem poglavju opisana težavna primerljivosti financiranja raziskav s področja umetnosti zaradi različnih definicij, izpostavitve značilnosti sistemov različnih držav na eni in razlik med njimi na drugi strani dokazujejo, da v praksi obstajajo zelo različne definicije raziskovalne odličnosti, kar odgovarja na drugi del prvega raziskovalnega vprašanja, ali v praksi obstaja konsenz glede tega, kaj raziskovalna odličnost je, hkrati pa tudi izpolnjuje cilj identificiranja različnih pogledov na ocenjevanje raziskovanja in pristopov k merjenju odličnosti. Vsak pristop, ki je zaradi vpetosti v način državnega financiranja med državami

težko prenosljiv, prinese svoje izzive, zato naslednji cilj magistrskega dela gledišče z globalnega nivoja usmerja na naš, slovenski prostor.

Cilj – določiti stanje raziskovanja umetnosti in identificirati izzive raziskovalcev visokošolskih umetniških ustanov – je zahteval pristop v dveh korakih. Anketa sama, s katero bi skušal odkriti najbolj pereče izzive raziskovalcev, ne bi zadoščala, saj bi zahtevala predhodno strnjeno znanje o problemu, ki pa je bilo v mojem primeru razbito med različne osebe znotraj različnih institucij UL, in še to pogosto v različnem času oziroma mandatu. Tako sem se odločil za pristop, pri katerem sem najprej določil osebe z znanjem o problemu, s katerimi sem opravil polstrukturirane, globinske eksplorativne intervjuje. Na podlagi v intervjujih identificiranih problemov sem izdelal anketo, v kateri so jih raziskovalci sami potrjevali in razvrščali po kritičnosti.

Obdelava eksplorativnih intervjujev je omogočila določitev glavnih izzivov raziskovalcev. A glede na majhno število intervjuvancev samo na podlagi njihovih odgovorov ne moremo določiti, kakšna je hierarhija teh izzivov – kako pomemben je eden v primerjavi z drugimi. Zato sem v drugem koraku izdelal anketo, ki sem jo poslal vsem raziskovalcem umetniških akademij. Najprej sem moral pridobiti njihova imena in kontakte. Na SICRIS, ki vodi evidenco raziskovalnih organizacij, sem z ukaznim iskanjem poiskal vse tri umetniške akademije UL, torej AG (11 raziskovalcev), AGRFT (14 raziskovalcev) in ALUO (25 raziskovalcev) (SICRIS, brez datuma).

Spletna stran SICRIS omogoča vpogled v seznam vseh raziskovalcev, ki so povezani z institucijo, pri večini so na voljo tudi njihovi kontakti (e-naslovi). V nekaj primerih so se raziskovalci pojavili pri več kot eni instituciji, kar je bilo pričakovati, saj so raziskovalni programi lahko interdisciplinarni. Iz rezultatov iskanja sem pri izdelavi seznama raziskovalcev izpustil člane strokovne oziroma tehnične službe (ti so bili navedeni le pri AGRFT). V nekaj primerih, kjer so bili raziskovalci navedeni le poimensko, njihovih kontaktov pa ni bilo, sem te poiskal v internem imeniku, ki so dostopni vsakemu študentu z digitalno identiteto UL pri uporabi e-poštnega predalnika na Outlook.com. Po poslani anketi sem interni imenik uporabil za ponovno pošiljanje ankete tistim raziskovalcem, katerih kontakt ni bil veljaven in jim prvo sporočilo ni bilo dostavljeno. Podatki so bili s SICRIS pridobljeni 19. 5. 2023. Sporočila raziskovalcem so bila poslana 29. 5. 2023, dan pozneje pa še tistim, ki so jim bila prejšnji dan nedostavljiva. Opomnik za izpolnitev ankete sem poslal 7. 6. 2023. Anketa je bila dostopna do 14. 6. 2023, ko sem prejel 27 odgovorov raziskovalcev. Celotna časovnica izdelave empirične raziskave je prikazana na sliki 13.

5.2 Struktura empirične raziskave

Intervjuji so bili eksplorativni in polstrukturirani, saj so razpršeno znanje o problemu, različne funkcije, ki jih intervjuvanci opravljajo, ter njihovi različni položaji v hierarhiji UL zahtevali hitro prilagoditev in ohlapno strukturiranost okrog najbolj splošnega vprašanja: kaj so po vašem mnenju izzivi, s katerimi se soočajo raziskovalci umetniških akademij UL?

Osrednje vprašanje je bilo skupno vsem intervjujem, že predhodna priprava vsakega posameznega pa je predvidevala različno smer pogovorov, odvisno od intervjuvančeve funkcije. Predhodna, ohlapna vprašanja se nahajajo v prilogi 2. Zaradi omenjene razpršitve znanja sem intervjuje začel z osebami, ki problem poznajo bolj splošno, saj sem na ta način lahko prišel do sogovornikov s specifičnim znanjem, pogovore z njimi pa sem tako tudi lažje usmeril k bistvenemu. V tem smislu sta bila zlasti koristna pogovora z dekanom AG in prorektorjem za umetniško dejavnost UL. Navajam nekaj ključnih zastavljenih vprašanj, iz katerih je razvidna smer pogovorov: Kateri raziskovalci umetniških institucij so po vašem vedenju do sedaj kandidirali na razpisih ARRS? Kdo je bil uspešen? Ali je bil vzpostavljen kontakt z drugimi umetniškimi akademijami UL? Če, kakšna je bila koordinacija med njimi?

Slika 13: Časovnica empirične raziskave

Vir: lastno delo.

Iskanje nadaljnjih sogovornikov z bolj specifičnim znanjem ni bilo lahko, pogosto so me usmerjali k drugim (»menim, da bi bile navedene kolegice boljše sogovornice od mene«, »predlagam, da za intervju prosite [...]«), ki naj bi imeli več znanja, mnogokrat pa od njih celo nisem dobil odgovora. Zaznana negotovost in preusmerjanje sta potrdila predvidevanje, da je znanje razpršeno ter da do sedaj prave sistematične obravnave, kljub nedvomnemu interesu, ni bilo. Odločitev za predhodno opravljanje intervjujev je bila torej smiselna.

Vseeno sem na podlagi prejetih odgovorov opravil še tri intervjuje, in sicer s poznavalko področja z UL, vodjo raziskovalnega programa Gledališke in medumetnostne raziskave, ki je hkrati vodja raziskovalne skupine AGRFT, in raziskovalko, zaposleno na AG. Kot v prejšnji fazi sem tudi tokrat vprašanja prilagajal glede na izkušnje, položaj, matično institucijo ter druge specifikke, intervjuji pa so bili z izjemo enega korespondenčnega opravljeni v živo med 10. 3. 2022 in 17. 8. 2022. Navajam nekaj vprašanj, okrog katerih sem gradil intervjuje s sogovorniki: Ali je bil glede izzivov raziskovalcev že vzpostavljen kontakt z ARRS? Kako bi lahko bilo mogoče ocenjevati projekte s področja raziskovanja umetnosti? Koliko je aktivnih raziskovalcev na vaši raziskovalni inštituciji? Koliko projektov je v teku?

Po intervjujih je nastala anketa, ki je v celoti objavljena v prilogi 3. Glava ankete je vsebovala uvodni nagovor, ki je tvoril tudi telo sporočila, poslanega raziskovalcem po e-pošti. V njej sem bil pozoren, da sem jedrnato predstavil sebe in temo magistrskega dela ter raziskave, prav tako sem izpostavil kratko trajanje ankete (3 minute) in, da bi povečal možnost odgovora, anketirancem obljubil povzetek raziskovalnih ugotovitev.

Anketo sem izdelal na spletni strani lka.si. Sestavljena je bila iz sedmih vprašanj, ki sem jih razporedil vsako na svojo stran. Prav tako sem zastavil nekaj podvprašanj, ki sem jih razporedil na isto stran kot glavno vprašanje. Tako je prvem vprašanju »ali ste kot vodja kdaj že pripravljali prijavo raziskovalnega projekta za ARRS?«, če je bil odgovor »da«, sledilo podvprašanje »ali ste bili pri kandidaturi uspešni?« Če je bil odgovor da, je sledilo vprašanje, »kolikokrat ste bili uspešni«, kjer so bili možni trije odgovori: enkrat, dvakrat, trikrat ali več.

V primeru, da je anketiranec na prvo vprašanje odgovoril ne, se je anketa nadaljevala na naslednjo skupno stran z osrednjim vprašanjem: »z ocenami od 0 (sploh ni kritično) do 5 (zelo kritično) ocenite, kako zelo navedeni dejavniki vplivajo na verjetnost uspešnega kandidiranja za raziskovalna sredstva pri ARRS.« Odločil sem se, da uporabim sodo število možnih odgovorov, da tako anketirance prisilim v opredelitev problema kot bodisi bolj kritičnega bodisi manj kritičnega. Prav tako sem vključil 0 (sploh ni kritično), saj iz intervjujev vem, da si vsi intervjuvanci niso delili pogleda, kaj vse sploh sodi pod resnične izzive. V prejšnjem poglavju pojasnjene specifične izzive, identificirane v intervjujih, sem navedel po naključnem vrstnem redu¹⁵, da bi se izognil sugeriranju bolj perečih izzivov. Te sem formuliral tako, da bi bilo anketirancu v enem stavku jasno, po čem anketa sprašuje. Zaradi jasnosti sem tudi združil izziva šest in sedem v eno samo trditev, saj je bila nevarnost, da bi ta v intervjujih relativno redko omenjena problematika bila neproporcionalno zastopana v odgovorih. Izzivi so bili torej navedeni takole:

1. Trenutna klasifikacija ARRS, šifranti.
2. Merila ARRS za vodjo projekta.
3. Ni projektne pisarne na članici UL, ki bi pomagala pri prijavi na razpise.
4. Proces recenziranja ARRS.
5. Pomanjkanje in krčenje sredstev ARRS, namenjenih za financiranje raziskovanja na področju umetnosti.
6. Neusklajeno prizadevanje za izboljšanje položaja raziskovalk in raziskovalcev umetniških akademij znotraj UL.
7. Drugo (navedite, kaj).

Nazadnje sem vprašal še dve demografski vprašanji, ki sem ju uvrstil na konec ankete, da bi se izognil odvrčanju od odgovarjanja zaradi preveč osebnih vprašanj na začetku. Najprej sem vprašal, »na kateri inštituciji delujete kot raziskovalka/raziskovalec«, anketiranci pa so morali izbrati eno izmed treh (AG, AGRFT, ALUO), zopet razvrščenih naključno). Nazadnje sem jih vprašal še, »koliko časa že delujete kot raziskovalka/raziskovalec«, možni odgovori pa so bili »manj kot tri leta, tri do pet let, več kot pet let.«

¹⁵Dodal pa sem še odgovor »drugo«, kjer je bilo mogoče vpisati dodaten izziv, ta pa se je zato vedno pojavil na zadnjem mestu, torej ne naključno.

5.3 Rezultati empirične raziskave

5.3.1 Rezultati polstrukturiranih intervjujev

V prvi vrsti sem z intervjuji pridobil odgovore na osrednje vprašanje, kakšni so izzivi raziskovalcev umetniških institucij. Prepoznal sem šest specifičnih, ki sem jih razvrstil v štiri kategorije izzivov (tabela 8). Specifične izzive vseeno omenjam, saj kljub njihovi jasni pripadnosti v širše kategorije splošnih izzivov po njihovi kritičnosti raziskovalce sprašujem v anketi, ki je intervjujem sledila.

V prilogi 4 navajam obsežno tabelo, iz katere so razvidni ključni rezultati intervjujev. V prvem stolpcu je navedena institucija, v kateri deluje sogovornica ali sogovornik, v drugem pa njen ali njegov položaj znotraj nje. Sledi prepoznani specifičnih izziv, ki mu je v oklepaju dopisana kategorija. Nazadnje navajam posamezne zanimive citate iz intervjuja, ki se nanašajo na konkreten izziv.

Nadaljujem s predstavitvijo štirih kategorij izzivov. Pri vsaki bom v tabeli strnil poglede od intervjuvancev z bolj splošnimi pogledi na izzive (po položaju vertikalno višje v organizaciji UL) do tistih z bolj specifičnimi (raziskovalci).

Tabela 8: Specifični izzivi, kategorije izzivov in pogostost njihove omembe v intervjujih

Specifični izzivi	Kategorije izzivov	Pogostost omembe splošnega izziva (omembe pri različnih intervjuvancih/vsi intervjuvanci)
merila ARRS	merila ARRS	5/5
klasifikacija ARRS	razporeditev ved in proces recenziranja	4/5
proces recenziranja		
potreba po projektni pisarni	pomanjkanje sredstev	4/5
pomanjkanje in krčenje sredstev		
uvrstitev umetniških institucij znotraj UL	organizacija umetniških institucij znotraj UL	3/5
neusklajeno delovanje za izboljšanje položaja akademij		

Vir: lastno delo.

Problematiko meril ARRS, povzeto v tabeli 9, so v eni ali drugi obliki izpostavili vsi sogovorniki. Kot je razvidno iz intervjujev, pod merili ARRS sogovorniki razumejo zlasti tista merila, ki jim mora zadostiti vodja prijavljenega projekta, da je ta sploh lahko sprejet v obravnavo recenzentov.

Tabela 9: Kategorija izzov zaradi meril ARRS

Instytucija	Položaj intervjuvanca	Specifični izziv	Primer
UL	Prorektor za umetniško dejavnost	Merila ARRS	»[Raziskovalci] ne prihajajo do projektov, ker ne dosegajo točk.«
AG	Dekan	Merila ARRS	»Naš projekt je bil zavržen [...], ker po merilih ARRS [raziskovalci] niso zbrali dovolj točk.«
UL	Poznavalka področja	Merila ARRS	»Če pišejo [raziskovalci] dela v slovenskem jeziku, za njih ni mogoče pričakovati, da bi imela tako ogromen »impact« v svetu.«
AG	Profesorica raziskovalka	Merila ARRS	»Za raziskovanje na področju umetnosti (konkretno za področje glasbe) je potrebno upoštevati tudi doprinos za slovensko okolje, saj je kultura naroda vpeta v naš prostor, in ne bi smel biti eden izmed pglavitnih kriterijev ocenjevanja mednarodna odmevnost.«
AGRFT	Profesorica raziskovalka, Vodja raziskovalnega programa	Merila ARRS	<p>»Glavni problem je, da naše raziskave prinašajo rezultate, ki v sistemu vrednotenja raziskovalnih dosežkov na ARRS ne prinašajo veliko število točk, zato nismo konkurenčni drugim raziskovalnim področjem.«</p> <p>»Ali pisanje znanstvenih člankov za tuje revije, ki jih strokovna javnost v Sloveniji ne pozna, objave pa prinašajo visoko število točk, res pomeni, da so raziskave vplivne? Ali nima večjega vpliva organizacija konference, ki v slovenskem prostoru, v katerem delujemo, odpira nove teme, nova raziskovalna vprašnja in s tem nove poti tako v raziskovalni dejavnosti kot v umetniškem ustvarjanju?«</p> <p>»Z gotovostjo lahko trdim, da se dostop do raziskovalnih sredstev niža, merila pa višajo.«</p> <p>»Tu pride do izraza problem primerjanja raziskovalnih rezultatov s področja humanistike in naravoslovja, ki sta med sabo povsem različni področji, vsako s svojimi specifikami in merili za vrednotenje dosežkov: kot da bi primerjali jabolka in hruške.«</p>

Vir: lastno delo.

Hkrati se večkrat omenjajo v povezavi s specifikami lokalnega okolja, z vrstami publikacij in splošno oteženo raziskovalno dejavnostjo, zaradi katerih po mnenju intervjuvancev po obstoječih merilih težko dosežejo dovolj točk, da bi bili konkurenčni drugim raziskovalcem. Kot predstavljeno v četrtem poglavju, pravzaprav ne gre niti za problem, omejen na naše področje, ampak za splošno problematiko raziskovanj majhnih področjih v majhnih nacionalnih prostorih, niti ne nujno za nekaj, v čemer je ARRS v primerjavi z drugimi nacionalnimi agencijami poseben. A vendar ga, glede na to, da ga kot izziv prepoznavajo raziskovalci, kot takega tudi navajam.

Iz tabele je lepo razvidno, kako jo intervjuvanci različnih položajev v organizaciji UL razumejo različno podrobno. Prorektor za umetniško dejavnost UL je problem enostavno in nedvoumno komentiral z besedami: »[Raziskovalci] ne prihajajo do projektov, ker ne dosegajo točk.« Podobno splošno znanje o problemu ima dekan AG, ki pravi: »Naš projekt je bil zavrnjen [...], ker po merilih ARRS niso [raziskovalci] zbrali dovolj točk.« Bolj kot se spuščamo vertikalno po organizacijo, bolj so sogovorniki specifični. Tako prvič probleme, povezane z okoljem, navaja poznavalka področja z UL, ki ugotavlja, da »če pišejo [raziskovalci] dela v slovenskem jeziku, za njih ni mogoče pričakovati, da bi imela tako ogromen "impact" v svetu.« Podobno ugotavljata intervjuvanki z AG in AGRFT.

Prva izpostavi, da je pri raziskovanju na področju umetnosti »potrebno upoštevati tudi doprinos za slovensko okolje, saj je kultura naroda vpeta v naš prostor, in ne bi smel biti eden izmed pglavitnih kriterijev ocenjevanja mednarodna odmevnost.« Ali druga, ki problem razširi še z dilemo, »[a]li pisanje znanstvenih člankov za tuje revije, ki jih strokovna javnost v Sloveniji ne pozna, objave pa prinašajo visoko število točk, res pomeni, da so raziskave vplivne?« Izpostavlja tudi, da se »dostop do raziskovalnih sredstev niža, merila pa višajo.« Nazadnje naslovi še problem primerjave raziskovalcev enega področja v primerjavi z drugim, kjer se pri primerjavi »raziskovalnih rezultatov s področja humanistike in naravoslovja« zdi, »kot da bi primerjali jabolka in hruške.«

Kategorija izziva razporeditve ved in procesa recenziranja, prikazana v tabeli 10, se od prve, meril ARRS, razlikuje v tem, da se ne naša toliko na vstopne pogoje, ki jim morajo zadostiti raziskovalci, ampak na bolj »subjektivno« področje, saj raziskovalci lahko izbirajo, znotraj katere vede bodo kandidirali. Po drugi strani lahko govorimo o subjektivni naravi procesa recenziranja, katerega popolno neodvisnost omejuje človeški faktor, saj so recenzenti sicer strokovnjaki, vendar kljub vsemu, kot opažajo intervjuvanci, ne nujno za ozko področje njihovega raziskovanja.

Dekan AG meni, da raziskovalcem dostop do sredstev omejuje trenutna klasifikacija ARRS (torej že predstavljeni sistem šifrantov), med področji katere »je muzikologija, težave pa so z glasbeno teorijo in glasbeno pedagoškimi raziskavami.« Tako meni, da bi »[z]a sredstva ARRS [...] moralo biti mogoče prijaviti oboje – raziskovanje umetnosti in umetniško raziskovanje.«

Tabela 10: Kategorija izzivov zaradi klasifikacije ARRS

Institucija	Položaj intervjuvanca	Specifični izziv	Primer
AG	Dekan	Klasifikacija ARRS	<p>»Naša težava izhaja iz tega, kako so raziskovalna področja na ARRS opredeljena. [...] Ker se [muzikologi] izobražujejo na Filozofski fakulteti, so tudi njihove usmeritve bolj povezane s humanistiko, filozofijo, psihologijo in manj s konkretnim glasbenim materialom.«</p> <p>»Za sredstva ARRS bi moralo biti mogoče prijaviti oboje – raziskovanje umetnosti in umetniško raziskovanje.«</p>
UL	Poznavalka področja	Klasifikacija ARRS	<p>»Umetnost ima specifične, ki jih je treba nasloviti posebej [...]«</p> <p>»Že znotraj področij, kot so tehnika, humanistika, naravoslovje, je mogoče najti veliko razlik.«</p> <p>»Če prilagodiš področja, dobiš, po mojem, največ iz posameznega področja.«</p>
AG	Profesorica raziskovalka	Klasifikacija ARRS	»Namesto, da bi interdisciplinarnost prinašala bonus, je realnost ta, da sploh tisti, ki združuje znanost z umetnostjo, pogostokrat pade 'v luknjo'.«
		Proces recenziranja	»Pomembno je, da so v komisiji za ocenjevanje raziskovalnih projektov s področja umetnosti strokovnjaki, ki so kompetentni tako za področje umetnosti kot znanosti.«
AGRFT	Profesorica raziskovalka, vodja raziskovalnega programa	Klasifikacija ARRS	<p>»Kot raziskovalci s področij umetnosti, kot so uprizoritvene umetnosti, likovna umetnost nismo konkurenčni drugim skupinam s področja kulturologije, s katerimi nas primerjajo.«</p> <p>»Precej težje je dobiti raziskovalni projekt, ki se osredotoča na specifično, ožje določeno raziskovalno tematiko. Če ne bi bil raziskovalni program interdisciplinaren, potem ga sploh ne bi dobili.«</p>
		Proces recenziranja	»Mislim, da so tuji recenzenti, ki na ARRS ocenjujejo raziskovalne projekte in programe, veliki strokovnjaki, nekateri pa niso najboljše seznanjeni s specifikami v Sloveniji.«

Vir: lastno delo.

Tudi poznavalka področja z UL, da ima umetnost »specifike, ki jih je treba nasloviti posebej [...]«. Dodaten uvid v problem klasifikacije ARRS ponudita obe raziskovalki, zlasti naslovita problem interdisciplinarnosti, pri kateri je, čeprav naj bi omogočila povečanje konkurenčnosti raziskovalcev s področja raziskovanja umetnosti »realnost ta, da sploh tisti, ki združuje znanost z umetnostjo, pogostokrat pade "v luknjo".« Ali z besedami druge raziskovalke: »Precej težje je dobiti raziskovalni projekt, ki se osredotoča na specifično, ožje določeno raziskovalno tematiko.« Hkrati pa ista raziskovalka ugotavlja, da je interdisciplinarnost pravzaprav edina možnost, saj »[č]e ne bi bil program interdisciplinaren, potem ga sploh ne bi dobili.« Intervjuvanci bi želeli prenoviti sistem šifrantov, saj »[č]e prilagodiš področja, dobiš [...] največ iz posameznega področja.«

Raziskovalki posebej izpostavita tudi problem obstoječega procesa recenziranja. Raziskovalka AG izpostavi zlasti pomembnost izbire pravih, za področje prijavljenih projektov relevantnih recenzentov, »ki so kompetentni tako za področje umetnosti kot znanosti.« Raziskovalka AGRFT pa komentira problem slabe seznanitve recenzentov s specifikami slovenskega okolja. Tako meni, »da so [recenzenti] strokovnjaki, ne poznajo pa specifik v Sloveniji.«

»Če bi bil celoten 'budžet' za raziskave večji, ne bi bil tak problem«, je izjava raziskovalke AGRFT, ki morda najboljše strne enega glavnih izzivov raziskovalcev umetniških institucij – izziva pomanjkanja sredstev, prikazanega v tabeli 11. Poleg želje po večjem proračunu za financiranje raziskovanja s področja humanizma, lahko znotraj odkritega izziva prepoznamo tudi željo po posebni projektni pisarni, katere ustanovitev otežuje pomanjkanje sredstev, ki bi takšno pisarno financirala. Kot pravi prorektor za umetniško dejavnost UL, se potrebuje ljudi, »da iščejo razpise, da so podpora pedagoškemu oziroma strokovnemu kadru. [Na AG] je to prepuščeno posamezniku.« Kot se zopet strinjata raziskovalki AG in AGRFT, bi po besedah prve potrebovali »poseben strokovni kader, ki skrbi za urejanje formalnosti glede prijav« ali po besedah druge: »Za prijavo mednarodnih projektov se le redko kdo odloči. Potrebovali bi posebno službo oziroma projektno pisarno, ki bi nudila strokovno in administrativno podporo raziskovalni dejavnosti. [...]«. Strinjata se, da bi pri kandidiranju za sredstva potrebovali »aktivne, ambiciozne ljudi, ki so zaposleni na raziskovalni organizaciji, ker lahko samo oni prijavljajo projekt [...] Zelo bi pomagale strokovne, podporne službe.« Raziskovalka AG kot možno rešitev predlaga, da bi »bilo morda smiselno, če bi imele vse umetniške akademije skupno projektno pisarno.«

Tabela 11: Kategorija izzivov zaradi pomanjkanja sredstev

Inštitucija	Položaj intervjuvanca	Specifični izziv	Primer
UL	Prorektor za umetniško dejavnost	Potreba po projektni pisarni	»Potrebujemo ljudi, da iščejo razpise, da pomagajo, da so podpora pedagoškem oziroma strokovnemu kadru. Ker pri nas [na AG] je to prepuščeno posamezniku.«
AG	Dekan	Pomanjkanje in krčenje sredstev	»Občutek je, da obstaja vreča denarja, ki jo je treba čim bolj zaščititi.«
AG	Profesorica raziskovalka	Potreba po projektni pisarni	»Na drugih fakultetah imajo zaposlen poseben strokovni kader, ki skrbi za prijavo na razpise in za urejanje formalnosti glede prijav. Tega na umetniških akademijah nimamo, saj so naši znanstveno-raziskovalni projekti v manjšini. Zato bi bilo morda smiselno, če bi imele vse umetniške akademije skupno projektno pisarno.«
AGRFT	Profesorica raziskovalka, vodja raziskovalnega programa	Potreba po projektni pisarni	»Za prijavo mednarodnih projektov se le redko kdo odloči. Potrebovali bi posebno službo oziroma projektno pisarno, ki bi nudila strokovno in administrativno podporo raziskovalni dejavnosti. Dokler ta ni vzpostavljena, vsa administrativna dela, povezana z raziskovalnimi projekti, opravljajo strokovne službe, ki pa so že tako ali tako preobremenjene.« »Treba je imeti aktivne, ambiciozne ljudi, ki so zaposleni na raziskovalni organizaciji, ker lahko samo redno zaposleni raziskovalci prijavljajo projekte [...] Vzpostavitev projektne pisarne, ki bi nudila strokovno in administrativno podporo, bi bila v veliko pomoč.«
		Pomanjkanje in krčenje sredstev	»Tudi pri sredstvih za pridobivanje mladih raziskovalcev se dobro vidi, kako se dostop do finančnih sredstev zožuje. Na Akademiji [za gledališče, radio, film in televizijo] so se pred leti sočasno usposabljevale tri mlade raziskovalke, zdaj uspemo pridobiti sredstva le za enega mladega raziskovalca na nekaj let. In to kljub temu, da raziskovalna skupina zdaj izkazuje dosti boljše rezultate kot pred leti.«

se nadaljuje

Tabela 11: Kategorija izzivov zaradi pomanjkanja sredstev (nad.)

		(Pomanjkanje in krčenje sredstev)	<p>»Mislim, da ni smiselno prijavljati raziskovalnega projekta v okviru interdisciplinarnih ved, ker je sito ožje [...] Poseben šifrant za proučevanje umetnosti pa bi lahko bil še ožji od interdisciplinarnih ved [...] Tudi če bi za proučevanje umetnosti obstajal poseben šifrant, bi bilo sredstev morda manj [...] A to je le ugibanje. Če bi bil celoten 'budžet' za raziskave večji, ne bi bil tak problem.«</p> <p>»Z gotovostjo lahko trdim, da se dostop do raziskovalnih sredstev zožuje, merila pa višajo.«</p>
--	--	-----------------------------------	---

Vir: lastno delo.

Poleg omenjenega problema splošno premajhne količine sredstev ima dekan AG »občutek [...], da obstaja vreča denarja, ki jo je treba čim bolj zaščititi.« Zelo zanimivo pa izjave drugih dopolnjuje raziskovalka AGRFT, ki je hkrati tudi vodja raziskovalnega programa, ki pravi, da »ni smiselno prijavljati raziskovalnega projekta v okviru interdisciplinarnih ved, ker je sito ožje[...] Poseben šifrant za proučevanje umetnosti pa bi lahko bil še ožji od interdisciplinarnih ved [...] Tudi če bi za proučevanje umetnosti obstajal poseben šifrant, bi bilo sredstev morda manj [...]«. S tem se problem pomanjkanja oziroma krčenja sredstev povezuje s prej izpostavljenimi težavami s klasifikacijo ARRS, saj ni nujno, da bi njena sprememba v prid nastanka novih raziskovalnih področij raziskovalcem pomagala. Lahko se zgodi, da bi prišlo le do prerazporeditve obstoječih sredstev, ki bi morda bila namenjena za financiranje še bolj strogo definiranih, raziskovalcem še težje dostopnih kategorij. Z drugimi besedami bi preureditev šifrantov hkrati morala prinesiti tudi povečanje vseh razpoložljivih sredstev, če bi želeli, da bi sprememba dejansko gotovo ugodno delovala na dejavnost raziskovalcev.

Zadnji izziv se nanaša na organizacijo umetniških institucij znotraj UL, prikazan pa je v tabeli 12. Tudi tu lahko prepoznamo dva motiva – na eni strani neusklajeno delovanje za izboljšanje položaja akademij, po drugi pa še problem uvrstitev umetniških institucij znotraj UL same. »Boljše, lažje bi bilo, če bi nastopili skupaj in ne posamično,« neusklajeno delovanje naslavlja poznavalka področja z UL, v že z merili ARRS povezanem citatu pa se konkretno na primer neusklajenosti pri odpiranju projektne pisarne nanaša tudi raziskovalka AG, ki pravi, da »bi bilo morda smiselno, če bi imele vse umetniške akademije skupno projektno pisarno.«

Tabela 12: Kategorija izzivov zaradi organizacije umetniških institucij znotraj UL

Institucija	Položaj intervjuvanca	Prepoznane težave	Primeri
UL	Poznavalka področja	Neusklajeno delovanje za izboljšanje položaja akademij	»Treba je nastopiti skupaj.« »Boljše, lažje bi bilo, če bi nastopili skupaj in ne posamično.«
AG	Profesorica raziskovalka	Neusklajeno delovanje za izboljšanje položaja akademij	»Na drugih fakultetah imajo zaposlen poseben strokovni kader, ki skrbi za prijavo na razpise in za urejanje formalnosti glede prijav. Tega na umetniških akademijah nimamo, saj so naši znanstveno-raziskovalni projekti v manjšini. Zato bi bilo morda smiselno, če bi imele vse umetniške akademije skupno projektno pisarno.«
AGRFT	Profesorica raziskovalka, vodja raziskovalnega programa	Uvrstitev umetniških institucij znotraj UL	»Umetniške akademije so v prvi vrsti institucije za usposabljanje na področjih umetniškega ustvarjanja. Raziskovalna dejavnost ima tudi na akademijah pomemno vlogo, a je v manjšini. Ali drugače rečeno: akademije so bolj umetniške kot znanstvene inštitucije. V slovenskem prostoru je posebnost ta, da so akademije del Univerze. V tujini pa so akademije zunaj univerz. Raziskovalci v tujini večinoma delujejo na univerzah. Pri nas vključenost akademij v univerzo pomeni, da se teorija in praksa med seboj tesno povezujeta, kar je velika prednost za vsa področja umetniškega ustvarjanja. So pa zato na akademijah raziskovalci v manjšini.« »Univerza je že dodala še svoje sito, katere organizacije lahko kandidirajo za sredstva za mlade raziskovalce.«

Vir: lastno delo.

Zanimivo vprašanje pa odpira raziskovalka AGRFT, ki omenja problem, da so »akademije bolj umetniške kot znanstvene inštitucije. V slovenskem prostoru je posebnost ta, da so akademije del Univerze. V tujini pa so akademije zunaj univerz. Raziskovalci v tujini večinoma delujejo na univerzah. Pri nas vključenost akademij v univerzo pomeni, da se teorija in praksa med seboj tesno povezujeta, kar je velika prednost za vsa področja umetniškega ustvarjanja. So pa zato na akademijah raziskovalci v manjšini.« Problem je aktualen, saj se vse bolj tudi pri nas kaže trend vse večje avtonomije raziskovalnih institucij pri dodeljevanju sredstev med svoje članice, kar pa ne izboljša nujno položaj tistih v

manjšini, ampak le oslabi obstoječe sito ARRS, ki skrbi, da je projektom s področja raziskovanja humanizma dodeljen najmanj določen delež celotnega proračuna.

5.3.2 Rezultati ankete

Anketa je bila poslana vsem 50 subjektom populacije (izveden je bil cenzus). Od 27 raziskovalcev, ki so odgovarjali na vprašanja, jih 20 kot vodje še ni pripravljalo prijave raziskovalnega projekta za ARRS. Sedmim raziskovalcem, ki so odgovorili pritrdilno, sem zastavil še dodatni vprašanja, »Ali ste bili pri oddaji kandidature uspešni?« in »Kolikokrat ste bili pri kandidaturi uspešni?« Med sedmimi jih je na prvo podvprašanje odgovorilo le šest – štiri raziskovalci so bili pri oddaji kandidature uspešni, ostala dva pa neuspešna. Tabela 13 prikazuje, kako majhno število vseh anketirancev je projekt že prijavljalo in še manjše tistih, ki so bili pri kandidaturi uspešni.

Tabela 13: Število vseh anketirancev, od tega število raziskovalcev, ki so projekt že prijavljali, in od tega raziskovalcev, ki so bili pri kandidaturi uspešni

Število vseh anketirancev	Od tega raziskovalcev, ki so projekt že prijavljali	Od tega raziskovalcev, ki so bili pri kandidaturi uspešni
27	7	4

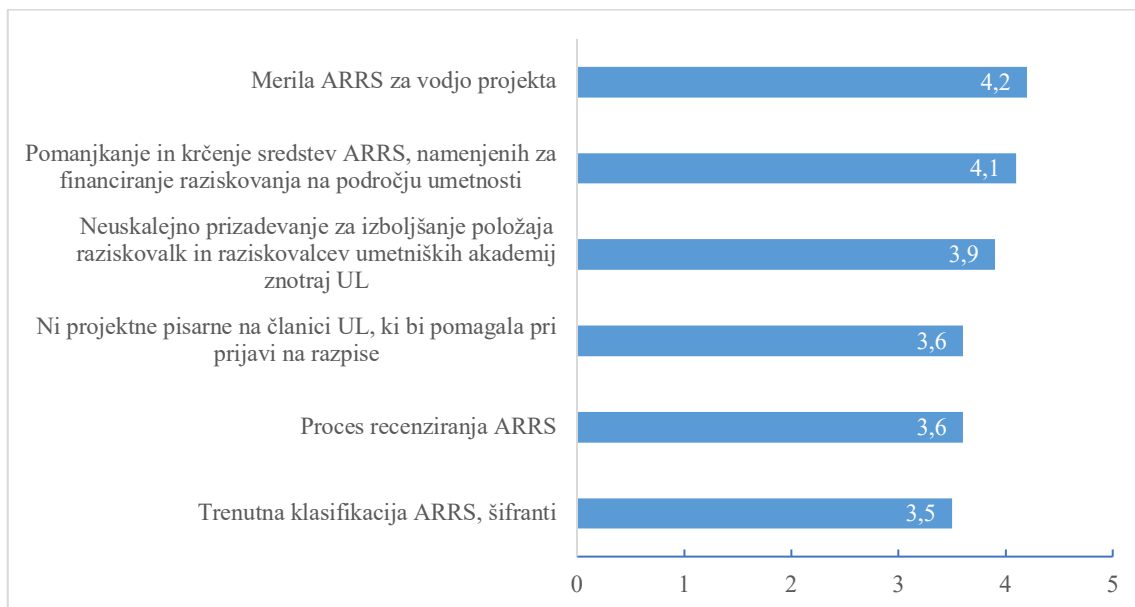
Vir: lastno delo.

Na vprašanje o večkratnosti uspešnosti kandidature so odgovarjali vsi štiri raziskovalci, ki so že pripravljali prijavo raziskovalnega projekta za ARRS kot vodje in so bili pri oddaji kandidature uspešni. Med njimi so bili trije pri kandidaturi uspešni enkrat in en raziskovalec dvakrat, nihče izmed raziskovalcev pa ni bil trikrat ali večkrat.

Vsem raziskovalcem je bilo nato zastavljeno osrednje vprašanje, s katerim so ocenjevali kritičnost dejavnikov, ki vplivajo na verjetnost uspešnega kandidiranja za raziskovalna sredstva pri ARRS – od »sploh ni kritično« oziroma z oceno 0 do »zelo kritično« z oceno 5. Na zastavljeno vprašanje je odgovorilo 15 anketirancev. Imeli so možnost označiti tudi odgovor drugo, ki ga je kot najbolj kritičnega (ocena 5) izbral en raziskovalec ALUO, ki je kot izziv navedel, da raziskovalci s priznanjem pomembnih umetniških del (v nadaljevanju PPUD) ne morejo biti vodje. Ker gre za en sam, sicer zanimiv odgovor z najvišjo oceno, sem ga obravnaval posebej, iz primerjave ostalih dejavnikov z več odgovori pa sem ga izvzel.

Izzivi si po kritičnosti od najbolj do najmanj kritičnega sledijo: merila ARRS za vodjo projekta; pomanjkanje in krčenje sredstev ARRS, namenjenih za financiranje raziskovanja na področju umetnosti; neusklajeno prizadevanje za izboljšanje položaja raziskovalk in raziskovalcev umetniških akademij znotraj UL; proces recenziranja ARRS, pomanjkanje projektne pisarne na članici UL, ki bi pomagala pri prijavi na razpise, in trenutna klasifikacija ARRS ter šifranti. Povprečja odgovorov so predstavljena na sliki 14.

Slika 14: Povprečja dejavnikov, ki po mnenju anketirancev vplivajo na verjetnost uspešnega kandidiranja za raziskovalna sredstva pri ARRS (n = 15)

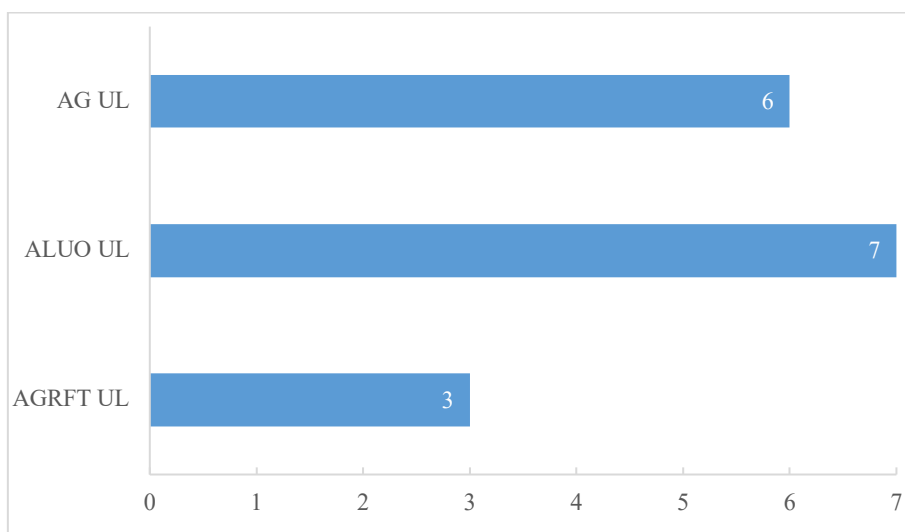
Vir: lastno delo.

Če razdelimo lestvico kritičnosti na dve polovici (središče pri 2,5), vidimo, da so povprečja za vse odgovore na drugi polovici. To lahko kaže na to, da so, četudi niso nujno bili zavzeti vsi kritični dejavniki, tisti, po katerih smo spraševali, za anketirance kritični. Tudi sicer so povprečja odgovorov drug drugemu zelo blizu, saj je razlika med najvišjim (4,2) in najnižjim (3,5) le 0,6.

Nazadnje me je zanimalo, s katerih institucij prihajajo anketirani raziskovalci (slika 15) ter koliko časa že delujejo kot raziskovalke/raziskovalci (slika 16). Od skupaj 16 raziskovalk in raziskovalcev, ki so anketo dokončali, jih večina prihaja z ALUO (7), sledi AG (6) in nato AGRFT (2). Če primerjamo deleže odgovorov, vidimo, da je stopnja odziva najvišja na AG (6 od 11), sledi ALUO (7 od 25), nazadnje pa še AGRFT (2 od 14). Najpogosteje anketiranci na mestu delujejo več kot pet let (12), nekaj manj jih deluje manj kot 3 leta (3), najmanj pa med tremi in petimi leti (1).

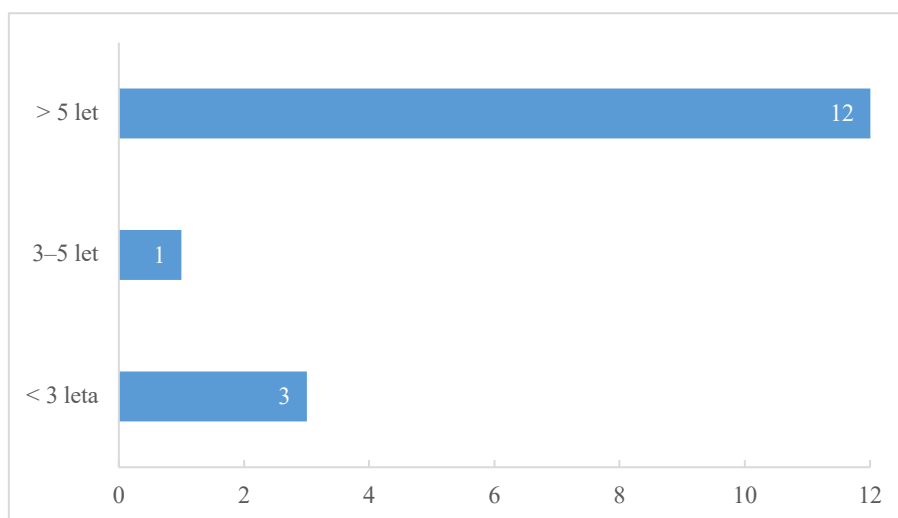
Čeprav zaradi majhnega števila odgovorov napredne statistične metode niso posebej uporabne, zanimiv vpogled v rezultate nudita njihov razrez po instituciji, ki jim raziskovalci pripadajo, ter po raziskovalnem stažu. Na prvo vprašanje, če so kot vodje raziskovalci že prijavljali projekt na ARRS, je nikalno odgovorilo kar 6 od 7 raziskovalcev ALUO. Enak odgovor je podal še višji delež anketirancev z AGRFT, kjer so negativno odgovorili vsi trije. Na AG sta, po drugi strani, pritrdilno odgovorila po 2 od 6, nikalno pa 4. Kljub temu sta bila na AG obe kandidaturi neuspešni. Na ALUO je bila uspešna 1 kandidatura, neuspešnih pa 6.

Slika 15: Struktura odgovorov pripadnosti institucijam, na katerih anketiranci delujejo kot raziskovalci (n = 16)

Vir: lastno delo.

Slika 16: Trajanje raziskovalnega staža anketirancev (n = 16)

Vir: lastno delo.

Ker so raziskovalci treh različnih institucij dajali različno ekstremne odgovore na podvprašanja četrtega vprašanja (povprečne vrednosti odgovorov ALUO je 3,56, AGRFT 3,46, AG pa kar 4,16), sem za bolj realno primerjavo skupin izvedel Min-Max normalizacijo, katere rezultati so prikazani v tabeli 14. Pri normalizaciji najprej določimo najmanjšo in največjo (v našem primeru povprečno) vrednost, s katero so raziskovalci vsake institucije ocenili izzive. Nato za vsak njihov odgovor izračunamo kvocient med razliko povprečja posameznega odgovora in najmanjšega odgovora in razliko med največjim in najmanjšim povprečjem (Patro in Sahu, 2015). Tako za vsako institucijo dobimo odgovore med 0 in 1, kar omogoča bolj realno primerjavo med skupinami.

Tabela 14: Povprečja dejavnikov, ki po mnenju anketirancev vplivajo na verjetnost uspešnega kandidiranja za raziskovalna sredstva pri ARRS, po institucijah in z odgovori, normaliziranimi z Min-Max normalizacijo

Podvprašanje	ALUO	AGRFT	AG
Merila ARRS za vodjo projekta	0,702	1	0,8
Pomanjkanje in krčenje sredstev ARRS, namenjenih za financiranje raziskovanja na področju umetnosti	1	0,333	0,8
Neuskalejno prizadevanje za izboljšanje položaja raziskovalk in raziskovalcev umetniških akademij znotraj UL	0,463	1	0,6
Ni projektne pisarne na članici UL, ki bi pomagala pri prijavi na razpise	0	0,7	1
Proces recenziranja ARRS	0,671	0	0
Trenutna klasifikacija ARRS, šifranti	0,341	0,333	0

Vir: lastno delo.

Merilom ARRS za vodjo projekta so raziskovalci vseh treh institucij pripisali precej visoko vrednost. Normalizirane vrednosti kažejo, da je ta bila celo najvišja (sicer deljena) ocena raziskovalcev AGRFT, prav tako pa tudi druga najvišja na ALUO in AG. Pomanjkanje in krčenje sredstev ARRS so kot najpomembnejši izziv določili raziskovalci ALUO, prav tako so visoko oceno problemu dodelili tisti z AG. Neuskaljeno delovanje je prav tako izziv z najvišjo oceno AGRFT, kot srednje kritičen problem pa ga izpostavljajo še raziskovalci AG, ne pa tudi tisti z ALUO. Odsotnost projektne pisarne predstavlja najpomembnejši izziv anketirancem z AG, prav tako je precej visoko med raziskovalci AGRFT, normalizirana vrednost za ALUO pa je nič, kar ni presenetljivo, saj tam pisarno majo. Proces recenziranja je bil kot srednje kritičen primer prepoznani le na ALUO.

Če rezultate prerežemo glede na raziskovalni staž, vidimo, da nobeden izmed raziskovalcev z raziskovalnim stažem, ki je krajši kot pet let, ni prijavljal raziskovalnega projekta (n=4). Celotno med tistimi, ki kot raziskovalci delujejo dlje kot 5 let, so med anketiranci projekt prijavljali le trije, devet pa ga še ni.

5.4 Razprava o rezultatih empirične raziskave

Eksplorativni intervjuji so ohlapno definirali izzive, s katerimi se soočajo raziskovalci umetniških institucij. Kljub temu da je bila bolj natančni razporeditvi teh izzivov po kritičnosti bila namenjena pozneje izvedena anketa, že intervjuji nudijo nek okviren vpogled v hierarhijo izzivov, ki jo lahko primerjamo s tisto od ankete. Pred neposredno primerjavo hierarhij obeh moramo podvprašanjem iz četrtega vprašanja ankete pripisati kategorijo izzivov, kot smo to naredili pri intervjujih. Kategorije so razvidne iz tabele 15.

Tabela 15: Povezava med podvprašanji iz četrtega vprašanja ankete in kategorijami izzivov, identificiranimi v intervjujih

Podvprašanja	Kategorije izzivov
Merila ARRS za vodjo projekta	Merila ARRS
Pomanjkanje in krčenje sredstev ARRS, namenjenih za financiranje raziskovanja na področju umetnosti	Pomanjkanje sredstev
Neusklajeno prizadevanje za izboljšanje položaja raziskovalk in raziskovalcev umetniških akademij znotraj UL	Organizacija umetniških institucij znotraj UL
Ni projektne pisarne na članici UL, ki bi pomagala pri prijavi na razpise	Pomanjkanje sredstev ¹⁶
Proces recenziranja ARRS	Razporeditev ved in proces recenziranja
Trenutna klasifikacija ARRS, šifranti	Razporeditev ved in proces recenziranja

Vir: lastno delo.

Tako intervjuji kot ankete so kot najbolj perečo kategorijo izzivov prepoznali merila ARRS. Rezultati intervjuja so na drugo mesto enakovredno postavili razporeditev ved in proces recenziranja ter pomanjkanja sredstev, anketa pa organizacijo umetniških institucij znotraj UL. Ta kategorija je bila v intervjujih po pomembnosti na zadnjem mestu, anketa pa je na konec hierarhije postavila razporeditev ved in proces recenziranja.

Najpomembnejši identificirani izziv je enak tako glede na intervjuje kot glede na anketo, kar bi lahko pomenilo, da so deležniki ne glede na vertikalni položaj v hierarhiji UL bili seznanjeni z najbolj perečim problemom raziskovalcev. Konsenz raziskovalcev torej je, da

¹⁶ Za določitev kritičnosti kategorije pomanjkanja sredstev sem vzel povprečno vrednost obeh normaliziranih vsot posameznih podvprašanj.

do projektov ne prihajajo, »ker ne dosegajo točk«, kot je to povzel eden izmed intervjuvancev. Kot kaže analiza intervjujev, če jih z rezultati ankete lahko posplošimo na populacijo raziskovalcev, imajo raziskovalci težave zlasti z zadostitvijo merilom vodje, da je projekt sploh sprejet v obravnavo. Vprašanje pravih bibliometričnih meril za raziskovalce s področja humanizma je tudi širše prisoten, kar dokazuje obširna pregledana literatura, ki zagovarja rabo čim širšega nabora podatkov, ne le metrike, prav tako pa vztraja, da mora biti končni ocenjevalec poznavalec z zelo specifičnega proučevanega področja (Hammarfelt, 2016; Hammarfelt, 2017; Thelwall in Delgado, 2015). Prav tako je pomemben izziv, ki ga merila morajo upoštevati, zaščita objav v slovenskem jeziku in v tipih publikacij, ki so v drugih, na primer naravoslovnih in tehničnih vedah, manj cenjene. Na omenjeno težavo opozarjajo tako številni raziskovalci, med drugim celo izumitelj faktorja vpliva Garfield (2006) in drugi (Cañibano in drugi, 2018; Colavizza in drugi, 2022; Joshi, 2014), prav tako pa tudi snovalci politik, denimo PBRs (Debackere in drugi, 2018a). Primerjava med vedami je tako zelo težavna, najmanj prevladujoči sentiment sodelujočih v empirični raziskavi pa, da je raziskovanje umetnosti depriviligirano.

Med merila ARRS bi lahko uvrstili tudi problem, ki ga je pod drugo (in z najvišjo oceno kritičnosti 5) navedel raziskovalec ALUO, in sicer da »raziskovalci s PPUD ne morejo biti vodje«. PPUD je priznanje pomembnih umetniških del, ki ga podeljuje UL. Priznanje je najvišji umetniški naslov, ki ga lahko raziskovalci s področja pridobijo, na akademijah pa tudi nadomešča naziv doktorata znanosti (Univerza v Ljubljani, 2004, str. 1). Raziskovalec z izjavo torej opozarja, da bi za nekatera področja, kjer doktorat nemara ni najvišji dosežek, ki ga raziskovalci lahko dosežejo, tudi ARRS lahko, podobno kot UL, priznaval pomembna umetniška dela. Z odgovorom se pravzaprav dotika v drugem poglavju predstavljenega umetnostnega raziskovanja, ki se od raziskovanja v umetnosti razlikuje v tem, da umetnostnega ustvarjanja ne jemlje le kot predmet, ampak kot sredstvo, metodo proučevanja. Vse bolj se za uveljavitev tovrstnega raziskovanja vpeljuje umetniški doktorat, oba pojma pa povezuje denimo Dunajska deklaracija o umetnostnem raziskovanju (Culture Action Europe, 2020). Kljub temu, da je pri nas umetniški doktorat v zaključnih fazah akreditacije, to še ne pomeni, da bo raziskave na področju umetnostnega raziskovanja ARRS dodal med svoje šifrantne niti da bi takšen dodatek za večino sodelujočih v raziskavi dejansko bil zaželen, saj bi lahko pomenil manj sredstev za raziskovanje umetnosti, kot je to uveljavljeno trenutno.

Drugi največkrat omenjeni izziv v intervjujih, razporeditev ved in proces recenziranja, je bil v anketi uvrščen na zadnje mesto. Če anketo še nekoliko bolj specifično pogledamo, je kot najmanj kritični specifični izziv bila določena trenutna klasifikacija ARRS. V intervjujih gre predvsem za izziv, omenjen višje vertikalno v organizaciji UL. Zlasti ga je izpostavil dekan AG, prav tako je problematika naslovljena v novi strategiji razvoja AG za obdobje 2021–2027, kjer se nahaja znotraj definiranih strateških aktivnosti (Akademija za glasbo UL, 2022, str. 17). Akademija naj bi si v času izvajanja strategije prizadevala »podati in izpeljati pobudo za prevetritev šifrantov ARRS-ja.« A vendar konsenza o kritičnosti tega dejavnika

ni niti med intervjuvanci samimi. Raziskovalka AGRFT se denimo boji, da »[t]udi če bi za proučevanje umetnosti obstajal poseben šifrant, bi bilo sredstev morda manj.« Z drugimi besedami bi lahko v strategiji AG željena »prevetritev« pripeljala do slabše situacije, saj bi se nemara že tako majhna količina sredstev namenila zelo ozko definiranim temam, kjer bi bila možnosti konkurirati še slabša. Intervjuvanci so izpostavili tudi problem izbire relevantnih recenzentov, ki so lahko »veliki strokovnjaki, nekateri pa niso najbolj seznanjeni s specifikami v Sloveniji«, kar pa je trditev, ki bi zahtevala nadaljnjo proučevanje. Težavnost izbire pravih tujih recenzentov je tudi v literaturi prisotna, saj zlasti majhni narodi te izbirajo, ker je nevarnost pristranskosti (ali očitanja le-te) previsoka (Debackere in drugi, 2018a; FWF, brez datuma). Kljub morebitnim hibam sistema recenziranja, njegova široka in stoletja dolga tradicija trdoživost, ki jo razkriva njena kratka predstavitev v drugem poglavju (Kronick, 1990; Rennie, 2003), priča, da gre za humanizmu najbolj primeren način ocenjevanja, čemur ne oporekajo niti rezultati ankete. Sir Winston Churchill naj bi rekel, da je demokracija najslabši način vladanja, a kaj ko so vsi ostali slabši. Nekaj takega bržkone drži tudi za recenziranje, saj je to za področje umetnosti morda slabo, a kaj ko so drugi načini še precej slabši.

Kategorijo pomanjkanja in krčenja sredstev, znotraj katere je uvrščena tudi odsotnost projektnih pisarn na vseh članicah, saj bi ustanovitev le-te bila možna z več sredstvi, rezultati intervjujev po kritičnosti prav tako uvrščajo na drugo mesto, anketiranci pa na tretje. Čeprav rezultati primerjalne analize nacionalnih sistemov iz četrtega poglavja kažejo, da Slovenija za raziskave na področju umetnosti namenja večji delež sredstev kot druge države, raziskovalci verjamejo, da je sredstev za raziskovanje njihovega področja premalo. Možen razlog za to se lahko skriva v kljub veliki relativni majhni absolutni količini sredstev, ki morda komaj omogočajo pokritost vseh področij raziskovanja. Sentiment raziskovalcev dobro povzema izjava raziskovalke AGRFT, ki pravi, da »[č]e bi bil celoten 'budžet' za raziskave večji, ne bi bil tak problem«, prav tako pa tudi tista dekana AG, ki izpostavlja, da je občutek, »da obstaja vreča denarja, ki jo je treba čim bolj zaščititi.« Slednjo izjavo lahko nemara bolj kot kritiko premajhne količine sredstev razumemo v kontekstu težavne dostopnosti zaradi odsotnosti institucionalizirane oblike kandidiranja za njih. Umetniške institucije namreč pogosto nimajo kadra, ki bi se na razpise znal (konkurenčno) prijavljati, zato tudi iz moje raziskave izstopa želja po ustanovitvi projektne pisarne. Zlasti je to razvidno iz rezultatov ankete, kjer raziskovalci AG to uvrščajo v sam vrh težav. Visoko je tudi v hierarhiji raziskovalcev AGRFT, na ALUO pa takšna pisarna je, kar bržkone potrjuje tudi večji uspešnosti njenih raziskovalcev na razpisih. Raziskovalka AGRFT, denimo, potencial vidi v mednarodnih projektih za prijavo katerih »se le redko kdo odloči«. Ugotavlja, da bi »[p]otrebovali posebno službo oziroma projektno pisarno, ki bi nudila strokovno in administrativno podporo raziskovalni dejavnosti.«

Ta posebna služba je dobra priložnost za povezovanje med članicami UL in posledično zmanjševanje stroškov delovanja takšne pisarne. Kot ugotavlja raziskovalka AG »bi bilo morda smiselno, če bi imele vse umetniške akademije skupno projektno pisarno.« Omenjeni

izziv spada v kategorijo organizacije umetniških institucij znotraj UL, ki je bil znotraj ankete prepoznan kot drugi najbolj kritičen, kar ga uvršča precej višje v hierarhijo, določeno z intervjuji, kjer je bil najmanj pomemben. Neusklajenost prizadevanj za izboljšanje položaja raziskovalcev so kot največji izziv izpostavili raziskovalci AGRFT, zelo visoko so ga uvrstili tudi tisti z AG, zanemarljiv ni niti za ALUO. Za boljšo obravnavo kategorije bi bilo zanimivo pogledati, kako so prijave projektov organizirane na drugih fakultetah, zlasti na tistih, ki proučujejo druge vede. Takšna primerjava bi bila izvirna tudi v širšem merilu, saj je v pregledu literature ni mogoče najti.

Pomembno je dodati, da ima izbrana metodologija, čeravno je prilagojena problematiki (morda celo prav zato), nekaj omejitev. Število intervjuvancev je izrazito majhno. Intervjuvi so po definiciji subjektivni, zanesljivost iz njihove analize izhajajočih rezultatov pa je na eni strani pogojena z izborom intervjuvancev, izkušnjami in hitrimi reakcijami vpraševalca, ter samokritičnostjo, sposobnostjo samorefleksije intervjuvanca na drugi. Tako bi drugačen izbor intervjuvancev lahko dal drugačne začetne rezultate, bržkone pa bi na kakovost rezultatov pozitivno vplivalo njihovo večje število.

Pri anketi, kjer sem v proučevanje zajel celotno populacijo raziskovalcev umetniških akademij UL, je vzorec sicer večji kot 50 %, toda predstavlja le 27 sodelujočih. Multivariatna statistična analiza, ki bi lahko ponudila globlji vpogled v predmet proučevanja, zaradi majhnega števila odgovorov tako ni bila mogoča. Kljub temu verjamem, da pristop v dveh korakih dobro uravnoteži omejitve vsakega izmed njiju ter tako pomaga pri trdoživosti rezultatov raziskave.

»Boljše, lažje bi bilo, če bi nastopili skupaj in ne posamično«, je izjava ene izmed intervjuvank, ki dobro povzema na podlagi raziskovalnih rezultatov oblikovane predloge za prihodnost. V prvi vrsti predlagam, da akademije oblikujejo skupno stališče glede željenih sprememb. Raziskava kaže, da so v želji po spremembi meril ARRS enotne, povsem pa se ne strinjajo glede morebitne spremembe šifrantov, ki bi po mnenju sodelujočih v raziskavi nemara lahko položaj poslabšala. Tudi sam predlog spremembe meril bi bil močnejši, če bi bil usklajen in bi se nanj podpisale vse članice. Povezovalno vlogo bi lahko odigrala UL, ki je naslavljanje problematike nenazadnje zapisala v svojo aktualno strategijo. Umetniške akademije bi lahko izboljšale dostop do obstoječih in posegle po novih virih sredstev z oblikovanjem skupne projektne pisarne, ki bi bila specializirana za konkurenčno kandidiranje na domačih in mednarodnih razpisih. Skupna pisarna bi lahko znižala stroške posamezne članice, omogočila pa bi tudi doseganje kritične mase znanja in izkušenj, potrebnih za uspešne prijave na razpise.

6 SKLEP

Motivacija za delo na temi magistrskega dela je bila izboljšanje položaja raziskovalcev umetniških akademij v Sloveniji. Ta je pogojen z načinom ocenjevanja njihovega dela, ki se oblikuje na ravni države, kjer delujejo in kjer kandidirajo za raziskovalna sredstva. V literaturi se z vprašanji, kaj je kakovostno raziskovanje in kako se ga ocenjuje, uporabljata dva pojma: raziskovalna odličnost in raziskovanje ocenjevanja. Že hitri pregled literature pa pod vprašaj postavlja konsenz glede definicij in sestavnih elementov obeh pojmov, zlasti kadar je govora o ozkem, zaradi svojih specifik posebej zmuzljivem področju, kakršno je raziskovanje umetnosti. Delo je torej nastalo s specifičnim namenom izboljšanja položaja raziskovalcev na področju umetnosti, prav tako pa tudi z širšim, globalnim prispevati k obstoječemu dialogu o raziskovalni odličnosti ter ocenjevanju raziskovanja in k razumevanju razlik med nacionalnimi sistemi pri pojmovanju obeh.

Delo se z globalnega nivoja spušča proti lokalnemu. Prvi cilj je tako bil identificirati različne poglede na opredelitev raziskovalne odličnosti in metodološke pristope za njeno merjenje v obliki ocenjevanja raziskovanja. Za dosego cilja sem oblikoval prvo raziskovalno vprašanje, če obstaja konsenz, kaj je raziskovalna odličnost in kako uspešnost raziskovanja ocenjevati. To sem naredil s pregledom literature, nanašajoče se na oba pojma. Raziskovalni odličnosti sem sledil vse do njenih začetkov v sedemdesetih in osemdesetih letih, kjer se pojem vse bolj odcepi od sinonima za »dobro znanost« in dobiva vse kompleksnejše dimenzije, kot so vložki, procesi dela, rezultat in izidi (Tijssen, 2003). Nadaljeval sem s pregledom nasprotujočih si pojmovanj učinka med raziskovalci, med katerimi eni verjamejo, da obstaja jasna razmejitev med relativno odličnostjo rezultatov in učinkom, ki jih za širšo družbo ustvarja raziskovanje, drugi pa kakovost in družbene učinke vidijo kot dve različni dimenziji (Donovan, 2011). A zares različni pogledi na raziskovalno odličnost se začnejo pojavljati v povezavi z njenim merjenjem zlasti v času, ko se pojem začenja vse bolj pogosto uporabljati in sistematizirano pojavljati v zakonskih predpisih, s čimer pa postaja vse večja potreba po objektivnem, kvantitativnem merjenju – po ocenjevanju raziskovanja (Ferretti in drugi, 2018; Sørensen in drugi, 2016). Vendar vseh ved na podlagi istih kazalnikov ne moremo primerjati, saj so razlike v njihovi vrednosti med njimi, prav tako pa celo znotraj njih izjemno velike (Garfield, 2006; Klein, 2010, str. 2; Thelwall in Delgado, 2015, str. 819). Ravno potreba po objektivnem merjenju z namenom pravičnega dodeljevanja sredstev je tako vodila do razvoja sofisticiranih orodij bibliometrije, s katerimi si prizadevamo kar najbolj pravično ovrednotiti raziskovanje. Tako sem v delu predstavil faktor vpliva revije in različne kazalnike uspešnosti raziskovalcev samih, pri čemer sem osvetlil razlike med posameznimi vedami in znotraj njih, da bi prikazal težavnost takih postopkov, prav tako pa tudi burno razpravo, ki se o njih odvija v znanstveni literaturi.

Primerjalna analiza držav v naslednjem poglavju kaže, kako se različni pogledi na raziskovalno odličnost in ocenjevanje raziskovanja odražajo v različnih nacionalnih sistemih ocenjevanja raziskovanja. V analizo sem vključil Slovenijo, poleg nje pa še štiri države z različnimi prevladujočimi oblikami financiranja: institucionalnim, stabilnim in projektnim,

kompetitivnimi, prav tako pa z različnimi BDP. Kljub temu, da tudi znotraj bloka držav s prevladujočim stabilnim načinom financiranja najdemo različno implementirane PBRS, ki v njih lahko povečujejo kompetitivnost, sem razvil hipotezo, da prevladujoči projektni način financiranja zaradi kompetitivne narave negativno vpliva na delež sredstev, namenjen finančno, pa tudi bibliometrično manj zanimivim področjem, kot je raziskovanje umetnosti. Hipoteza se je izkazala za napačno, saj zelo kompetitivne države za financiranje raziskovanja humanizma, znotraj katerega sodi raziskovanje umetnosti, namenjajo zelo različne deleže sredstev. Kljub temu pa raziskava kaže na možno negativno povezavo med velikostjo gospodarstva, izraženo kot BDP, in deležem sredstev za raziskovanje humanizma. Zato bi bilo moje majhno raziskavo morda smiselno v prihodnosti razširiti na večji nivo, kjer bi bil trend bolje opazen, rezultati pa veljavni. A na prvo raziskovalno vprašanje sem lahko odgovoril negativno – konsenz definicij raziskovalne odličnosti ali načina ocenjevanja raziskovanja ne obstaja ne v teoriji ne v praksi, dosegel pa sem tudi prva dva cilja magistrskega dela.

Sledila je empirična raziskava, kjer sem pogled z globalnega nivoja uprl na lokalnega in v dveh fazah odgovarjal na vprašanje, kakšni so izzivi, s katerimi se soočajo raziskovalci s področja umetnosti, pri čemer sem preučeval populacijo raziskovalcev treh umetniških akademij UL: ALUO, AGRFT in AG. Zaradi fragmentiranega znanja o temi in prostorske (tri različne institucije) in časovne (različni mandati) razdrobljenosti dosedanjih prizadevanj sem v prvi fazi naredil globinske intervjuje s ključnimi deležniki, ki v organizaciji UL in treh akademij zavzemajo najrazličnejše položaje tako vertikalno (denimo raziskovalci različnih akademij) kot horizontalno (od vodstva institucij do raziskovalcev). Z njimi sem opravil polstrukturirane, eksplorativne intervjuje, na podlagi katerih sem oblikoval preliminarni seznam izzivov. V drugi fazi sem vsem aktivnim raziskovalcem, zabeleženim na SICRIS, poslal anketo, kjer sem v intervjujih določene izzive razporedil po kritičnosti. Odgovori tako ene kot druge faze kažejo, da med izzivi, ki sem jih uvrstil v kategorije, izstopajo merila ARRS (zlasti tista za vodjo projekta), sledi pa organizacija umetniških institucij znotraj UL, pomanjkanje sredstev ter razporeditev ved in proces recenziranja. Z določitvijo izzivov sem odgovoril na raziskovalno vprašanje in izpolnil tretji raziskovalni cilj.

Na podlagi rezultatov svetujem, da se akademije strateško povežejo in usklajeno oblikujejo skupna stališča. Poleg skupnega nastopa in morebitnega oblikovanja izjave na ravni UL bi tudi porabo sredstev, usmerjeno v izboljšanje položaja, lahko optimizirali tako, da bi se oblikovala skupna, prav za področje raziskovanja umetnosti specializirana projektna pisarna, ki bo pomagala pri konkurenčnemu kandidiranju tako za domača kot tudi tuja sredstva.

LITERATURA IN VIRI

1. Adler, R., Ewing, J. in Taylor, P. (2009). Citation Statistics. *Statistical Science*, 24(1), 1–14.
2. Akademija za glasbo UL. (2022). *Strategija razvoja Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani 2021–2027*. https://www.ag.uni-lj.si/e_files/content/objave%202022_23/Strategija%20razvoja%20UL%20AG%202021-2027_koncna%20verzija_julij%202022%20-%20za%20spletno%20stran.pdf
3. Alonso, S., Cabrerizo, F. J., Herrera-Viedma, E. in Herrera, F. (2009). h-Index: A review focused in its variants, computation and standardization for different scientific fields. *Journal of Informetrics*, 3(4), 273–289.
4. ARRS. (2016). *Šifrant raziskovalnih ved, področij in podpodročij*. <https://www.arrs.si/sl/akti/metod-skupna-15-5-spr1.asp>
5. ARRS. (2017, 27. november). *Klasifikacije, šifranti*. <https://www.arrs.si/sl/gradivo/sifranti/klasif-znan-FOS.asp>
6. ARRS. (2021). *Letno poročilo ARRS 2021*. <https://www.arrs.si/sl/finan/letpor/21/inc/Letno-porocilo-ARRS-2021.pdf>
7. ARRS. (2023, 10. januar). *Metodologija ocenjevanja prijav za razpise*. https://www.arrs.si/sl/akti/metod-skupna-17-26.asp#kvant_ocene
8. Baldwin, K., Namdari, S., Donegan, D., Kovatch, K., Ahn, J. in Mehta, S. (2013). 100 most cited articles in fracture surgery. *American journal of orthopedics*, 42(12), 547–552.
9. Baldwin, K. D., Kovatch, K., Namdari, S., Sankar, W., Flynn, J. M. in Dormans, J. P. (2012). The 50 most cited articles in pediatric orthopedic surgery. *Journal of Pediatric Orthopaedics Part B*, 21(5), 463–468.
10. Bletsas, A. in Sahalos, J. N. (2009). Hirsch index rankings require scaling and higher moment. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 60(12), 2577–2586.
11. Bornmann, L. in Daniel, H. D. (2010). How long is the peer review process for journal manuscripts? A case study on *Angewandte Chemie International Edition*. *Chimia*, 64(1–2), 72–77.
12. Bornmann, L., Mutz, R. in Daniel, H.-D. (2008). Are there better indices for evaluation purposes than the h index? A comparison of nine different variants of the h index using data from biomedicine. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 59(5), 830–837.
13. Campbell, P. (2005). Not-so-deep impact. *Nature*, 435(7045), 1003–1004.
14. Cañibano, C., Vilardell, I., Corona-Sobrino, C. in Benito-Amat, C. (2018). The evaluation of research excellence and the dynamics of knowledge production in the humanities: The case of history in Spain. *Science and Public Policy*, 45(6), 775–789.
15. Chesbrough, H. (2003). The Era of Open Innovation. *MIT Sloan Management Review*, 44(3), 35–41.

16. Clarivate Analytics. (2021a). *Introducing the Journal Citation Indicator: A New, Field-Normalized Measurement of Journal Citation Impact* [objava na blogu]. <https://clarivate.com/blog/introducing-the-journal-citation-indicator-a-new-field-normalized-measurement-of-journal-citation-impact/>
17. Clarivate Analytics. (2021b). *Journal Citation Reports*. <https://jcr.clarivate.com/jcr/browse-journals?query=ewAiAGMAYQB0AGUAZwBvAHIAaQBIAHMAIgA6AFsAIgBQAFkAOgAgAE0ARQBEEkAQwBJAE4ARQAsACAARwBFAE4ARQBSAEEATAAgACYAIABJAE4AVABFAFIATgBBAEwAIgBdAH0A>
18. Colavizza, G., Peroni, S. in Romanello, M. (2022). The case for the Humanities Citation Index (HuCI): a citation index by the humanities, for the humanities. *International Journal on Digital Libraries*.
19. Culture Action Europe. (2020). *Vienna declaration on artistic research*. https://cultureactioneurope.org/download/?filename=/files/2020/06/Vienna-Declaration-on-AR_corrected-version_24-June-20-1.pdf
20. Cuntz, A. (2015). *RIO Country Report Austria 2014* (JRC Science and Policy Report, izdaja JRC96293). Publications Office of the European Union.
21. Davis, P. M. in Cochran, A. (2015). *Cited half-life of the journal literature*. <https://arxiv.org/pdf/1504.07479.pdf>
22. de Bruin, R. E., Kint, A., Luwel, M. in Moed, H. F. (1993). A study of research evaluation and planning: the University of Ghent. *Research Evaluation*, 3(1), 25–41.
23. Debackere, K., Arnold, E., Sivertsen, G., Spaapen, J. in Sturn, D. (2018a). *Mutual learning exercise: performance-based funding of university research: Horizon 2020 Policy Support Facility, summary report*. Publications Office of the European Union.
24. Debackere, K., Arnold, E., Sivertsen, G., Spaapen, J. in Sturn, D. (2018b). *Performance-based funding of university research*. Publications Office of the European Union.
25. Donovan, C. (2011). State of the art in assessing research impact: Introduction to a special issue. *Research Evaluation*, 20(3).
26. Durieux, V. in Gevenois, P. A. (2010). Bibliometric Indicators: Quality Measurements of Scientific Publication. *Radiology*, 255(2), 342–351.
27. Egghe, L. (2006). Theory and practise of the g-index. *Scientometrics*, 69(1), 131–152.
28. Espeland, W. (2015). Narrating numbers. V J. Mugler, R. Rottenburg, S. E. Merry, in S.-J. Park (ur.), *The World of Indicators: The Making of Governmental Knowledge through Quantification* (str. 56–75). Cambridge University Press.
29. Estonian Academy of Sciences. (2007). *Knowledge-Based Estonia: An Action Plan for the Research and Development and Innovation Policy in Estonia*. https://www.akadeemia.ee/wpcontent/uploads/2020/06/eas_knowledgebasedestonia-2002-06.pdf
30. Estonian Research Council. (2022). *Estonian Research 2022*. https://www.etag.ee/wp-content/uploads/2022/01/Estonian_Research_2022.pdf

31. European Parliament. (2000). *The Lisbon Strategy*. https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/empl/dv/lisbonstrategybn_/lisbonstrategybn_en.pdf
32. Eurostat. (2023a). *Gross domestic expenditure on research and development (GERD) by funding sector and source of funds*. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/GBA_FUNDMOD/default/table?lang=en
33. Eurostat. (2023b). *Research and development (R&D) statistics*. https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/rd_esms.htm
34. Ferretti, F., Pereira, Â. G., Vértesy, D. in Hardeman, S. (2018). Research excellence indicators: time to reimagine the ‘making of’? *Science and Public Policy*, 45(5), 731–741.
35. Forbes, I. in Abrams, D. (2004). International social science research: Craft industry or baby behemoth? *International Social Science Journal*, 56(180), 227–244.
36. FWF. (brez datuma). *Evaluation of the Austrian Science Fund (FWF)*. https://www.fwf.ac.at/fileadmin/files/Dokumente/Entscheidung_Evaluation/EN_evaluation-fwf/evaluation-en_fwf.pdf
37. Gallie, W. B. (1955). Essentially contested concepts. *Proceedings of the Aristotelian society*, 56, 167–198.
38. Gardner, S. in Véliz Calderón, D. (2014). Evinced the Ratchet: A Thematic Analysis of the Promotion and Tenure Guidelines at a Striving University. *The Review of Higher Education*, 38(1), 105–132.
39. Garfield, E. (1955). Citation indexes for science; a new dimension in documentation through association of ideas. *Science*, 122(3159), 108–111.
40. Garfield, E. (1999). Journal impact factor: a brief review. *Canadian Medical Association Journal*, 161(8), 979–980.
41. Garfield, E. (2006). The History and Meaning of the Journal Impact Factor. *Journal of the American Medical Associations*, 295(1), 90–93.
42. Garfield, E. in Sher, I. H. (1963). *Genetics citation index*. Institute for Scientific Information Systems.
43. Geuna, A. in Piolatto, M. (2016). Research assessment in the UK and Italy: Costly and difficult, but probably worth it (at least for a while). *Research Policy*, 45(1), 260–271.
44. Haeffner-Cavaillon, N. in Graillot-Gak, C. (2009). The use of bibliometric indicators to help peer-review assessment. *Archivum Immunologiae et Therapiae Experimentalis*, 57(1), 33–38.
45. Hammarfelt, B. (2016). Beyond coverage: Toward a bibliometrics for the humanities. V *Research assessment in the humanities* (str. 115–131). Springer, Cham.
46. Hammarfelt, B. (2017). Four claims on research assessment and metric use in the humanities. *Bulletin of the Association for Information Science and Technology*, 43(5), 33–38.
47. Harzing, A.-W. (2010). *The publish or perish book*. Tarma Software Research.

48. Hirsch, J. E. (2005). An index to quantify an individual's scientific research output. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 102(46), 16569–16572.
49. Hoeffel, C. (1998). Journal impact factors. *Allergy*, 53(12), 1225.
50. Jackson, D. N. in Rushton, J. P. (1987). *Scientific excellence: Origins and assessment*. Sage Publications.
51. Jones, R., Hughes, T., Lawson, K. in DeSilva, G. (2017). Citation analysis of the 100 most common articles regarding distal radius fractures. *Journal of Clinical Orthopaedics and Trauma*, 8(1), 73–75.
52. Jonkers, K. in Zacharewicz, T. (2016). *Research performance based funding systems: A comparative assessment*. Publications Office of the European Union.
53. Joshi, M. A. (2014). Bibliometric indicators for evaluating the quality of scientific publications. *J Contemp Dent Pract*, 15(2), 258–262.
54. Kelly, C. D. in Jennions, M. D. (2006). The h index and career assessment by numbers. *Trends in Ecology & Evolution*, 21(4), 167–170.
55. Khan, N. R., Thompson, C. J., Taylor, D. R., Gabrick, K. S., Choudhri, A. F., Boop, F. R. in Klimo, P., Jr. (2013). Part II: Should the h-index be modified? An analysis of the m-quotient, contemporary h-index, authorship value, and impact factor. *World Neurosurg*, 80(6), 766–774.
56. Klein, J. (2010). What is artistic research. *Gegenworte*, 23, 1–8.
57. Kosmulski, M. (2006). A new Hirsch-type index saves time and works equally well as the original h-index. *ISSI Newsletter*, 2(3), 4–6.
58. Kronick, D. A. (1990). Peer review in 18th-century scientific journalism. *Journal of the American Medical Associations*, 263(10), 1321–1322.
59. Lee, C. J. in Moher, D. (2017). Promote scientific integrity via journal peer review data. *Science*, 357(6348), 256–257.
60. Light, R. in Harrison, J. A. (2022). Misapplied Metrics: Variation in the h-index within and between disciplines. <https://osf.io/preprints/socarxiv/c9nvg/>
61. Linde, A. (1998). On the pitfalls of journal ranking by Impact Factor. *European Journal of Oral Sciences*, 106(1), 525–526.
62. Lundberg, J. (2007). Lifting the crown—citation z-score. *Journal of Informetrics*, 1(2), 145–154.
63. Malesios, C. C. in Psarakis, S. (2014). Comparison of the h-index for different fields of research using bootstrap methodology. *Quality & Quantity*, 48(1), 521–545.
64. McKiernan, E. C., Schimanski, L. A., Muñoz Nieves, C., Matthias, L., Niles, M. T. in Alperin, J. P. (2019). Use of the Journal Impact Factor in academic review, promotion, and tenure evaluations. *Elife*, 8, 1–12.
65. Merckx, F., Weijden, I., Oostveen, A.-M., Van den Besselaar, P. in Spaapen, J. (2007). Evaluation of Research in Context; a Quick Scan of an Emerging Field. *Investigative Ophthalmology & Visual Science*. https://www.betterevaluation.org/sites/default/files/NL_Quick_Scan.pdf

66. Merton, R. K. (1960). Recognition and excellence: instructive ambiguities. V A. Yarmolinsky (ur.), *Recognition of Excellence* (str. 419–437). The Free Press.
67. Merton, R. K. (1973). *The sociology of Science: Theoretical and Empirical Investigations*. The University of Chicago Press.
68. Moed, H. F., De Bruin, R. E. in Van Leeuwen, T. N. (1995). New bibliometric tools for the assessment of national research performance: Database description, overview of indicators and first applications. *Scientometrics*, 33(3), 381–422.
69. Moher, D., Galipeau, J., Alam, S., Barbour, V., Bartolomeos, K., Baskin, P., Bell-Syer, S., Cobey, K. D., Chan, L., Clark, J., Deeks, J., Flanagan, A., Garner, P., Glenny, A.-M., Groves, T., Gurusamy, K., Habibzadeh, F., Jewell-Thomas, S., Kelsall, D., ...Zhaori, G. (2017). Core competencies for scientific editors of biomedical journals: consensus statement. *BMC Medicine*, 15(1), 167.
70. Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD. (1996). *The knowledge-based economy*. <https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=OCDE/GD%2896%29102&docLanguage=En>
71. Opthof, T., Coronel, R. in Janse, M. J. (2000). Submissions, editorial process and impact factor 1992-2000: Focus on Europe. *Cardiovascular Research*, 47(2), 203–206.
72. Opthof, T. in Leydesdorff, L. (2010). Caveats for the journal and field normalizations in the CWTS (“Leiden”) evaluations of research performance. *Journal of Informetrics*, 4(3), 423–430.
73. Patro, S. G. in Sahu, D.-K. K. (2015). Normalization: A Preprocessing Stage. *IARJSET*. <https://arxiv.org/abs/1503.06462>
74. Pinar, M. in Horne, T. (2021). Assessing research excellence: Evaluating the Research Excellence Framework. *Research Evaluation*, 31(2), 173–187.
75. Polanyi, M., Ziman, J. in Fuller, S. (1962). The republic of science: its political and economic theory. *Minerva*, 38(1), 54–73.
76. Pontika, N., Klebel, T., Correia, A., Metzler, H., Knoth, P. in Ross-Hellauer, T. (2022). Indicators of research quality, quantity, openness, and responsibility in institutional review, promotion, and tenure policies across seven countries. *Quantitative Science Studies*, 3(4), 888–911.
77. Pudovkin, A. in Garfield, E. (2004). Rank-normalized impact factor: a way to compare journal performance across subject categories. V *Proceedings of the 67th Annual Meeting of the American Society for Information Science & Technology* (str. 507–515), Silver Spring.
78. Reale, E., Avramov, D., Canhial, K., Donovan, C., Flecha, R., Holm, P., Larkin, C., Lepori, B., Mosoni-Fried, J. in Oliver, E. (2018). A review of literature on evaluating the scientific, social and political impact of social sciences and humanities research. *Research Evaluation*, 27(4), 298–308.
79. Reale, E., Lepori, B. in Scherngell, T. (2017). *Analysis of national public research funding (PREF) – Final Report*. Publications Office of the European Union.

80. Rehn, C. in Kronman, U. (2008). *Bibliometric handbook for Karolinska Institutet*. <https://kib.ki.se/media/469/>
81. Rennie, D. (2003). Editorial peer review: Its development and rationale. *Peer Review in Health Sciences*, 2, 1–13.
82. Research Excellence Framework. (2019). *Guidance on submissions*. https://www.ref.ac.uk/media/1447/ref-2019_01-guidance-on-submissions.pdf
83. Schmoch, U. (1997). Indicators and the relations between science and technology. *Scientometrics*, 38(1), 103–116.
84. Schubert, A. in Braun, T. (1986). Relative indicators and relational charts for comparative assessment of publication output and citation impact. *Scientometrics*, 9(5), 281–291.
85. Seglen, P. O. (1997). Why the impact factor of journals should not be used for evaluating research. *British Medical Journal*, 314(7079), 498–502.
86. SICRIS. (brez datuma). *Evidenca raziskovalnih organizacij*. <https://cris.cobiss.net/ecris/si/sl>
87. Smith, S., Ward, V. in House, A. (2011). ‘Impact’ in the proposals for the UK's Research Excellence Framework: Shifting the boundaries of academic autonomy. *Research Policy*, 40(10), 1369–1379.
88. Sørensen, M. P., Bloch, C. in Young, M. (2016). Excellence in the knowledge-based economy: from scientific to research excellence. *European Journal of Higher Education*, 6(3), 217–236.
89. Squazzoni, F., Grimaldo, F. in Marušić, A. (2017). Publishing: Journals could share peer-review data. *Nature*, 546(7658), 352–352.
90. Swiss National Science Foundation. (2023). *Overview of funding schemes*. <https://www.snf.ch/en/9o5ezhuSIHENVQxr/page/overview-of-funding-schemes>
91. Swiss National Science Foundation. (brez datuma). *Key figures by disciplines*. <https://data.snf.ch/key-figures/disciplines?s5=1&s2=1>
92. Thelwall, M. in Delgado, M. (2015). Arts and humanities research evaluation: No metrics please, just data. *Journal of Documentation*, 71(4), 817–833.
93. Tijssen, R. J. W. (2003). Scoreboards of research excellence. *Research Evaluation*, 12(2), 91–103.
94. Udovič, B., Bučar, M. in Hristov, H. (2016). *RIO Country Report 2015: Slovenia*. Publications Office of the European Union.
95. UK Research and Innovation – UKRI. (2022a). *Research and Innovation Annual Report and Accounts 2021-22*. <https://www.gov.uk/government/publications/ukri-annual-report-and-accounts-2021-to-2022>
96. UK Research and Innovation – UKRI. (2022b). *UKRI Budget Allocation Explainer 2022/23-2023/24-2024/25*. <https://www.ukri.org/wpcontent/uploads/2022/08/UKRI-090822-BudgetAllocationExplainer-2022To2023-2023To2024 2024To2025.pdf>
97. UK Research and Innovation. – UKRI. (2023). *Research Excellence Framework*. <https://www.ukri.org/about-us/research-england/research-excellence/research-excellence-framework/>

98. University of Edinburgh. (2023). *About the Research Assessment Exercise*. <https://www.ed.ac.uk/research/assessment/rae/about>
99. Univerza v Ljubljani. (2004). *Pravilnik o merilih in postopku za podeljevanje priznanj pomembnih umetniških del kot pogoju za izvolitev v naziv na Univerzi v Ljubljani*. https://www.uni-lj.si/mma/Pravilnik_PPUD.pdf%20/2013071114373983/
100. van Benthem, J. in Martinez, M. (2006). *The Stories of Logic and Information*. <https://eprints.illc.uva.nl/id/eprint/278/1/PP-2008-04.text.pdf>
101. van Dalen, R., Mehmood, S., Verstraten, P. in van der Wiell, K. (2014). *Public funding of science: An international comparison*. <https://www.cpb.nl/sites/default/files/publicaties/download/cpb-background-document-march-2014-public-funding-science-international-comparison.pdf>
102. van der Meulen, B. in Rip, A. (2000). Evaluation of societal quality of public sector research in the Netherlands. *Organization*, 9(1), 11–25.
103. Vinkler, P. (1986). Evaluation of some methods for the relative assessment of scientific publications. *Scientometrics*, 10(3), 157–177.
104. von Borries, F. (2015). Artistic research — why and wherefore? *Journal of Science Communication*, 14(1), 1–5.
105. Waltman, L., van Eck, N. J., van Leeuwen, T. N., Visser, M. S. in van Raan, A. F. J. (2011). Towards a new crown indicator: Some theoretical considerations. *Journal of Informetrics*, 5(1), 37–47.
106. Watermeyer, R. (2016). Impact in the REF: issues and obstacles. *Studies in Higher Education*, 41(2), 199–214.
107. Weinberg, A. M. (1963). Criteria for scientific choice. *Minerva*, 1(2), 159–171.
108. Weingart, P. (2005). Impact of bibliometrics upon the science system: Inadvertent consequences? *Scientometrics*, 62(1), 117–131.
109. World Bank. (brez datuma). *GDP (current US\$)*. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>
110. Zacharewicz, T., Lepori, B., Reale, E. in Jonkers, K. (2018). Performance-based research funding in EU Member States—a comparative assessment. *Science and Public Policy*, 46(1), 105–115.

PRILOGE

Priloga 1: Klasifikacija ARRS (2023)

1	Naravoslovje	
1.01	Matematika	
	1.01.01	Analiza
	1.01.02	Topologija
	1.01.03	Numerična in računalniška matematika
	1.01.04	Algebra
	1.01.05	Teorija grafov
	1.01.06	Verjetnostni račun in statistika
1.02	Fizika	
	1.02.01	Fizika kondenzirane materije
	1.02.02	Teoretična fizika
	1.02.03	Astronomija
	1.02.04	Meteorologija in oceanografija
	1.02.05	Fizika srednjih in nizkih energij
	1.02.06	Eksperimentalna fizika osnovnih delcev
	1.02.07	Biofizika
	1.02.08	Medicinska fizika
1.03	Biologija	
	1.03.01	Zoologija in zoofiziologija
	1.03.02	Botanika
	1.03.03	Ekosistemi
	1.03.04	Rastlinska fiziologija
1.04	Kemija	
	1.04.01	Fizikalna kemija
	1.04.02	Strukturna kemija
	1.04.03	Anorganska kemija
	1.04.04	Organska kemija
	1.04.05	Analizna kemija
	1.04.06	Geokemija
1.05	Biokemija in molekularna biologija	
1.06	Geologija	
	1.06.01	Mineralogija in petrologija
	1.06.02	Paleontologija in biostratigrafija
	1.06.03	Sedimentologija
	1.06.04	Geokemija
	1.06.05	Geofizika
	1.06.06	Regionalna geologija
	1.06.07	Naravni viri (mineralne in energetske surovine ter voda)
	1.06.08	Geologija okolja
	1.06.10	Informacijski sistemi
1.07	Računalniško intenzivne metode in aplikacije	
	1.07.01	Algoritmi
	1.07.02	Optimizacije
	1.07.03	Simulacije
1.08	Varstvo okolja	
1.09	Farmacija	
2	Tehnika	
2.01	Gradbeništvo	
	2.01.01	Gradbeni materiali
	2.01.02	Geotehnika
	2.01.03	Konstrukcije v gradbeništvu

	2.01.04	Potresno inženirstvo
	2.01.05	Gradbena fizika
	2.01.06	Računalniško integrirana graditev objektov
2.02	Kemijško inženirstvo	
	2.02.01	Transportni pojavi
	2.02.02	Separacijski procesi
	2.02.03	Procesno sistemsko inženirstvo
	2.02.04	Kataliza in reakcijsko inženirstvo
	2.02.05	Polimerno inženirstvo
	2.02.06	Biokemijško inženirstvo
	2.02.07	Anorganski produkti
	2.02.08	Organski produkti
	2.02.09	Tehnika za varstvo okolja
2.03	Energetika	
	2.03.01	Smotrna raba energije
	2.03.02	Goriva in tehnologija za konverzijo energije
	2.03.03	Obnovljivi viri in tehnologije
	2.03.04	Energetski postroji
	2.03.05	Sistemske raziskave
2.04	Materiali	
	2.04.01	Anorganski nekovinski materiali
	2.04.02	Kovinski materiali
	2.04.03	Polimerni materiali
2.05	Mehanika	
	2.05.01	Analitična mehanika
	2.05.02	Eksperimentalna mehanika
	2.05.03	Numerično modeliranje
	2.05.04	Konstrukcijska mehanika
	2.05.05	Mehanika fluidov
2.06	Sistemi in kibernetika	
	2.06.01	Tehnologija vodenja sistemov
	2.06.02	Znanja o sistemih in vodenju sistemov
	2.06.03	Postopki in orodja za načrtovanje in izvedbo sistemov vodenja
	2.06.04	Gradniki za sisteme vodenja
	2.06.05	Področja uporabe
	2.06.06	Spremljajoča področja
	2.06.07	Biomedicinska tehnika
	2.06.08	Medicinska elektronika
	2.06.09	Medicinska fizika
	2.06.10	Medicinska informatika
2.07	Računalništvo in informatika	
	2.07.01	Računalniške strukture, sistemi in mreže - programska oprema
	2.07.02	Računalniške strukture, sistemi in mreže - strojna oprema
	2.07.03	Programirne tehnologije - programska oprema
	2.07.04	Programirne tehnologije - strojna oprema
	2.07.05	Informacijski sistemi - programska oprema
	2.07.06	Informacijski sistemi - strojna oprema
	2.07.07	Inteligentni sistemi - programska oprema
	2.07.08	Inteligentni sistemi - strojna oprema
2.08	Telekomunikacije	
2.09	Elektronske komponente in tehnologije	
	2.09.01	Materiali za elektronske komponente
	2.09.02	Elektronske komponente

	2.09.03	Mikroelektronika
	2.09.04	Optoelektronika
	2.09.05	Vakuumistika
	2.09.06	Karakterizacija elektronskih komponent in materialov
2.10	Proizvodne tehnologije in sistemi	
	2.10.01	Proizvodna kibernetika
	2.10.02	Izdelovalna tehnologija
	2.10.03	Avtomatizacija
	2.10.04	Robotika
	2.10.05	Industrijski inženiring
	2.10.06	Varilstvo
2.11	Konstruiranje	
	2.11.01	Osnovna in sistemska znanja
	2.11.02	Specialna konstrukcijska znanja
	2.11.03	Specialna razvojna znanja
	2.11.04	Strojni deli, stroji in naprave
2.12	Električne naprave	
	2.12.01	Elektromagnetni pretvorniki
	2.12.02	Pretvorniki močnostne elektronike
	2.12.03	Integrirani pogonski sistemi
	2.12.04	Stikalne naprave
2.13	Procesno strojništvo	
	2.13.01	Večfazni sistemi
	2.13.02	Prenosnost v trdninah in tekočinah
	2.13.03	Transmisijski sistemi
	2.13.04	Industrijski hazard
	2.13.05	Kriogenika
	2.13.06	Zgorevanje
	2.13.07	Vodna moč
2.14	Tekstilstvo in usnjarstvo	
	2.14.01	Tekstilna in tehnična vlakna
	2.14.02	Tekstilna kemija
	2.14.03	Tekstilno mehanski procesi
	2.14.04	Konfekcioniranje in oblikovanje tekstilij
	2.14.05	Usnjarstvo in predelava usnja
2.15	Meroslovje	
	2.15.01	Senzorji in zajemanje podatkov
	2.15.02	Signali in prenos
	2.15.03	Procesiranje in vrednotenje
	2.15.04	Metrologije področij
2.16	Rudarstvo in geotehnologija	
	2.16.01	Rudarstvo
	2.16.02	Disperzni sistemi
	2.16.03	Geotehnologija
	2.16.04	Geotehnika
2.17	Geodezija	
2.19	Promet	
	2.19.01	Prometna tehnika in tehnologija
	2.19.02	Podjetniška logistika
	2.19.03	Prometni sistemi
2.20	Vodarstvo	
2.21	Tehnološko usmerjena fizika	
2.22	Komunikacijska tehnologija	

		2.22.01	Grafična tehnologija
		2.22.02	Interaktivna tehnologija
3	Medicina		
	3.01	Mikrobiologija in imunologija	
	3.02	Stomatologija	
	3.03	Nevrobiologija	
	3.04	Onkologija	
	3.05	Reprodukcija človeka	
	3.06	Srce in ožilje	
	3.07	Metabolne in hormonske motnje	
	3.08	Javno zdravstvo (varstvo pri delu)	
	3.09	Psihiatrija	
4	Biotehnika		
	4.01	Gozdarstvo, lesarstvo in papirništvo	
		4.01.01	Gozd - gozdarstvo
		4.01.02	Lesarstvo
		4.01.03	Papirništvo
	4.02	Živalska produkcija in predelava	
		4.02.01	Genetika in selekcija
		4.02.02	Prehrana živali
		4.02.03	Etologija in tehnologija v živinoreji
		4.02.04	Predelava animalnih surovin
	4.03	Rastlinska produkcija in predelava	
		4.03.01	Kmetijske rastline
		4.03.02	Tla in mikroklima
		4.03.03	Voda, kmetijski prostor, okolje
		4.03.04	Naravovarstveno kmetijstvo
		4.03.05	Fitomedicina
		4.03.06	Kmetijska tehnika
		4.03.07	Tehnologija živil rastlinskega izvora
		4.03.08	Ekonomika agroživilstva in razvoj podeželja
	4.04	Veterina	
		4.04.01	Morfologija, fiziologija in reprodukcija živali
		4.04.02	Animalna patologija in epizootiologija
		4.04.03	Terapija in zdravstveno varstvo živali
		4.04.04	Zdravstvo živali z vidika očuvanja črede
		4.04.05	Zdravstveno varstvo živil živalskega izvora
	4.05	Urejanje krajine	
	4.06	Biotehnologija	
		4.06.01	Tehnologija rekombinantne DNA
		4.06.02	Bioinženirstvo
		4.06.03	Animalna biotehnologija
		4.06.04	Mikrobna biotehnologija
		4.06.05	Rastlinska biotehnologija
		4.06.06	Zaključni procesi v biotehnologiji
5	Družboslovje		
	5.01	Vzgoja in izobraževanje	
		5.01.01	Pedagogika
		5.01.02	Andragogika
		5.01.03	Specialna didaktika
		5.01.04	Defektologija
	5.02	Ekonomija	
		5.02.01	Ekonomske vede

	5.02.02	Poslovne vede
5.03	Sociologija	
5.04	Upravne in organizacijske vede	
	5.04.01	Javna uprava
	5.04.02	Javne službe
	5.04.03	Management
	5.04.04	Logistika
5.05	Pravo	
5.06	Politične vede	
	5.06.01	Politologija
	5.06.02	Mednarodni odnosi
	5.06.03	Komunikologija
	5.06.04	Obramboslovje
5.07	Kriminologija in socialno delo	
5.08	Urbanizem	
5.09	Psihologija	
5.10	Šport	
	5.10.01	Kineziologija - pedagoški vidik (športna vzgoja, trening, motorično učenje)
	5.10.02	Kineziologija - medicinski vidik (ortopedija, fizioterapija itn.)
	5.10.03	Kineziologija - biomehanski, biometrični vidik
5.11	Narodno vprašanje	
	5.11.01	Narodno vprašanje - družboslovni vidik
	5.11.02	Narodno vprašanje - humanistični vidik
5.12	Arhitektura in oblikovanje	
	5.12.01	Arhitektura
	5.12.02	Oblikovanje (industrijsko, vizualno)
5.13	Informacijska znanost in bibliotekarstvo	
6	Humanistika	
6.01	Zgodovinopisje	
6.02	Arheologija	
6.03	Antropologija	
	6.03.01	Fizična antropologija
	6.03.02	Socialna in kulturna antropologija
6.04	Etnologija	
6.05	Jezikoslovje	
	6.05.01	Raziskovanje posameznih jezikov
	6.05.02	Teoretično in uporabno jezikoslovje
6.06	Kulturologija	
6.07	Literarne vede	
6.08	Muzikologija	
6.09	Umetnostna zgodovina	
6.10	Filozofija	
6.11	Teologija	
6.12	Geografija	
	6.12.01	Fizična geografija
	6.12.02	Družbena geografija
	6.12.03	Historična geografija
	6.12.04	Regionalna geografija
	6.12.05	Aplikativna geografija
7	Interdisciplinarne raziskave	
7.01	Raziskovalni program "Narava in civilizacijsko-kulturna podoba slovenskega prostora in človeka skozi čas" (NCKS)	
7.02	Interdisciplinarne raziskave (ni razvrščeno drugje)	

Priloga 2: Osnutki eksplorativnih intervjujev

Intervju z dekanom AG, 10. 3. 2022

1. Kaj so po vašem mnenju izzivi, s katerimi se soočajo raziskovalci umetniških akademij UL?
2. Kaj je bilo do sedaj storjenega za izboljšanje stanja?
3. Se je s kom na ARRS že govorilo?
4. Kakšno je mnenje o problematiki UL?
5. Ali je problem bolj zaradi tega, ker ni raziskovanja umetnosti kot področja znotraj vede humanistike, ali zaradi tega, ker je težje zadostiti merilom oziroma kazalnikom uspešnosti raziskovalcev?
6. Kako je z dosedaj prijavljenimi projekti? Je AG lahko matična institucija?
7. Je Akademija vpisana v razvid raziskovalnih organizacij v SICRIS?
8. Ali je kakšen raziskovalec z Akademije že imel prijavljen projekt? Je kdo, ki ga je poskušal prijaviti, pa ni bil uspešen?
9. Ali obstaja že kakšen obstoječ predlog glede kazalnikov za področje umetnosti – morda v povezavi s habilitacijskimi merili?

Intervju s poznavalko področja z UL, 16. 4. 2023

1. Kako se definicija kakovosti razlikuje glede na to, za katero izmed področij gre?
2. Znotraj UL lahko najdemo tri umetniške akademije, ki so hkrati pedagoške institucije, ob enem pa znotraj njih delujejo še raziskovalne ekipe. Zlasti s presekom umetniške ter raziskovalne dejavnosti se ukvarja tudi moja naloga. Na kakšen način je torej urejeno evalvirane tovrstnih institucij, povezanih z vsemi tremi področji?
3. Moja naloga nastaja pod naslovom Izzivi kandidiranja raziskovalcev umetniških akademij na razpisih ARRS. Izhaja iz problematike, ki jo je AG formalno naslovlila v Strategiji razvoja AG 2021–2027, v kateri ugotavlja, da njeni raziskovalci težje kandidirajo na razpisih Agencije. Ali je v preteklosti že prišla pobuda za novo ureditev tega področja ali vsaj sprejetja skupnega stališča na ravni UL?
4. Če je odgovor da (oziroma če je do podobnega poziva prišlo na ravni UL), ali je bil vzpostavljen kontakt z ARRS? Kakšen je bil odziv s strani ARRS? S kom se je komuniciralo?
5. Ali obstajajo formalna stališča UL glede raziskovanja na področju umetnosti? Če da, kakšna so?
6. Zanimiv dokument, ki odraža potrebo po različnih kriterijih ocenjevanja zaposlenih na področju umetnosti, so habilitacijska merila UL. Menite, da bi bilo na podoben način mogoče ocenjevati projekte s področja raziskovanja umetnosti?
7. Drugačen način ocenjevanj bi bržkone zahteval dodatne kazalce. Na kaj bi se kazalci lahko naslanjali – omenjena habilitacijska merila; kazalce, kot jih sedaj lahko najdemo v poročilih komisij za kakovost posameznih članic UL; zglede iz tujine?
8. Kaj so po vašem mnenju izzivi, s katerimi se soočajo raziskovalci umetniških institucij UL?

Intervju s prorektorjem za umetniško dejavnost UL, 20. 4. 2023

1. Moja naloga nastaja pod naslovom Izzivi kandidiranja raziskovalcev umetniških akademij na razpisih ARRS. Izhaja iz problematike, ki jo je AG formalno naslovila v Strategiji razvoja AG 2021–2027, v kateri ugotavlja, da njeni raziskovalci težje kandidirajo na razpisih Agencije. Ali je bila v preteklosti na Univerzi problematika že kdaj obravnavana in kakšna so bila njena stališča?
2. Ali je bil vzpostavljen kontakt z ARRS? Kdo je dal pobudo?
3. Ali se bo problem naslovil s kakšno delovno skupino?
4. Kaj so po vašem mnenju izzivi, s katerimi se soočajo raziskovalci umetniških akademij UL?
5. Poleg tiste AG je v sprejemanju tudi nova strategija UL. Ali je reševanje opisane problematike v njej predvideno? Kakšna je časovnica?
6. V zadnjih fazah akreditacije je umetniški doktorat, ki odpira nove možnosti raziskovanja, ki umetnosti ne jemlje le kot možen objekt raziskovanja, ampak kot sredstvo, metodološki pristop. Je s strani ministrstva načrtovano, da akreditacija umetniškega doktorata prinese tudi spremembo zakonodaje financiranja projektov, ki trenutno zaradi sistema šifrantov ARRS ne omogoča kandidiranja (bodočim) raziskovalcev s teh področij? Na kakšen način bo posredovala UL?
7. Ena izmed intervjuvank je izpostavila problem koordinacije med članicami, zlasti umetniškimi akademijami, ki jih spremembe zadevajo. Obstaja načrt za uskladitev prizadevanj v skupnem interesu? Ali je problem pri drugih akademijah

Intervju z raziskovalko AGRFT, vodjo programske skupine, 18. 8. 2022

1. Moja naloga nastaja pod naslovom Izzivi kandidiranja raziskovalcev umetniških akademij na razpisih ARRS. Izhaja iz problematike, ki jo je AG formalno naslovlila v Strategiji razvoja AG 2021–2027, v kateri ugotavlja, da njeni raziskovalci na razpisih Agencije uspešno kandidirajo težje kot njihovi kolegi z drugih fakultet. Omenjeno potrjujejo tudi dosedajšnji intervjuji na AG ter UL. Pri pregledu raziskovalnih in razvojnih projektov, objavljenih na spletni strani AGRFT in SICRIS, sem opazil tudi zmanjšanje števila (lastnih) projektov raziskovalcev AGRFT (od leta 1996 do nekako 2009 je bilo projektov precej, od 2009 naprej pa nobenega). Zanima me, kako je z raziskovanjem, kandidiranjem za sredstva na AGRFT? Koliko (aktivnih) raziskovalcev deluje na njem? V koliko projektov so vključeni?
2. Že leta, trenutno pod vašim vodstvom, uspešno deluje raziskovalni program »Gledališke in medumetnostne raziskave«. Zdi se sila interdisciplinaren, saj so vanj vključeni raziskovalci z področij od muzikologije, prek kulturologije, do literarnih ved. Ali je razlog za izredno tovrstno širino sistem točkovanja ARRS, ki favorizira interdisciplinarne programe?
3. AGRFT je po mojem dosedanem raziskovanju edina članica, katere raziskovalci so organizirani v raziskovalno skupino pod vašim vodstvom. Kako v praksi deluje raziskovalna skupina AGRFT? Koliko ljudi je vanjo vključenih?
4. Ali ima sama skupina tudi strokovno pomoč za prijavo projektov v smislu projektne pisarne, kot je to organizirano na ALUO?
5. Po mojem dosedanem raziskovanju ste edina raziskovalka umetniške institucije, ki je vodja programa ARRS. Med sogovorniki na AG sem prepoznal težave pri prijavljanju projektov, saj raziskovalci sami ne izpolnjujejo pogojev za vodje projektnih skupin, kar je marsikoga odvrnilo od same prijave. Zanima me, če do podobnih primerov prihaja na AGRFT?
6. Če da – ali je bil v preteklosti že vzpostavljen kontakt z ARRS? Z UL? Je do spremb že prišlo oz. ali je v načrtu njihovo (strateško) naslavljanje?
7. Kaj so po vašem mnenju izzivi, s katerimi se soočajo raziskovalci umetniških akademij UL?

Eden izmed intervjuvancev je izpostavil problem koordinacije med članicami, zlasti umetniškimi akademijami, ki se soočajo s podobnimi problemi. Obstaja načrt za uskladitev prizadevanj v skupnem interesu?

Priloga 3: Celotna anketa iz empirične raziskave

Spoštovani!

Sem Jakob Barbo, magistrski študenti Akademije za glasbo UL in Ekonomske fakultete UL. V okviru magistrskega dela na EF UL raziskujem izzive raziskovalk in raziskovalcev, zaposlenih na umetniških akademijah UL, pri kandidiranju za raziskovalna sredstva na ARRS.

Pričujoča anketa je osnovana na intervjujih s sogovorniki z različnih visokošolskih institucij UL. Izpolnjevanje ankete Vam bo vzelo 3 minute.

Verjamem, da boste s sodelovanjem pripomogli k boljšemu razumevanju in reševanju raziskovalnih izzivov na umetniških akademijah. Ob zaključku raziskave se ponovno javim s povzetkom raziskovalnih ugotovitev.

Z lepimi pozdravi,

Jakob Barbo

Q1 - Ali ste kot vodja že pripravljali prijavo raziskovalnega projekta za ARRS?

Da

Ne

(1) Q1 = [1] (Da.)

Q2 - Ali ste bili pri kandidaturi uspešni?

Da

Ne

(2) Q2 = [2] (Ne.)

Q3 - Kolikokrat ste bili neuspešni?

Enkrat

Dvakrat

Trikrat ali več

(2) Q2 = [2] (Ne.)

Q5(OECD, 1996) _ 2 - Kaj so bili razlogi za neuspešen izid prijave?

(3) Q2 = [1] (Da.)

Q4 - Kolikokrat ste bili pri kandidaturi uspešni?

Enkrat

Dvakrat

Trikrat ali več

Q5 - Z ocenami od 0 (sploh ni kritično) do 5 (zelo kritično) ocenite, kako zelo navedeni dejavniki vplivajo na verjetnost uspešnega kandidiranja za raziskovalna sredstva pri ARRS.

Trenutna klasifikacija ARRS, šifranti.

Merila ARRS za vodjo projekta.

Ni projektne pisarne na članici UL, ki bi pomagala pri prijavi na razpise.

Proces recenziranja ARRS.

Pomanjkanje in krčenje sredstev ARRS, namenjenih za financiranje raziskovanja na področju umetnosti.

Neusklajeno prizadevanje za izboljšanje položaja raziskovalk in raziskovalcev umetniških akademij znotraj UL.

Drugo (navedite, kaj):

Q6 - Na kateri instituciji delujete kot raziskovalka/raziskovalec?

Akademija za glasbo UL

Akademija za likovno umetnost in oblikovanje UL

Akademija za gledališče, radio, film in televizijo UL

Q7 - Koliko časa že delujete kot raziskovalka/raziskovalec?

Manj kot tri leta

Tri do pet let

Več kot pet let

Odgovorili ste na vsa vprašanja.

Hvala za sodelovanje! Vaši odgovori mi bodo pomagali pri predlogih ukrepov za izboljšanje položaja raziskovalk in raziskovalcev na področju umetnosti, ki jih bo obravnaval ustrezen organ na UL.

Priloga 4: V tabeli strnjeni rezultati opravljenih intervjujev

Institucija	Položaj intervjuvanca	Prepoznane težave	Primer
AG	Profesorica raziskovalka	Merila ARRS (merila ARRS)	»Za raziskovanje na področju umetnosti (konkretno za področje glasbe) je potrebno upoštevati tudi doprinos za slovensko okolje, saj je kultura naroda vpeta v naš prostor, in ne bi smel biti eden izmed pglavitnih kriterijev ocenjevanja mednarodna odmevnost.«
		Klasifikacija ARRS (razporeditev ved in proces recenziranja)	»Namesto, da bi interdisciplinarnost prinašala bonus, je realnost ta, da sploh tisti, ki združuje znanost z umetnostjo, pogostokrat pade 'v luknjo'.«
		Proces recenziranja (razporeditev ved in proces recenziranja)	»Pomembno je, da so v komisiji za ocenjevanje raziskovalnih projektov s področja umetnosti strokovnjaki, ki so kompetentni tako za področje umetnosti kot znanosti. Vsebinski vidik ne sme biti postavljen v ozadje.«
		Potreba po projektni pisarni (pomanjkanje sredstev), neusklajeno delovanje za izboljšanje položaja akademij (organizacija umetniških institucij znotraj UL)	»Na drugih fakultetah imajo zaposlen poseben strokovni kader, ki skrbi za prijavo na razpise in za urejanje formalnosti glede prijav. Tega na umetniških akademijah nimamo, saj so naši znanstveno-raziskovalni projekti v manjšini. Zato bi bilo morda smiselno, če bi imele vse umetniške akademije skupno projektno pisarno.«
AGRFT	Profesorica raziskovalka, vodja raziskovalnega programa	Merila ARRS (merila ARRS)	<p>»Glavni problem je, da naše raziskave prinašajo rezultate, ki v sistemu vrednotenja raziskovalnih dosežkov na ARRS ne prinašajo veliko število točk, zato nismo konkurenčni drugim raziskovalnim področjem.«</p> <p>»Ali pisanje znanstvenih člankov za tuje revije, ki jih strokovna javnost v Sloveniji ne pozna, objave pa prinašajo visoko število točk, res pomeni, da so raziskave vplivne? Ali nima večjega vpliva organizacija konference, ki v slovenskem prostoru, v katerem delujemo, odpira nove teme, nova raziskovalna vprašnja in s tem nove poti tako v raziskovalni dejavnosti kot v umetniškem ustvarjanju?«</p> <p>»Z gotovostjo lahko trdim, da se dostop do raziskovalnih sredstev niža, merila pa višajo.«</p>

			»Tu pride do izraza problem primerjanja raziskovalnih rezultatov s področja humanistike in naravoslovja, ki sta med sabo povsem različni področji, vsako s svojimi specifikami in merili za vrednotenje dosežkov: kot da bi primerjali jabolka in hruške.«
		Klasifikacija ARRS (razporeditev ved in proces recenziranja)	»Kot raziskovalci s področij umetnosti, kot so uprizoritvene umetnosti, likovna umetnost nismo konkurenčni drugim skupinam s področja kulturologije, s katerimi nas primerjajo.« »Precej težje je dobiti raziskovalni projekt, ki se osredotoča na specifično, ožje določeno raziskovalno tematiko. Če ne bi bil raziskovalni program interdisciplinaren, potem ga sploh ne bi dobili.«
		Proces recenziranja (razporeditev ved in proces recenziranja)	»Mislim, da so tuji recenzenti, ki na ARRS ocenjujejo raziskovalne projekte in programe, veliki strokovnjaki, nekateri pa niso najboljše seznanjeni s specifikami v Sloveniji.«
		Potreba po projektni pisarni (pomanjkanje sredstev)	»Za prijavo mednarodnih projektov se le redko kdo odloči. Potrebovali bi posebno službo oziroma projektno pisarno, ki bi nudila strokovno in administrativno podporo raziskovalni dejavnosti. Dokler ta ni vzpostavljena, vsa administrativna dela, povezana z raziskovalnimi projekti, opravljajo strokovne službe, ki pa so že tako ali tako preobremenjene.« »Treba je imeti aktivne, ambiciozne ljudi, ki so zaposleni na raziskovalni organizaciji, ker lahko samo redno zaposleni raziskovalci prijavljajo projekte [...] Vzpostavitev projektne pisarne, ki bi nudila strokovno in administrativno podporo, bi bila v veliko pomoč.«
		Pomanjkanje in krčenje sredstev (pomanjkanje sredstev)	»Tudi pri sredstvih za pridobivanje mladih raziskovalcev se dobro vidi, kako se dostop do finančnih sredstev zožuje. Na Akademiji [za gledališče, radio, film in televizijo] so se pred leti sočasno usposabljele tri mlade raziskovalke, zdaj uspemo pridobiti sredstva le za enega mladega raziskovalca na nekaj let. In to kljub temu, da raziskovalna skupina zdaj izkazuje dosti boljše rezultate kot pred leti.«

			<p>»Mislim, da ni smiselno prijavljati raziskovalnega projekta v okviru interdisciplinarnih ved, ker je sito ožje [...] Poseben šifrant za proučevanje umetnosti pa bi lahko bil še ožji od interdisciplinarnih ved [...] Tudi če bi za proučevanje umetnosti obstajal poseben šifrant, bi bilo sredstev morda manj [...] A to je le ugibanje. Če bi bil celoten 'budžet' za raziskave večji, ne bi bil tak problem.«</p> <p>»Z gotovostjo lahko trdim, da se dostop do raziskovalnih sredstev zožuje, merila pa višajo.«</p>
		Uvrstitev umetniških institucij znotraj UL (organizacija umetniških institucij znotraj UL)	<p>»Problem umetniških akademij je, da so bolj umetniške kot znanstvene institucije. V slovenskem prostoru je posebnost, da gre na vsaki akademiji teorija s prakso. [...] V tujini so akademije zunaj univerz, zato raziskovalci delujejo na univerzah. Pri nas je to tudi velik plus, ampak so pa zato na akademijah raziskovalci v manjšini.«</p> <p>»Univerza bo dodala še svoje sito, katere organizacije lahko kandidirajo za sredstva.«</p>
AG	Dekan	Merila ARRS (merila ARRS)	»Naš projekt je bil zavržen [...], ker po merilih ARRS niso [raziskovalci] zbrali dovolj točk.«
		Klasifikacija ARRS (razporeditev ved in proces recenziranja)	<p>»Naša težava izhaja iz tega, kako so raziskovalna področja na ARRS opredeljena. [...] Med njimi je muzikologija, težave pa so z glasbeno teorijo in glasbeno pedagoškimi raziskavami. [...] Ker se [muzikologi] izobražujejo na Filozofski fakulteti, so tudi njihove usmeritve bolj povezane s humanistiko, filozofijo, psihologijo in manj s konkretnim glasbenim materialom.«</p> <p>»Za sredstva ARRS bi moralo biti mogoče prijaviti oboje – raziskovanje umetnosti in umetniško raziskovanje.«</p>
		Pomanjkanje in krčenje sredstev (pomanjkanje sredstev)	»Občutek je, da obstaja vreča denarja, ki jo je treba čim bolj zaščititi.«
UL	Poznavalka področja	Merila ARRS (merila ARRS)	»Če pišejo [raziskovalci] dela v slovenskem jeziku, za njih ni mogoče pričakovati, da bi imela tako ogromen »impact« v svetu.«

		Neusklajeno delovanje za izboljšanje položaja akademij (organizacija umetniških institucij znotraj UL)	»Treba je nastopiti skupaj.« »Boljše, lažje bi bilo, če bi nastopili skupaj in ne posamično.«
		Klasifikacija ARRS (razporeditev ved in proces recenziranja)	»Umetnost ima specifike, ki jih je treba nasloviti posebej [...]« »Konference ali seminarji so na področju informatike, kolikor vem, bistveno bolj pomembni kot na drugih področjih [...] ker gre tako hitro razvoj [...] Že znotraj področij, kot so tehnika, humanistika, naravoslovje, je mogoče najti veliko razlik.« »Če prilagodiš področja, dobiš, po mojem, največ iz posameznega področja.«
UL	Prorektor za umetniško dejavnost	Merila ARRS (merila ARRS)	»[Raziskovalci] ne prihajajo do projektov, ker ne dosegajo točk.«
		Potreba po projektni pisarni (pomanjkanje sredstev)	»Potrebujemo ljudi, da iščejo razpise, da pomagajo, da so podpora pedagoškem oziroma strokovnemu kadru. Ker pri nas [na AG] je to prepuščeno posamezniku.«

